

סיכומי פרקים
טבלאות לסיכום החומר
שאלות ותשובות

חוברת 3

תוכן הפרקים

111.....	מבנה ספר שמואל
111.....	פרק א - כהונת עלי והולדת שמואל
112.....	פרק ב - תפילת חנה והנבואה על בית עלי
113.....	פרק ג- התגלות ה' לשמואל והנבואה על בית עלי
114.....	פרק ד- מלחמה בפלשתים, שביית ארון ה' ומות עלי ובניו
115.....	פרק ה- ארון ה' בערי פלשתים
115.....	פרק ו - השבת ארון ה' לישראל
117.....	פרק ז- שיבת ישראל לה', התכנסות במצפה והמלחמה בפלשתים
118.....	פרק ח- בקשת ישראל למלך
119.....	פרק ט- המלכת שאול הראשונה
119.....	פרק י - האותות לשאול והמלכתו במעמד העם
121.....	פרק יא - מלחמת שאול בעמון וחידוש המלוכה
122.....	פרק יב - נאום העברת ההנהגה משמואל לשאול
123.....	פרק יג - תחילת המלחמה בפלשתים בגבע- מכמש
124.....	פרק יד - המשך המלחמה בפלשתים
126.....	פרק טו'- המלחמה בעמלק
127.....	פרק טז - משיחת דוד למלוכה
129.....	פרק יז- דוד וגלית
131.....	פרק יח - עליית קרנו של דוד ותחילת רדיפתו ע"י שאול
132.....	פרק יט - תחילת מנוסת דוד מפני שאול
133.....	פרק כ' - יהונתן ממלט את דוד
134.....	פרק כא- דוד בנוב עיר הכהנים
135.....	פרק כב - הריגת כהני נוב
136.....	פרק כג - יחסם של אנשי קעילה וזיף לדוד
137.....	פרק כד - מפגש דוד ושאול במדבר עין גדי
138.....	פרק כה - דוד ומעשי נבל ואביגיל
140.....	פרק כו - דוד מסרב לשלוח ידו בשאול משיח ה' בגבעת החכילה
141.....	פרק כז- דוד אצל אכיש מלך גת
143.....	פרק כח - שאול אצל בעלת האוב
144.....	פרק כט - סרני פלשתים מסרבים לצרף את דוד למלחמתם
144.....	פרק ל - המלחמה בעמלקי והשבת השבויים
145.....	פרק לא - מות שאול ובניו בגלבוע
147.....	שאלות כלליות
148.....	מפות
148.....	תשובות לשאלות בספר שמואל א'

מבנה כללי	
<p>בספר שמואל מתוארים ארבעה מנהיגים: עלי הכהן, שמואל הנביא, שאול המלך ודוד המלך. פרקים א'-ד: ימי הנהגת עלי והעברת ההנהגה מעלי לשמואל. פרקים ה'-י"ב: ימי הנהגת שמואל והמלכת שאול. פרקים י"ג-י"ז: ימי מלוכת שאול ומשיחת דוד ע"י שמואל. פרקים י"ח-ל"א: ימי נדודי דוד מפני שאול. (העברת ההנהגה משאול לדוד נמשכה זמן רב). (בפרק זמן זה מת שמואל. בסיום הספר מסופר על מות שאול). שמ"ב א'-ה': המעבר למלוכת דוד, ומעבר דוד ממלך על יהודה למלך על כל ישראל. פרקים ו'-כ"ד: מלכות דוד על כל ישראל.</p>	
פרק א'	כהונת עלי והולדת שמואל
<p>מבנה כללי בספר שמואל מתוארים ארבעה מנהיגים: עלי הכהן, שמואל הנביא, שאול המלך ודוד המלך. פרקים א'-ד: ימי הנהגת עלי והעברת ההנהגה מעלי לשמואל. פרקים ה'-י"ב: ימי הנהגת שמואל והמלכת שאול. פרקים י"ג-י"ז: ימי מלוכת שאול ומשיחת דוד ע"י שמואל. פרקים י"ח-ל"א: ימי נדודי דוד מפני שאול. (העברת ההנהגה משאול לדוד נמשכה זמן רב). (בפרק זמן זה מת שמואל. בסיום הספר מסופר על מות שאול). שמ"ב א'-ה': המעבר למלוכת דוד, ומעבר דוד ממלך על יהודה למלך על כל ישראל. פרקים ו'-כ"ד: מלכות דוד על כל ישראל.</p>	
<p>אלקנה וחנה (א'-ח): אלקנה מרמתיים צופים שבהר אפרים נהג לעלות לזבוח לה' בשילה מדי שנה בשנה. לאלקנה היו שתי נשים, אשר האחת, פנינה, ילדה לו ילדים, והשניה, חנה, היתה עקרה, אך אותה אהב מאד ונתן לה כפלים ממה שנתן לפנינה. מתוך שהיתה עקרה ומתוך שהקניטה אותה פנינה בכתה חנה, ואלקנה ניסה לנחמה כי הוא טוב לה מעשרה בנים, אך חנה לא התנחמה בכך.</p> <p>חנה ועלי (ט'-י"ח): חנה התפללה לה' מתוך צערה כשרק שפתיה נעות אך קולה לא נשמע. בתפילתה נדרה נדר כי אם יתן לה ה' בן תקדיש היא את בנה לעבודת ה' (אלקנה היה משבט לוי והבן שיוולד לחנה יהיה לוי) וכן תקדיש אותו לנזירות. עלי הכהן שם לב לכך וחשב כי היא שיכורה, אך חנה העמידה אותו על טעותו ואמרה כי מרוב מרי נפשה התפללה כך. בשמעו זאת ברך עלי את חנה כי יתן ה' לה את שאלתה אשר בקשה מעמו. תפילתה והדברים שאמר לה עלי עזרו לשכך את סערת נפשה.</p> <p>הולדת שמואל (י"ט-כ"ג): ה' שמע לתפילת חנה. נולד להם בן אשר קראה את שמו שמואל "כי מה' שאלתיו". חנה רצתה להשאיר את הבן אצלה עד שיגמל ואחר כך תקיים את נדרה ותביאהו לבית ה' בשילה. קיום הנדר (כ"ד-כ"ח): לאחר שנגמל עלו אלקנה, חנה ושמואל למשכן וחנה אמרה לעלי כי ה' נתן לה את בקשתה וכי שמואל שאול לעבודת ה' כל הימים.</p>	
שאלות ותשובות פרק א'	
שאלה	
<p>1 א'</p> <p>"ועלה האיש ההוא... ולזבוח לה' צבאות" א. ציין הביטוי המעיד כי בואו של אלקנה לשילה לא היה חד פעמי אלא מנהג קבוע, וכתוב מהו המנהג הנזכר בפרשת מלחמת ישראל בבנימין אשר התקיימותו הקבועה נאמרה באותן מילים.</p>	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ב. באיזה אופן ניסה אלקנה לנחם את אשתו בכִּיָּה ומה ניסה לומר במילים אלה?	בשילה"
"ובכה תבכה. ותדר נדר" - עפ"י שאלת בגרות "חנה למה תבכי... ולמה ירע לבבך..." א. מהן שתי הסיבות שיכלו להביא את חנה למצב זה? ב. מה גרם לשינוי שחל בחנה לפי המסופר בהמשך הפרק? ג. מה היה נדרה של חנה ומתי קיימה אותו?	2 א
"ומורה לא יעלה על ראשו" במה היתה נזירות שמואל דומה לנזירות שמשון ובמה היתה שונה ממנו?	3 א
"והיה כי הרבתה להתפלל" א. מה חשב עלי בראותו את חנה בתפילתה ומה גרם לו לחשוב כך? ב. מה היו דברי עלי אל חנה בעקבות מחשבתו זאת, כיצד הגיבה לכך חנה וכיצד הגיב עלי לדבריה?	4 א
א. מה היה יחסו של אלקנה לנדרה של אשתו? הוכח דבריו מן הכתובים. ב. ציין עפ"י ספר במדבר כמה באה לכיטוי מעורבות הבעל בנדר אשתו.	5 א נדר חנה
פרק ב תפילת חנה והנבואה על בית עלי	
<p>תפילת חנה (א' - י') א' - ב': פתיחה – שמחת חנה בישועת ה' ודבקוּתָהּ בֵּה'. ג' - ח': כוחו של ה' וזרכו בהנהגת בני האדם בעולם. ה' הוא העומד מאחורי כל התרחשות ולא האדם עצמו לכדו. אל לאדם להתפאר בכוחו ובמה שיש לו כי ה' יכול להפוך כל מצב מטובה לרעה ומרעה לטובה. ט' - י': סיום – ה' שומר חסידיו ושובר אויביו וה' ישים על ישראל מלך שישליט את מלכות ה' בעולם ("ויתן עוז למלכו וירם קרן משיחו").</p> <p>"ובני עלי... לא ידעו את ה'" – "ויגדל הנער שמואל עם ה'" ("א - כ"א): בני עלי חטאו בכך שלקחו מהזבח שהביאו אנשים חלקי בשר שלא הגיעו להם, ובנוסף לא חכו עד לאחר זריקת הדם והקטרת החלב, אלא לקחו את חלקי הבשר מיד, ואף אמרו לזובחים שהוכיחו אותם שאם לא יתנו בהסכמה יקחו הם את הבשר מידיהם בחזקה. חטא נוסף: "אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד". לעומת זאת מסופר על שמואל ששרת את ה', חגור אפוד בד ומעיל שעשתה לו אמו. אף הוריו המשיכו לעלות מדי שנה בשנה לשילה לזבוח לה'.</p> <p>עלי ובניו (כ"ב - כ"ו): עלי שמע מפי אנשים על מעשי בניו ובקש מהם לחדול, אך בניו לא שמעו לו.</p> <p>נבואת איש האלקים לעלי (כ"ז - ל"ו): איש האלקים נגלה אל עלי ואמר לו שבגלל חטאי בניו ("למה תבעטו בזבחי ובמנחתיי") וחטאו שלו ("ותכבד את בניך ממני" – הוכיחם אך לא הביא להפסקת מעשיהם) בני בית עלי לא יאריכו ימים. הוא נתן לעלי אות על התקיימות נבואתו: שני בניו, חפני ופנחס, ימותו ביום אחד. עוד אמר לו איש האלקים כי הכהונה הגדולה תילקח מהם והם יגיעו למצב שבו יצטרכו לבקש מהכהן הגדול החדש, הנאמן, שימנה ה' שישלב אותם בעבודה כדי שיוכלו להשיג מעט לחם וכסף.</p>	
שאלות ותשובות	
עין בפסוקים א' - י'. א. מהו הנושא העיקרי של תפילת חנה? ב. ציין ארבעה היפוכים שונים בתפילת חנה המלמדים כי אל לאדם לחשוב כי מצבו קבוע, אלא הכל מאת ה' והוא יכול להפוך כל דבר מטובה לרעה ומרעה לטובה. ג. צטט שני פסוקים בהם מביעה חנה את הרעיון שהדברים שהתרחשו בעבר ומתרחשים בהווה אינם תוצאות מעשי האנשים בכוחם, גבורתם וחכמתם אלא תוצאות רצונו של ה'.	1 ב תפילת חנה
"שתי נשים הן שהיו בעולם ואמרו שירות ותשבחות להקב"ה..."	2

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ב שירות הנשים	א. מיהן שתי הנשים ששרו שירת תפילה לה? ב. ציין שני הבדלים בין תפילות/ שירות שתי הנשים.
3 ב מעשי בני עלי	א. תאר בקצרה שלושה חטאים של בני עלי. ב. בני עלי הוכחו על מעשיהם על ידי אנשים שונים. מי היו אנשים אלה, מה היתה תוכחתם של הראשונים (פס' - י"ב - י"ז) ומה היתה תגובת בני עלי לדבריהם?
4 ב	תגובת עלי - עפ"י שאלת בגרות א. 1. כיצד הגיב עלי הכהן כשנודע לו על מעשי בניו וכיצד התייחסו בניו לדבריו? 2. עלי הדגיש בדבריו חטאים שבין אדם למקום לעומת חטאים שבין אדם לחברו. ציין בקצרה חטא של בני עלי שהיה בין אדם למקום וחטא שהיה בין אדם לחברו. ב. כיצד הגיב דוד על השמועה שהגיעה אליו בנוגע למעשה של אבשלום?
5 ב	"ומעיל קטן תעשה לו אמו" א. עלי וחנה המשיכו לעלות לבית ה' בשילה מדי שנה בשנה, כפי שעשו לפני שנולד שמואל. מה היו שני המעשים שחזרו על עצמם בכל ביקור וביקור מלבד הזבח? ב. 1. ציין שני מקרים נוספים בהם נזכר מעילו של שמואל. 2. ציין שני אנשים נוספים שמעיליהם נזכרו בספר שמואל וכתוב ההקשר בו נזכר המעיל בשני המקרים.
6 ב	נבואת איש האלקים על בית עלי - עפ"י שאלת בגרות עיין בפסוקים כז- לו. א. מה היה החטא שבגללו העניש ה' את עלי? ב. מה היה העונש על חטא זה? ג. איש האלקים נתן לעלי אות. מה היה האות וכיצד הוא התקיים? ד. מתי נתקיימה נבואת איש האלקים על בית עלי בכללותה?
פרק ג' התגלות ה' לשמואל והנבואה על בית עלי	
<p>"ויקרא ה' אל שמואל" (א' - י') * ה' קרא לשמואל ושמואל סבר שעלי קורא לו, קם והלך אל עלי ואמר "הנני", אך עלי אמר שלא קרא לו. קריאת ה' לשמואל והליכת שמואל אל עלי התרחשה עוד פעמיים נוספות. * שמואל לא חשב שה' קורא לו כי לא היה רגיל לכך - ה' מעולם לא דבר אליו לפני כן: "ושמואל טרם ידע את ה' וטרם יגלה אליו דבר ה'". לא רק שמואל לא היה רגיל לכך, אלא "ודבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ". * לאחר הפעם השלישית הבין עלי כי ה' קורא לשמואל והדריך את שמואל לומר "דבר ה' כי שומע עבדך", ואכן ה' שב וקרא לו.</p> <p>הנבואה על בית עלי (י"א - י"ח): * ה' אמר לשמואל כי העונש יבוא על בית עלי "בעון אשר ידע כי מקללים להם בניו ולא כהה בם" (לא מנעם ממעשיהם). עוד הסיף ה' כי לא יתכפר עוון בית עלי בזבח ובמנחה עד עולם. (חז"ל אמרו: "אבל יתכפר בתלמוד תורה ובגמילות חסדים". ויש שאמרו "אבל מתכפר בתפילה"). * שמואל חשש להגיד את תוכן הנבואה לעלי, אך עלי בקש משמואל שיספר לו את הנאמר ולא יכחד ממנו דבר. שמואל ספר לעלי את דבר ה' כפי שבקש בלי לחדד דבר ועלי קבל את הגזירה בהשלמה.</p> <p>שמואל מוכר כנביא בישראל (כ' - כ"א) * שמואל הפך מוכר יותר ויותר כנביא עד שידעו כל ישראל מדן ועד באר שבע "כי נאמן שמואל לנביא לה". * לעומת דבר ה' שהיה נדיר בימי השופטים החל ה' להראות פעמים רבות אל שמואל: "ויוסף ה' להראה בשילה כי נגלה ה' אל שמואל בשלו בדבר ה'".</p>	
שאלה	
1 ג "הנני כי קראת	עיין בפסוקים א' - י'. א. מה היתה טעותו של שמואל וכיצד נגרמה אי הבנה זו? ב. כיצד התבררה טעותו של שמואל? ג. מה אמר עלי לשמואל לעשות אם ישמע שוב כי קוראים בשמו, במה שינה שמואל מדבריו ומדוע?

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

לוי"	
2 ג	<p>דבר ה' לשמואל - עפ"י שאלת בגרות</p> <p>א. מה היה הנושא של דבר ה' אל שמואל? איזה עוון של עלי, שנזכר בדבר איש האלקים במרומוז, נזכר עתה בדבר ה' באופן מפורש?</p> <p>ב. מדוע היה שמואל "ירא מהגיד את המראה אל עלי"?</p> <p>ג. 1. מדוע סיפר שמואל את תוכן הנבואה ששמע בכל זאת? 2. יהושע בקש אף הוא ממישהו לספר לו דבר ולא לכחד ממנו. ממי בקש יהושע זאת? ציין המקור לדברך.</p>
3 ג	<p>"כי נאמן שמואל לנביא לה"</p> <p>א. ציין מנהיג נוסף אשר בזמן שנגלה אליו ה' לראשונה קרא ה' בשמו פעמיים ותגובתו היתה "הנני". ב. כל ישראל ידעו לאחר זמן מה כי שמואל נאמן לנביא לה'. ציין היכן נאמר אותו הדבר לגבי משה רבנו.</p>
4 ג	<p>"ויגדל שמואל"</p> <p>עיין בפרקים ב'- ג' וציין הפסוקים המראים את עליית מדרגתו של שמואל.</p>
פרק ד'	
<p>מלחמת ישראל בפלשתים, שביית ארון ה' ומות עלי ובניו</p>	
<p>מלחמת ישראל בפלשתים (א' - י"א):</p> <p>קרב ראשון: ישראל יצאו למלחמה בפלשתים ומיקמו את מחנםם באבן העזר. התוצאה: ישראל ניגפו לפני פלשתים, אשר הרגו ארבעת אלפים איש מישראל.</p> <p>קרב שני: זקני ישראל החליטו לקחת את ארון ה' אתם אל המחנה: "ניקחה אלינו משילה את ארון ברית ה' ויבוא בקרבנו וישיענו מכף אויבינו".</p> <p>בואו של הארון עורר שמחה ותרועה גדולה במחנה ישראל.</p> <p>במחנה הפלשתים עורר בוא הארון חשש: "אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה, אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר", ולאחר מכן נחישות והתחזקות: "התחזקו והיו לאנשים פלשתים פן תעבדו לעברים כאשר עבדו לכם והייתם לאנשים ונלחמתם".</p> <p>התוצאה: ישראל הוכו מכה גדולה מאד: "ויפל מישראל שלושים אלף רגלי", ארון ה' נלקח "ושני בני עלי מתו חפני ופנחס".</p> <p>הבשורה לעלי ומותו (י"ב - י"ח):</p> <p>איש בנימין רץ מהמערכה ובא לשילה לספר מה קרה. באותו זמן ישב עלי על הדרך על יד השער "כי היה לבו חרד על ארון האלקים". איש בנימין סיפר לעלי על המכה שהוכו ישראל, על מות בניו ועל שביית ארון ה' בידי הפלשתים. כשהזכיר הרץ את ארון ה' נפל עלי מעל כסאו ומת.</p> <p>אשת פנחס (י"ט - כ"ב):</p> <p>בהגיע השמועה אל אשת פנחס כרעה ללדת מוקדם מן הצפוי. היא הספיקה לקרוא לבן הנוולד לה אי כבוד "לאמר גלה כבוד מישראל אל הלקח ארון האלקים ואל חמיה ואישה" ומתה בלידתה.</p>	
שאלות ותשובות	
1 ד'	<p>עפ"י שאלת בגרות- הבאת ארון ה' למחנה ישראל</p> <p>א. מה גרם לישראל להביא את ארון ברית ה' למלחמה והאם צדקו בסברתם? ב. מה היתה התוצאה של מעשה זה? ג. ציין שני מאורעות מספר יהושע שבהם נצטוו ישראל לקחת עמם את ארון ה'.</p>
2 ד'	<p>עפ"י שאלת בגרות- הבאת ארון ה' למחנה ישראל</p> <p>א. מה היתה השפעת בואו של ארון ה' על מחנה ישראל? ב. מה גרם לפלשתים להזכיר את המכות שהכה ה' את מצרים? ג. מה הסיקו הפלשתים כתוצאה מהבאת ארון ברית ה' וההיזכרות במעשה ה' במצרים?</p>
3 ד'	<p>במלחמת ישראל בבנימין ניגפו ישראל פעמיים עד שהצליחו בפעם השלישית. במלחמת ישראל בפלשתים ניגפו ישראל פעמיים. מה היה ההבדל המהותי בין התנהלות ישראל בשלוש המערכות נגד בנימין לבין התנהלות מחנה ישראל כאן?</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>עפ"י שאלת בגרות - מותם של עלי ואשת פנחס א. מדוע ישב עלי "בעד יד השער" של שילה ומה גרם לו ליפול מעל הכסא? ב. תאר בקצרה מה אירע לאשת פנחס בשמעה על הילקח ארון ברית ה' ועל מות חמיה ואישה.</p>	<p>4 ד</p>
<h2>פרק ה'</h2>	
<p>ארון ה' באשדוד (א' - ח'): בתום המלחמה לקחו הפלשתים את ארון ה' מאבן העזר לאשדוד, שם נמצא בית אלהיהם דגון, ושם הציבו את הארון. * למחרת ראו שדגון נפל ארצה לפני ארון ה' והשיבוהו למקומו. * בבקר שלאחר מכן שוב ראו את דגון נופל לפני ארון ה', והפעם ראשו ושתי כפות ידיו כרותות אל המפתן. בתגובה קידשו הפלשתים את המפתן וקבעו שאין לדרוך עליו (אלא לדלג מעליו). * המכה עברה משם אל האשדודים עצמם. עתה החלו הפלשתים לקשר בין הימצאות ארון האלקים בעירם לכין המכות שניחתו עליהם והחליטו להעבירו לגת. ארון ה' בגת (ט'): בהגיע ארון ה' לגת נגרמה גם שם מכה גדולה מאד ואנשי גת העבירו את הארון לעקרון. ארון ה' בעקרון (י' - י"ב): כבוא ארון ה' לעקרון זעקו אנשי העיר מפני המכה הצפויה וביקשו מסרני פלשתים להשיב הארון למקומו ולא להשאירו בעירם. בינתיים כבר החלה "מהומת מות בכל העיר כבדה מאד יד האלקים שם... ותעל שועת העיר השמים".</p>	
<h2>שאלות ותשובות</h2>	
<p>נדודי ארון ה' אצל פלשתים א. מהיכן הגיע ארון ה' אל אשדוד ומדוע הביאוהו הפלשתים לשם? ב. מה היתה התוצאה של נפילת דגון ארצה לפני ארון ה' עבור האשדודים ומה הביאם להעביר את ארון ה' למקום אחר?</p>	<p>1 ה'</p>
<p>נדודי ארון ה' אצל פלשתים א. מהם שני המקומות אליהם הגיע הארון לאחר שהוצא מאשדוד ומה אירע בכל אחד מהמקומות האלו? ב. בספר שופטים נזכר כי סרני פלשתים "נאספו לזבוח זבח גדול לדגון אלהיהם ולשמחה". באיזה אירוע היה הדבר? ציין מקור לדבריך.</p>	<p>2 ה'</p>
<h2>פרק ו'</h2>	
<p>השבת ארון ה' לישראל</p> <p>"מה נעשה לארון ה' הודיעונו כמה נשלחנו למקומו" (א' - ה'): הפלשתים נועצו בכהניהם וקוסמיהם לגבי הארון, ואלו יעצו לשלח את הארון יחד עם מתן אשם (מתנות לכפרה) כי אז ירפאו וידעו למה לא סרה יד ה' מהם. לשאלתם "מה האשם אשר נשיב לו" אמרו היועצים לתת מתנות הקשורות לגורמים שהשחיתו בהם, כגון עכברי זהב (כי הוכו ע"י עכברים). בכך יתנו לאלקי ישראל כבוד כנגד הבזיון שביזוהו בלקיחת הארון ו"אולי יקל את ידו מעליכם". עצתם השניה של הכהנים והקוסמים (ו' - ט'): ככל הנראה סברו הפלשתים כי אין העצה טובה דיה, שכן היו בהם שעדיין היססו אם אכן היה זה הארון שגרם לכל צרותיהם, והרי עד שירפאו ויתברר אם אכן היה זה הארון כבר לא יהיו הארון והמתנות המצורפות בידם. משום כך אמרו היועצים לפלשתים: אל תכבידו את לבכם כשם שעשו המצרים – הלא ראייתם מה קרה למצרים כשהכבידו את לבם. העצה: קחו עגלה חדשה ושתי פרות עלות (מיניקות), שמעולם לא עלה עליהן לפני כן עול ושאותן תפרידו מבניהן הרכים. רתמו הפרות לעגלה, שימו עליה את ארון ה' ושלחו הפרות לדרכן לבד, ללא אדם שיובילן. כל הנתונים הללו מצטרפים לכך שבדרך הטבע המשימה לא תצלח, שכן הפרות לא רגילות לשאת בעול ולא תרצינה לעזוב את</p>	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

עגליהן היונקים, ואף אם תצאנה אין מי שיכוונן בדרך.
הרעיון: אם בכל זאת יעלה הארון לבית שמש נדע ש"הוא עשה לנו את הרעה הגדולה הזאת, ואם לא – וידענו כי לא ידו נגעה בנו, מקרה הוא היה לנו".
 העצה השניה לא פסלה את הראשונה אלא היוותה לה תוספת. כששילחו הפלשתים את הארון צירפו אליו את האשם הנזכר.

יישום העצה והגעת הארון לבית שמש (י' - י"ח):
 עצה זו היתה טובה בעיני הפלשתים והם עשו כדברי הכהנים והקוסמים.
התוצאה: הפרות הלכו היישר לבית שמש בלי לנטות מהדרך ימין ושמאל. (הארון הוביל את עצמו!)
 אנשי בית שמש שמחו לראות בבוא הארון. העגלה נעצרה **בשדה יהושע** בית השמשי והאנשים ביקעו את עצי העגלה והעלו את הפרות לעולה לה'. את הארון הורידו הלויים, שמוהו על אבן גדולה שהיתה במקום וזבחו זבחים לה'. הפלשתים נוכחו בכוחו של ארון ה' ושבו למקומם.

המכה באנשי בית שמש והעברת הארון לקרית יערים (י"ט - כ"א):
 ה' הכה באנשי בית שמש אנשים רבים מכיוון שראו בארון ה'.
 ישנם פירושים שונים למספר האנשים שנהרגו: י"א שבעים מתוך חמישים אלף, ו"א חמישים אלף ושבעים ועוד.
 כמו כן ישנם פירושים שונים למהות הראיה בארון ה': י"א שלא היה מכוסה, י"א שפתחוהו וראוהו מבפנים וי"א שנהגו בקלות דעת בנוכחותו (כגון אמירת דברים לא מתאימים וכדו').
 לאחר המכה הגדולה שהוכו פנו אנשי בית שמש לאנשי **קרית יערים** שיעלו את הארון אליהם.

שאלות

<p>ע"ן בפסוקים א'- ה'. הפלשתים קראו לכהניהם וקוסמיהם להתייעץ עמם מה לעשות לגבי ארון ה'. א. מה היה במחשבתם לעשות לגבי ארון ה' ובאיזה עניין בקשו עצה? הוכח דברך מן הכתובים. ב. מה היתה עצת הכהנים והקוסמים לפלשתים?</p>	<p>1 ו' מה לעשות בארון</p>
<p>"ולמה תכבדו את לבבכם" א. מה היתה הדוגמא שהביאו היועצים לכך שלא כדאי להם להכביד את לבם בעניין זה ומדוע נזקקו להוסיף אמירה זו ואת העצה שבאה בעקבותיה? ב. ציין בקצרה מקרים נוספים בהם הזכירו גויי הארץ את מעשי ה' במצרים.</p>	<p>2 ו'</p>
<p>א. מה היתה הדרך השניה שהציעו הכהנים והקוסמים כדי להיווכח באופן מוחלט אם היה קשר בין המכות שבהן הוכו ובין הארון, ואשר תאפשר להם לברר זאת מבלי שיגיע הארון לישראל בטרם ידעו את התשובה? ציין בתשובתך מה היו מאפייני הפרות שהבטיחו פתרון יעיל. ב. היכן בתורה נזכרה פרה אשר לא עלה עליה עול ובאיזה הקשר נאמר הדבר?</p>	<p>3 ו' עצת השניה של כהני הפלשתים</p>
<p>הגעת הפרות לבית שמש א. מה היתה תוצאת הניסוי עם הפרות, לאן הגיע הארון, מה עשו בו אנשי המקום ומה עשו הפלשתים בשלב זה? ב. מה היתה טעותם של אנשי בית שמש ומה היתה תוצאת טעות זו?</p>	<p>4 ו'</p>
<p>ה' הכה באנשי בית שמש "שבעים איש חמישים אלף איש". (דהיינו: חמישים אלף ושבעים איש, או: שבעים מזקני העיר וחמישים אלף מאנשיה, או: שבעים מתוך חמישים אלף תושבים). א. להיכן עבר ארון ה' לאחר המכה בבית שמש? ב. "מי יוכל לעמוד לפני ה' האלקים הקדוש הזה". מי היה המנהיג שאמר לישראל "לא תוכלו לעבוד את ה' כי אלקים קדושים הוא", מתי אמר את הדבר ומה התכוון לומר בדברים אלו? ציין המקור לדברך.</p>	<p>5 ו'</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שמ"א פרקים ד' - ז' – נדודי ארון ה'		
המקור	המתרחש במקום	המקום
שמ"א ד'	ישראל הביאו את הארון למחנה למלחמה. פלשתים שבו את הארון.	ישראל - אבן העזר
שמ"א ה', א-ו	* למחרת בבוקר ראו כי דגון נפל לפני ה' * דגון נפל שוב לפני ה' כשראשו ושתי ידיו כרותים * ה' הכה מכה גדולה באשדודים	פלשתים - אשדוד (בית דגון)
שמ"א ה', ז-ט	ה' הכה באנשי גת מכה גדולה מאד	פלשתים - גת
שמ"א ה', י-יב	אנשי עקרון רצו מיד לשלח את הארון מעירים אך בינתיים ה' הכה באנשי עקרון	פלשתים - עקרון
שמ"א ו'	* פלשתים החליטו להחזיר הארון לישראל. הם שמו את הארון על עגלה חדשה עם פרות שלא רגילות לשאת בעול והארון נשא את עצמו בדרך ישרה לבית שמש. * ה' הכה באנשי בית שמש כי ראו בארון ה'.	ישראל – בית שמש
שמ"א ו', כא - ז'	אנשי בית שמש הסבו את הארון לקרית יערים, שם העמידוהו בבית אבינדב ושמו את בנו לשמור עליו.	ישראל - קרית יערים
שמואל ב'		
שמ"ב ו'	דוד רצה להעלות את ארון ה' מקרית יערים לירושלים, אך בגלל שה' הכה את עזה שאחזו בארון ה' שלא יפול חשש דוד ושם אותו בבית עובד אדום.	ישראל - בית עובד אדום הגתי
שמ"ב ו'	לאחר שברך ה' את בית עובד אדום הגתי העלה דוד את הארון לירושלים, לעיר דוד.	ישראל - ירושלים

שיבת ישראל לה', התכנסות במצפה והמלחמה בפלשתים

פרק ז'

הארון בקרית יערים והשיבה לה' (א' - ו'):

* אנשי קרית יערים הקצו לארון ה' מקום מיוחד (בית אבינדב) ואת אלעזר בן אבינדב קדשו לשמור את הארון.
* הימצאות הארון, לאחר חורבן שילה והמכה שהוכו אנשי בית שמש, הביאה לתהליך של חזרה לה'. שמואל המשיך תהליך זה ועודדו בקראו להם להסיר את אלהי הנכר מקרבם.
* שמואל קבץ את כל ישראל אל המצפה, שם שפכו מים (סימן להכנעה וכפרה), צמו והתוודו על חטאתם.

המלחמה בפלשתים (ז' - יז'):

הפלשתים סברו כי מטרת ההתקבצות במצפה היא לא לתפילה בלבד אלא גם למלחמה ויצאו להלחם בישראל. בני ישראל בקשו משמואל לזעוק לה' וכך עשה שמואל.
ה' המם את הפלשתים לפני ישראל ולאחר מכן רדפו ישראל אחריהם. שמואל לקח אבן, שם אותה בין המצפה ובין שן הסלע וקרא את שמה "אבן העזר" לאמר "עד הנה עזרנו ה'".
במשך כל ימי שמואל לא הצליחו עוד הפלשתים להתגבר על ישראל, וישראל אף השיבו לעצמם את כל הערים שלקחו מהם הפלשתים.

שמואל הנביא (ט"ו - י"ז):

שמואל שפט את ישראל כל ימי חייו (גם לאחר שמשח את שאול למלך הוסיף להדריך את העם והוא היה זה שהמליך את דוד).
מקומו הקבוע היה ברמה, לשם באו ישראל אליו למשפט, אך שמואל לא הסתפק בישיבה במקום אחד אלא סבב בערי ישראל (בית אל, גלגל, המצפה) לשפטם במקומותיהם.

* על נדודי ארון ה' – ראה טבלה מצורפת לעיל

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלות	
1 ז' הארון בקרית יערים	א. כיצד תוקן בקרית יערים המצב שגרם למכה שהוכו בה אנשי בית שמש? ב. מהו התהליך שהחל עם הגעת הארון לקרית יערים, כמה זמן נמשך תהליך זה וכיצד המשיך שמואל את הכיוון החיובי של התהליך? ג. שמואל אמר "הסירו את אלהי הנכר מתוכם... והכינו את לבבכם אל ה'". ציין מנהיג נוסף שאמר דברים דומים ואת ההקשר בו נאמר הדבר.
2 ז'	עפ"י שאלת בגרות- הכינוס במצפה א. לשם מה התכנסו בני ישראל המצפתה? ב. כיצד פירשו הפלשתים את התכנסות ישראל במצפה ומה היתה תגובתם בהתאם לכך?
3 ז'	עפ"י שאלת בגרות- המלחמה בפלשתים א. מה גרם לתבוסת הפלשתים וכיצד השפיעו מעשי ישראל על הפלשתים לטווח הארוך? ב. ציין שני שופטים שנלחמו בפלשתים לפני ימי שמואל ושלושה אנשים שלחמו בפלשתים בימיו.
4 ז' כללי	א. ציין ההקשר בו נזכרת "אבן העזר". ב. ציין מנהיג נוסף שהקים אבנים לזכרון מעשים שונים וכתוב מקורות לדברך. ג. כתוב שתי עובדות הנאמרות בפרק זה לגבי שמואל כשופט.
פרק ח'	
בקשת ישראל למלך	
<p>בני שמואל (א' - ג): כאשר היה שמואל זקן מלסובב בערי ישראל לשפטם מינה את בניו לשופטים, אולם בניו לא הלכו בדרכיו.</p> <p>הבקשה למלך, תגובת שמואל ותגובת ה' (ד' - ט): זקני ישראל באו אל שמואל ובקשו להמליך עליהם מלך. העם ציפה למלך שיפוט אותם ושיוביל אותם במלחמות, אולם בקשתם כללה גם את האמירה: "שימה לנו מלך... ככל הגויים". גם כשחזרו על בקשתם שנית אמרו "והיינו גם אנחנו ככל הגויים ושפטנו מלכנו" וגו' (כ').</p> <p>בקשתם היתה רעה בעיני שמואל מכמה סיבות אפשריות: 1. בגלל שכללו בבקשתם את הרעיון של להיות ככל הגויים. (אילו בקשו מלך שיאחד אותם ויובילם בדרך הישר היה רואה זאת אחרת). 2. מלך בשר ודם יכול להביאם לחשוב שנושעו בגבורתו ולשכוח שה' הוא מושיעם. 3. היה בבקשתם גם פגיעה אישית כלפיו וכלפי צורת הנהגתו.</p> <p>משפט המלוכה ותגובת העם (י' - כ"ב): ה' אמר לשמואל לשמוע בקולם, אך לפני כן עליו לומר להם את משפט המלוכה: מלך יכול לקחת מבניהם לעבדים ולשפחות וכן לקחת משדותיהם וכרמיהם ומבהמותיהם ולא יהיה בכוחם לעצור ולשנות זאת. תגובת העם: העם לא נבהל ולא לקח פסק זמן לחשוב שנית, אלא התעקשו: "לא, כי אם מלך יהיה עלינו".</p>	
שאלות	
1 ח	בקשת העם למלך "ויתקבצו כל זקני ישראל... ויאמרו אליו... עתה שימה לנו מלך..." א. ציין כיצד מתקשרת בקשת העם למלך לתיאור התנהגות בניו של שמואל. ב. תאר מקרה קודם בו ראה מנהיג-שופט את בקשת המלוכה כרעיון שלילי וכתוב המקור לדברך.
2 ח	ציפיות העם מהמלך א. עיין בפסוקים ה' וז' וכתוב מה היו ציפיות העם מהמלך שימלוך עליהם. ב. עיין בפסוק ז' ובפרק י"ב, יז- כ וכתוב מדוע היתה בקשתם למלך רעה בעיני שמואל.
3 ח	משפט המלוכה א. תאר בקצרה את הרעיון הכללי המובע במשפט המלוכה והבא שתי דוגמאות לרעיון זה. ב. מה היו מטרותיו של שמואל כשאמר להם עפ"י ה' את משפט המלוכה? ג. מה היתה תגובת העם למשפט המלוכה?

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פרק ט'		המלכת שאול הראשונה
<p>החיפוש אחר האתונות וההליכה לשמואל (א' - י"ד): שאלו ונערו יצאו בשליחות קיש אבי שאול למצוא את האתונות שאבדו לו. לאחר שעברו בחבלי ארץ שונים באזור הר אפרים ובנימין (ארץ שלשה, ארץ שעלים, ארץ ימיני וארץ צוף) רצה שאול לוותר על החיפוש ולחזור פן ישכח אביו מהאתונות וידאג להם, אולם נערו הציעו ללכת אל הנביא הגר בסמוך כי "כל אשר ידבר בוא יבוא... אולי יגיד לנו את דרכנו אשר הלכנו עליה". שאלו קבלו עצת נערו והם פנו לרמה, עירו של שמואל. בדרך פגשו נערות ושאלו אותן היכן נמצא הרואה (הנביא). הנערות האריכו בדבריהן ודברו בבת אחת (מכאן התיאור המסורבל המובא בכתוב) וכשנכנסו שאול ונערו לעיר פגשו מיד בשמואל, שיצא לקראתם לעלות לבמה.</p> <p>מפגש שמואל ושאלו ברמה והרמזים למלוכה (ט"ו - כ"ז): ה' גלה את אוזן שמואל יום אחד לפני בואו כי מחר יבוא האיש שנועד למלוך ולהושיע את ישראל מיד פלשתים, ולמחרת, כשראה שמואל את שאול, גלה ה' שוב את אזנו כי זה האיש. שמואל הזמין את שאול ונערו לאכול עמו, בישר לו כי האתונות נמצאו והוסיף רמז ראשון על המלוכה: "ולמי כל חמדת ישראל הלוא לך ולכל בית אביך". שאלו הופתע ממשפט זה ואמר: מדוע אתה אומר כן, הרי אני משבט בנימין, שהוא מקטני שבטי ישראל, וממשפחה שהיא הצעירה במשפחות השבט? בשלב זה לא קבל שאול תשובה, אך בתוך זמן קצר קבל עוד רמז: שמואל נתן להם מקום בראש הקרואים, בקש מהטבח להביא לשאלו את המנה שהכין מבעוד מועד ואף סיפר לשאלו כי המנה הוכנה עבורו מבעוד מועד ("... שים לפניך אכול כי למועד שמור לך")... שאלו לא שאל שנית למה כוונתו אלא חיכה ששמואל יבהיר את הדברים בזמן המתאים.</p>		
שאלה	תשובה	
1 ט החיפוש אחר האתונות	ע"ן בפסוקים א' - י'. א. מהן הנסיבות שהובילו את שאול ונערו אל שמואל ומהם חבלי הארץ בהם עברו עד הגיעם אליו? ב. מהי העובדה הנלמדת מן הפרק לגבי נביא בזמנים ההם ומהו התיאור בו מתאר נער שאול את שמואל הנביא?	
2 ט "ומשחתו לנגיד על עמי"	א. מהו התפקיד הראשון שהועיד ה' לשאלו ומדוע? ב. ציין מקור נוסף המספר על הושעת ה' את ישראל לאחר שראה בצרת עמו ושמע צעקתם אליו ושני מקורות בהם בא ה' להושיע את עמו לאחר ששמע צעקתם אליו. ג. תאר הסתירה בין פרק ז' פס' יג ופרק ט' פס' טז וכתוב כיצד ניתן ליישב סתירה זו. ד. ציין כיצד מכונה תפקידו העתידי של שאול ומהם שני הפעלים המציינים את פעולותיו של בעל תפקיד זה.	
3 ט הרמזים בדבר המלוכה	א. אילו מדברי שמואל הפתיעו מאד את שאול וכיצד הגיב שאול על כך? ב. תאר תגובה דומה שהשמיע שופט כשנתבשר כי הוא יושיע את ישראל. ג. מה היה הרמז השני שרמז שמואל לשאלו בדבר המלוכה, כיצד הגיב על כך שאול ומדוע?	
4 ט	שלוש המלכות שאול-עפ"י שאלת בגרות שלוש פעמים מסופר בספר שמואל על המלכת שאול. א. מה היה מיוחד בכל אחת משתי המלכות הראשונות ומדוע היה צורך בהמלכה שלישית? ב. גם על דוד מסופר שהומלך שלוש פעמים. מה היו הנסיבות של כל אחת מהן?	
פרק י'		האותות לשאלו והמלכתו במעמד העם
<p>ההודעה לשאלו בדבר המלוכה והאותות שניתנו לו לאימות הדבר (א' - ט'): שמואל יצק את פך השמן על ראש שאול והודיע לו כי ה' משחו לנגיד על עמו - במעמד שניהם בלבד. לאימות הדבר בלב שאול נתן לו שמואל 3 אותות:</p> <ol style="list-style-type: none"> בלכתך תפגוש שני אנשים (שיצאו מקבר רחל) בגבול בנימין בצלצח ואלו יבשרו לך על מציאת האתונות ועל דאגת אביך אליכם. בהגיעך לאלון תבור ימצאוך שלושה אנשים העולים לבית אל, אחד נושא שלושה גדיים, אחד נושא שלושה ככרות לחם ואחד נושא נבל יין והם ישאלוך לשלום ויתנו לך שתי ככרות לחם. 		

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

3. בהגיעך אל גבעת האלקים תפגוש חבורת נביאים יורדים מהבמה, לפניהם כלי נגינה והם מתנבאים ואתה תתנבא עמם "ונהפכת לאיש אחר... כי האלקים עמך".

לאחר מכן עליך ללכת לגלגל ולהמתין לי שבעה ימים עד בואי אליך ואודיע לך את אשר תעשה.

לאחר ששמע דברים אלה פנה שאול ללכת מעם שמואל "ויהפך לו אלקים לב אחר".

התקיימות האותות ושיחת שאול עם דוד (י' - ט"ז):

* כל האותות התקיימו: "ויבואו כל האותות האלה ביום ההוא", אך הכתוב מדגיש את האות השלישי: על שאול צלחה רוח ה' והוא התנבא עם הנביאים. הדבר עורר פליאה בקרב אנשים: "הגם שאול בנביאים?" ואיש אחד ענה להם ("ויען איש משם"): "ומי אביהם?" הרי זה לא דבר שעובר בירושה וש אפשר לדעת מראש מי יהיה נביא! על כן הפך הדבר למשל (פתגם הבא להביע רעיון דומה): "הגם שאול בנביאים?"

* דודו של שאול שאל אותו ואת נערו היכן היו, ושאול ענה שבחיפושם אחר האתונות הגיעו לשמואל הנביא. הדוד שאל: מה אמר לכם שמואל? ושאול סיפר על דבר מציאת האתונות, אך לא הזכיר את דבר המלוכה.

המלכת שמואל במצפה במעמד העם (י"ז - כ"ז):

* שמואל נצל את מעמד ההמלכה להביע קודם כל באזני העם את הטעות שבבקשם להם מלך.

* שמואל הראה לעם מיהו שנבחר להיות מלך עליהם ע"י גורל לפני ה'! מכל שבטי ישראל "נלכד" בגורל שבט בנימין, ומתוכם "נלכדה" משפחת המטרי ומתוכם שאול.

* בחפשם את שאול, לאחר שנודע דבר מלכותו, לא מצאוהו עד שגילה להם ה' את מקומו: "הנה הוא נחבא אל הכלים", כי היה שמואל צנוע וענו.

* העם קבל את מלכות שאול בדעות מעורבות: רבים קראו "יחי המלך" ולאחר מכן פנו לביתם, חלקם הלכו עם שאול וחלקם היו "בני בליעל" שאמרו "מה ישיענו זה" וביזוהו ולא הביאו לו מנחה. לצעד זה של בני בליעל לא הגיב שאול, שוב מתוך ענוותנותו, "ויהי כמחריש".

* לסיכום שלושת האותות – ראה טבלה מצורפת.

מקום האות	האנשים שפגש	תיאור האנשים	האות
בגבול בנימין בצלצה	שני אנשים	אין	האנשים יבשרו לשאול על מציאת האתונות ועל כך שאביו דואג להם.
אלון תבור	שלושה אנשים	עולים לבית האלקים בבית אל, אחד נושא שלושה גדיים, אחד נושא שלושה ככרות לחם ואחד נושא גבל יין	האנשים ישאלו לו לשלום ויתנו שני ככרות לחם.
גבעת האלקים	חבורת ("חבל") נביאים	יורדים מהבמה ולפניהם גבל ותוף וחליל וכינור והם מתנבאים	רוח ה' תצלח על שאול והוא יתנבא עם חבורת הנביאים.
שאלה			
1 "	א. תאר בקצרה את שלוש[ת] האותות שאמר שמואל לשאול וציין המקומות בהם עתיד שאול לעבור מזמן יציאתו מהרמה ועד פגישתו המחודשת עם שמואל. ב. מדוע היה צורך במתן אותות לשאול?		
2 "	א. מתי אמור שאול להפוך ל"איש אחר" ומתי הפך לו אלקים "לב אחר"? ב. לאחר חורבן שילה הותרה הקרבה בכמות. 1. עיין בפרקים ט' - י' וציין שני מקומות בהם היו כמות בישראל. 2. במל"א ג', ד נזכרה כמה נוספת. מי הקריב בה ובמה היתה שונה מן הבמות שציינת לעיל? 3. מתי נאסרו שוב הבמות בישראל? ציין מקור לדבריך.		

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>א. "ויבואו כל האותות האלה ביום ההוא" (ט'). הכתוב מתמקד בהתקיימותו של אחד מאותות אלה. מהו אות זה, מה היתה תגובת העם לכך ומה ענה להם "איש משם"? ב. תאר בקצרה המפגש של שאול עם דודו. מה גילה לו שאול ומה הסתיר ומדוע? הוכח דבריך מן הכתובים.</p>	<p>3 י התקיימות ת האותות</p>
<p>בחירת שאול למלכות לעיני כל העם א. איזו תפיסה של המלוכה ביטא שמואל בטרם הראה לישראל מי נבחר להיות למלך? ב. באיזה אופן הראה שמואל לעם מי נבחר למלכות? ג. ציין מקרה חיובי בו הראה ה' לעם את בחירתו באדם ובשבט אחד לתפקיד מתוך כל השבטים, ומקרה אחד שלילי בו גילה ה' לעם בדרך דומה לזו של בחירת שאול מיהו האדם האשם בחטא.</p>	<p>4 י</p>
<p>בחירת שאול למלכות א. היכן היה שאול בזמן ששמואל הראה לעם עפ"י ה' מיהו הנבחר למלכות ומדוע? ב. ציין אדם נוסף שלא היה נוכח במקום בראשית מעשה ההמלכה, ציין המקור לדבריך וכתוב בקצרה הנסיבות השונות בין שאול לבין אדם זה.</p>	<p>5 י</p>
<p>עפ"י שאלת בגרות - התגובות להמלכת שאול א. עיין בפרקים ט'- י' וסכם התכונות הפיסייות והנפשיות האמורות לגבי שאול בפרקים אלה. ב. מה היו התגובות השונות בעם על המלכת שאול? ג. עיין בשמ"א י"א, יב- יג. מדוע ביקשו אנשים מסוימים בעם להמית אנשים אחרים בעם וכיצד נימק שאול את סירובו לבקשתם? ד. עיין בשמ"א י"ד וכתוב בקצרה כיצד נימק העם את התנגדותו להמתת יהונתן?</p>	<p>6 י</p>
<p>פרק י"א מלחמת שאול בעמון וחיידוש המלוכה</p>	
<p>מלחמת שאול בעמון (א' - י') נחש העמוני התכונן למלחמה ביבש גלעד, אך בהיות עמון רבים וחזקים מהם לא עלה בדעת אנשי יבש גלעד להשיב מלחמה, אלא ביקשו מנחש שיכרות להם ברית ויעבדוהו. נחש היה נחוש להמחיש את כוחו ולהשפילם עד הסוף והשיב שיסכים לכרות להם ברית בתנאי שינקור לכולם את עין ימינם "ושמתיה חרפה על כל ישראל". בבטחונו הרב אף לא התרגש מבקשת אנשי יבש גלעד להקציב להם שבוע ימים לשם השגת עזרה בטרם ישיבוהו דבר. בשמוע אנשי ישראל את הבשורה בכו כולם, אולם את שאול צלחה רוח אלקים והוא נתח צמד בקר ושלח הנתחים בכל גבול ישראל לומר שמי שלא יצא עמו למלחמה כה ייעשה לבקר. פחד ה' נפל על העם והם התגייסו למלחמה. אנשי יבש גלעד שמחו למשמע הבשורה והטעו את אנשי עמון באמרם: מחר נצא אליכם ותוכלו לעשות לנו כטוב בעיניכם. הנצחון, תגובת העם ותגובת שאול (י"א - י"ג): שאול חילק את העם לשלושה ראשים והכה בעמון מכה גדולה. אנשים בעם אמרו לשמואל כי יש להמית את מי שביזה קודם לכן את מלכות שאול, אולם שאול הגיב כי "לא יומת איש ביום הזה, כי היום עשה ה' תשועה בישראל". חיידוש המלוכה (י"ד - ט"ו): לאחר הנצחון על עמון נוכחו כל העם ביכולתו של שאול, ושמואל קרא לעם לטקס חיידוש המלוכה בגלגל. בהמלכה שלישית זו של שאול הכירו כל העם במלכותו.</p>	
<p>שאלה</p>	
<p>א. הבא שלוש הוכחות מן הכתוב לכוחם הרב של העמונים מול אנשי יבש גלעד וישראל. ב. מה היה טכסיס המלחמה בו השתמשו אנשי יבש גלעד ומה היה טכסיס המלחמה בו השתמש שאול?</p>	<p>1 יא עמון מול יבש גלעד</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>חסד שאול עם אנשי יבש גלעד א. מהו החסד שעשה שאול עם אנשי יבש גלעד בתחילת מלכותו? ב. מהו החסד שגמלו אנשי יבש גלעד מאוחר יותר עם שאול? ג. כיצד הגיב דוד על החסד שעשו אנשי יבש גלעד עפ"י המסופר בשמ"ב? ד. מהו החסד שרצה דוד לעשות עם חנון בן נחש מלך עמון וכיצד הגיב מלך עמון על כוונתו הטובה?</p>	<p>2 יא עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>השוואת המלחמה בעמון למלחמת ישראל בבנימין עיין בשופטים י"ט, כט- כ"א, ח וציין שלוש נקודות השוואה בין מקרה פילגש בגבעה ומלחמת ישראל בבנימין ובין מלחמת שאול בעמון לטובת אנשי יבש גלעד.</p>	<p>3 יא</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלה		
א. על מה העיד שמואל את העם בפסוקים א'-ה' וכיצד מתקשרים דבריו האישיים אל העם למעמד חידוש המלוכה? ב. שמואל אמר: "את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי ואת מי עשקתי" וגו'. ציין ההקשר בו אמר משה דברים דומים. ג. עיין במשפט המלוכה בפרק ח', יא- יז וציין מהו היחס בין דברי שמואל כאן לדבריו לגבי דרכו של המלך במשפט המלוכה.	1 יב "הנני ענו בי"	
א. באיזה אופן מהווה פסוק ו' חולית קישור לפסוקים הקודמים ולפסוקים הבאים? ב. עיין בפסוקים ז'- י"א. מהו הנושא המרכזי של "צדקות ה'" עליהם בא שמואל למשפט עם העם ("התיצבו ואשפטה אתכם")? ג. מהי המסקנה העולה מן ה"משפט" שערך שמואל עם העם? ד. לאיזו מסקנה נוספת (פס' י"ב) מובילה מסקנה זו?	2 יב "התיצבו ואשפטה אתכם"	
עיין בשמ"א י"ב, ז- יב. א. מי הוא השופט שנלחם בחצור ומי הוא האויב שנלחם בו השופט "בדן"? ב. מיהם האויבים שנלחמו בהם השופטים ירבעל ויפתח?	יב עפ"י שאלת בגרות	
עמיד המלכות בישראל א. מהי העובדה החדשה הנלמדת מדברי שמואל בפסוק י"ב לגבי המניעים לבקשת העם למלך? ב. במלה "ועתה" (י"ג- ט"ו) פותח שמואל את הנקודה אליה רצה להוביל את שומעיו מלכתחילה. מהי נקודה זו?	4 יב	
"התיצבו וראו את הדבר הגדול" א. איזה "דבר גדול" נעשה כדי להביא את העם להכיר בטעות הכרוכה בבקשתם למלך? ב. כיצד הגיב העם על "הדבר הגדול" שנעשה? ג. ציין מקרה נוסף בו מעשה גדול של ה' הביא ליראת העם את ה' ולאמונתם במנהיג.	5 יב	
"אך יראו את ה'" עפ"י שאלת בגרות שמואל ראה ברצון העם לשים עליהם מלך חשש להתרופפות הקשר בינם לבין ה', ודבר עם העם על יראת ה'. א. מהן הפעולות שעשה יהושע בשכם לפני מותו כדי למנוע את התרופפות הקשר שבין ישראל לה'? ב. מהן שתי התוצאות השליליות העוללות לבוא על ישראל אם לא ילכו בדרך ה' עפ"י התגלות ה' לשלמה בגבעון (מל"א ט')?	6 יב	
סכם בקצרה את ארבעת הדברים אותם היה חשוב לשמואל לומר לעם לפני מעבר ההנהגה לשאול.	7 יב כללי	
פרק יג' תחילת המלחמה בפלשתים בגבע- מכמש		
<p>הכאת יונתן את נציב פלשתים ותוצאת מעשהו (א'- ז'):</p> <p>"בן שנה שאול במלכו" – בשנה הראשונה למלכות שאול (כנראה), "ושתי שנים מלך על ישראל" – עד נטילת המלכות ממנו או עד המלכת דוד (אולם אח"כ המשיך למלוך עד שדוד מלך בפועל). יונתן הכה את נציב פלשתים אשר בגבע וכתוצאה מכך נבאשו ישראל בפלשתים והם נאספו במכמש להלחם בישראל. אנשים מישראל שראו את המצב נחבאו במערות ובסלעים וכו' או נמלטו אל מעבר לירדן לארץ גד וגלעד.</p> <p>העלאת העולה לפני בוא שמואל (ח' - י"ד):</p> <p>מעשה שאול: שאול חיכה בגלגל שבעה ימים כפי שאמר לו שמואל, אך האנשים שעוד נשארו עמו החלו להתפזר גם הם לאחר שראו ששואל מחכה ולא נלחם. מתוך מצוקה זו העלה שאול עולה ביום השביעי, אלא שמיד אחר כך הגיע שמואל והוכיחו על שלא חיכה לו.</p> <p>שאלו הסביר את מעשהו: העם החל לפוץ מעלי, אתה לא הגעת, הפלשתים כבר עומדים להלחם בנו ואני לא רציתי להיות במצב שאנו חייבים להלחם בהם ואת פני ה' עדיין לא חליתי ולכן העליתי העולה.</p> <p>תגובת שמואל: "נסכלת, לא שמרת את מצות ה' אלקיך" וגו' – היה לך לבטוח בכך שהנצחון בא מאת ה' ולא תלוי במספר החיילים. העונש: "ממלכתך לא תקום" – לא תעבור לזרעך אחריו.</p> <p>התכונות הפלשתים למלחמה ועליונותם הצבאית (ט"ו- כ"ג):</p>		
פלשתים	ישראל	לוחמים
"שלושים אלף רכב וששת אלפים פרשים ועם כחול אשר על שפת הים לרוב"	שש מאות לוחמים נשארו עם שאול	מקום
מכמש	גבע (גבעת בנימין)	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

חרבות, חניתות, רכב, פרשים	<u>בישראל אין חרשי ברזל כי הושבתו ע"י הפלשתים* ולכן אין בידם חרבות וחניתות, אלא לשאול ויונתן בלבד. (לאחרים היו קשתות וקלעים).</u>	נשק
יצאו בשלושה ראשים לכיוון ישראל.		התכונות
* מכיוון שהפלשתים לא הותירו בישראל חרשי ברזל נאלצו בני ישראל ללטוש את כלי העבודה שלהם אצל הפלשתים.		
שאלה		
"בן שנה שאול במלכו"...	מהם הקשיים המתעוררים למקרא הפסוק הראשון בפרק י"ג?	1 יג
"נסכלת, לא שמרת" - עפ"י שאלת בגרות	א. על איזו מצווה ששאול לא שמר הוכיח שמואל את שאול בפסוק י"ג ומה היתה תוכחתו? ב. מהן שתי העובדות שהביאו את שאול שלא לשמור על מצווה זו בשעה שפלשתים נאספו למלחמה?	2
בפסוק ט"ו מסופר ששאול מנה את העם.	א. מדוע היה מספר האנשים שנמצא במפקד זה קטן יותר ממספר האנשים שהיו עם שאול בתחילה? ב. כיצד מתקשר הדָּבָר שפרץ בישראל בימי דוד לעובדה המתוארת בפסוק ט"ו, ומה נצטווה דוד לעשות כדי להפסיק את הדבר?	4 יג עפ"י שאלת בגרות
	עפ"י שאלת בגרות במה התבטאה עליונות הפלשתים על ישראל מבחינת אמצעי הלחימה ומה עשו הפלשתים כדי להנציח עליונות זו?	5 יג
פרק יד' המשך המלחמה בפלשתים		
יונתן ונערו נגשים להלחם לבד בפלשתים (א' - ז):		
יונתן החליט לעשות מעשה: לצאת עם נושא כליו בלבד אל מצב פלשתים הנמצא במעבר מכמש, להטעותם ולהלחם בהם. יונתן לא גילה כוונתו לאביו וגם החיילים שאתו לא ידעו על תכניתו: "והעם לא ידע כי הלך יונתן".		
יונתן לא חשש מפני היציאה לבד "כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט".		
הכהן בימים ההם: אחיה בן אחיטוב, נינו של עלי שהיה כהן ה' בשילה (אחיה בן אחיטוב [אחי אי כבוד] בן פנחס בן עלי הכהן). מכיון שהמשכן בשילה כבר לא היה קיים התבטאה כהונתו בכך שהיה נושא את האורים ותומים ("נושא אפוד").		
הסימן אם להלחם ותוצאות ההחלטה (ח' - ט"ז):		
יהונתן קבע סימן כיצד ידעו אם לעלות להלחם בפלשתים אם לאו: אם יגידו הפלשתים: "חכו עד שנגיע אליכם" - לא יעלו, ואם יגידו "עלו עלינו" - יעלו. סימן זה מצביע על מצב הפלשתים: אם ירצו לרדת אליהם סימן שהם חוששים וזהירים. אם יקראו להם לעלות אליהם סימן שהם חשים בטוחים ושאננים.		
הרעיון: שימוש בגורם ההפתעה. אם הפלשתים חשים בטוחים בעצמם הרי שלא יחששו מהתקפה וכשזו תבוא לא יהיו מוכנים לה.		
*פירוש אחר: אם הפלשתים יגידו להם לחכות עד שייגיעו אליהם סימן שאינם פוחדים, אך אם יגידו להם לעלות סימן שפחד ה' בלבם והם יראים לזוז ממקומם וה' יתן אותם בידם (רש"י).		
התוצאה: הפלשתים קראו ליונתן ונושא כליו לעלות אליהם. יונתן ונושא כליו הכו במכה ראשונה כעשרים איש והחלה להיווצר מהומה שהביאה להכאת הפלשתים זה את זה חרב איש ברעהו.		
הצטרפות שאול וחייליו ואנשים נוספים בעם למלחמה (י"ז - כ"ג):		
שאול נוכח במהומה, חיפש ומצא כי יונתן ונושא כליו לא נמצאים.		
שאול בקש מאחיה "להגיש ארון האלקים" כדי לשאול בה', אך ההמון שבמחנה פלשתים הלך ורב ושאול אמר לכהן להפסיק פעולתו		

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

ויצא מיד להלחם.

אל שאול הצטרפו עתה, מתוך ראיית ההצלחה המסתמנת, העברים שהיו משועבדים לפלשתים והוכרחו להשתתף עמם (אך עתה עברו ללא חשש למחנה ישראל) ואנשים שהתחבאו קודם לכן במערות.

השבועה בדבר אי האכילה (כ"ד- ל'):

שאול השביע את העם שלא לאכול עד השלמת הנצחון על הפלשתים כי לא רצה לעכב הרדיפה אחרי הפלשתים. בהגיעם ליער בו היה "דבש על פני השדה" יראו העם את השבועה ולא טעמו מהדבש, אך יונתן, שלא שמע את השבועה, טעם מהדבש והוארו עיניו (הרגיש טוב יותר). רק אז סופר לו על השבועה.

תגובת יונתן: לא היה זה מעשה נכון מצד אבי. דווקא לו אכל העם היה מתאושש ומתגבר על העייפות והרעב ומשיג נצחון גדול יותר על הפלשתים.

האכילה על הדם ותיקון החטא (ל"א- ל"ה):

בשלב מסויים עטו העם על השלל מתום רעבונם ועייפותם ואכלו על הדם – שחטו בחפזה ולא איפשרו לדם לזרום לאן שצריך כך שחלק ממנו נבלע בבשר (רד"ק) או שאכלו באותו מקום שהדם נשפך ודבר זה היה כמעשה הגויים ואסור מהתורה (רלב"ג). שאול מיהר לתקן את החטא וארגן שחיטה כשרה.

השאלה בה' על המלחמה בפלשתים, גילוי גורם החטא ופדיון יונתן (ל"ו- מ"ה):

לאחר השחיטה הכשרה והאכילה רצה שאול להמשיך להלחם בפלשתים. הכהן אמר לשאול לשאול שוב בה', אך ה' לא ענהו ביום ההוא.

שאול בקש לברר מדוע לא ענהו ה'. הוא העמיד את העם בצד אחד ואת עצמו ויונתן בנו בצד שני עד ש"נלכד" יהונתן כגורם החטא. שאול רצה להמיתו כדבר השבועה אך העם טען שאין להמית את יהונתן שעשה תשועה גדולה מפלשתים ופדה אותו ולא מת.

מלחמות שאול וקרובי שאול (מ"ו- נ"ב):

המלחמה בפלשתים לא הוכרעה כפי שרצה שאול אלא נמשכה כל ימי שאול.

שאול הכה גם עמים אחרים (מואב, עמון, אדום, ארם [צובה], עמלק) ונחל הצלחה במלחמותיו.

הכתוב מזכיר גם את בני משפחתו של שאול. (בניו: יונתן, ישוי ומלכישוע. בנותיו: מרב ומיכל. אשתו: אחינעם בת אחימעץ. בן דודו: אבנר [הבן של דודו נר], שאותו שם בתפקיד שר צבאו. אביו: קיש).

שאלה	
1 א. צטט שלושה פסוקים המתייחסים באופן זה או אחר לעובדה שיונתן יצא להלחם בפלשתים עם נושא כליו בלבד וציין כיצד מתייחסים פסוקים אלו לעובדה הנ"ל. ב. מי היה אחיה בן אחיטוב, מה היה תפקידו ומיהו "כהן ה' בשילו"?	1 י
2 מה היה הסימן בו השתמש יהונתן כדי לקבוע אם יעלו הוא ונושא כליו על הפלשתים או לא, מה היה הטכסיס בו השתמש נגד הפלשתים ומה היו תוצאות שניהם?	2 י
3 עיינ בפסוקים י"ז- כ"ג. א. מה הביא את שאול לבקש מאחיה "להגיש ארון האלקים", כיצד נסתיים מעשה זה ומהן שתי הדרכים בהן ניתן להסביר את סיומו של המעשה? ב. מיהן שתי הקבוצות בישראל שהצטרפו למלחמה בפלשתים ומה הביאן להצטרף בשלב זה?	3 י
4 א. מה היתה השבועה שהשביע שאול אל העם, לשם מה השביעם ואיזו בעיה התעוררה בגלל השבעה זו? ב. בתורה ובנביאים ראשונים מצאנו כמה שבועות. השב לגבי השבועות הבאות: 1. מה היתה השבועה שהשביע יוסף את בני ישראל ואשר קיים משה בעת יציאת מצרים עפ"י המסופר בספר שמות?	4 י

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>2. מה היו שתי השבועות שנשבעו ישראל במצפה בעקבות האירוע של "פילגש בגבעה"? 3. מהי השבועה שנשבע דוד לכת שבע ומדוע הזכירה לו בת שבע את שבועתו?</p>	
<p>א. מה היתה השגתו של יהונתן על השבועה שהשביע אביו את העם? ב. כיצד הגיב שאול לבעיה שהתעוררה בעם בעקבות השבועתו אותם?</p>	<p>5 יד "עכר אבי את הארץ"</p>
<p>עיין בפסוקים ל"ו- ל"ז. א. 1. מה הביא את שאול לשאול בה? 2. באיזה אופן מחזק הדבר את דרך הבנתנו את התנהגות שאול לגבי השאילה בה' בפסוק י"ט? ב. ציין שני פסוקים המראים כי שאול לא חשד כלל כי העובדה שה' לא ענהו קשורה אליו עצמו. ג. ציין שלושה פסוקים המצביעים על יחס העם אל שאול וכתוב מהו המקרה יוצא הדופן היחיד בפרק זה בו נהגו בשונה מהרגיל.</p>	<p>6 כללי</p>
<p>"ודעו וראו במה היתה החטאת הזאת היום" (פס' ל"ח). א. מה היה החטא שרצה שאול לגלות ובאיזו דרך התגלה החוטא? ב. גם יהושע היה צריך לגלות חטא שנעשה בעם ואשר הביא למפלה בעי. באיזו דרך נצטווה יהושע לגלות את החוטא ומה דרש ממנו יהושע לאחר שנודע שהוא האיש שלקח מן החרם?</p>	<p>7 יד "ולא ענהו ביום ההוא" עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>א. ציין שני קווי דמיון והבדל אחד בין השבעת שאול את העם ובין נדר יפתח. ב. ציין הדמיון בין קריאת יהונתן כי "אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט" ובין תוצאת הקרב שלו בפלשתים ("והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד") לבין מעשיו של גדעון. ג. מי היה השופט שקרא לפלשתים "ערלים" כשם שקרא להם יונתן (פס' ו') ובאיזה הקשר הזכיר אותו שופט את הפלשתים הערלים?</p>	<p>6 יד יונתן, יפתח וגדעון</p>
<p>מלחמות שאול בפלשתים ובעמים אחרים א. מה היתה התוצאה אותה קיווה שאול להשיג במלחמתו בפלשתים ומה היתה התוצאה שהושגה? הוכח דברך מן הכתובים. ב. בבנייתו של שאול את צבא הקבע חל שינוי בין התקופה שלפני המלחמה בפלשתים ובין התקופה שאחרי המלחמה בהם ובאויבים נוספים. עיין בראשיתו של פרק י"ג ובסופו של פרק י"ד ותאר מה היה שינוי זה.</p>	<p>7 יד</p>

פרק טו' המלחמה בעמלק

הציווי על המלחמה בעמלק והמלחמה עצמה (א' - ט')

שמואל אמר לשאול את ציווי ה' להכות את עמלק מפני שהגיעה עת פקידת חטאו בישראל (בזמן הליכתם במדבר).

ההוראות: יש להחרים את כל אשר לעמלק ולא להחיות אף אדם ואף בהמה.

הקיני: שאול עשה חסד עם הקיני והתרה בהם לסור ממקום ישיבתם בקרבת עמלק פן ייספו יחד אתם. הסיבה: הקיני עשו חסד עם ישראל בעלותם ממצרים.

המלחמה ותוצאותיה: שאול הכה בעמלק, אך תפס את אגג מלך עמלק חי והשאירו בחיים ואת הצאן והבקר לא החרים (מלבד הפחותים והבזויים שבהם).

ה' נחם על המלכת שאול (י' - י"ט):

בגלל אי השמיעה בקולו ניחם ה' כי המליך את שאול והודיע על כך לשמואל. שמואל הצטער על כך מאד וזעק לה' בעניין שאול כל הלילה.

למחרת בא שמואל אל שאול ואמר לו את דבר ה': תוכחתו של שמואל לשאול כללה הבהרה שלמרות צניעותו הרי שכמלך הוא כן מורם מעם ומוטלת עליו אחריות רבה שהוא לא עמד בה ולא שמע בקול ה'.

הסברי שאול ותשובות שמואל (כ' - כ"ו):

תגובת שאול: שמעתי בקול ה' ונלחמתי בעמלק, הרגתי אותם והבאתי את אגג. העם לא החרים את כל הצאן והבקר מתוך מטרה וכוונה לזבחם לה'.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תשובת שמואל: השמיעה בקול ה' חשבה יותר מעולות וזבחים ו"ען מאסת את דבר ה' וימאסך ממלך".

תגובת שאול: "חטאתי כי עברתי את פי ה'". הסיבה: "כי יראתי את העם ואשמע בקולם". עתה "שא נא את חטאתי ושוב עמי ואשתחווה לה'".

תשובת שמואל: שמואל חזר על דבריו כי שאול מאס את דבר ה' וה' מאסו מהיות מלך.

קריעת מעילו של שמואל וסמליותה (כ"ז- ל"א):

כשסב שמואל ללכת החזיק שאול בכנף מעילו של שמואל והמעיל נקרע. שמואל אמר לשאול כי קרע ה' את ממלכות ישראל מעליו וכי ה' הוא האל הנצחי ואינו אומר דבר לא נכון או חוזר בו מדבריו כפי שעושים בני האדם. (פירוש אחר: שמואל קרע את כנף מעילו של שאול כדי לסמל את קריעת המלוכה).

הריגת אגג ופרידת שמואל ושאול (ל"ב- ל"ה):

שמואל הרג את אגג מלך עמלק ולאחר מכן הלך כל אחד מהם למקומו. שמואל לא הוסיף עוד לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל על שאול ועל אי הצלחת מלכותו.

שאלה	
1 טו	מלחמת שאול בעמלק ע"ן בפסוקים א'- ט'. א. מה היו ההוראות שקבל שאול כאשר למלחמה בעמלק? ב. במה שינה שאול מהוראות אלה?
2 טו	שאול והחסד לקיני- עפ"י שאלת בגרות בייצאו להלחם בעמלק אמר שאול לקיני: "... ואתה עשית חסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים". מהו החסד שעשה הקיני עם ישראל "בעלותם ממצרים" ומהו החסד שעשה שאול עם הקיני?
3 טו	ה' נחם על המלכת שאול א. ה' הודיע לשמואל כי נחם על המלכתו את שאול למלך. מה היתה תגובת שמואל, מה היתה תגובת שאול הראשונה לדברי שמואל אליו ומה היתה תגובתו השנייה? ב. הוכח מן הכתובים כי צניעותו של שאול היתה רבה מן הראוי והרצוי למלך. ג. צטט הפסוק בו מביע שמואל את הרעיון כי שמיעה בקול ה' חשובה יותר מ"כוונות טובות".
4 טו	ה' נחם על המלכת שאול א. ה' אמר לשמואל כי הגיעה עת פקידת עון עמלק. היכן נאמר כי ה' הבטיח למחות את זכר עמלק? ב. ה' נחם על המלכתו את שאול כי שב מאחריו ולא הקים את דבריו (י"א). היכן מסופר כי ישראל שבו מאחרי ה' וכי הם עתידים להינגף במלחמה נגד העמלקי והכנעני בשל כך?
5 טו	א. מה היה המעשה הסמלי שבו השתמש שמואל בדבריו אל שאול בעניין הסרת המלכות וכיצד השתמש במעשה הסמלי בדבריו? ב. 1. צטט הפסוק בו מביע שמואל את הרעיון כי ה' אינו חוזר בו מדבריו כפי שאדם משנה את דעתו לעתים מזומנות. 2. כיצד מכונה ה' בפסוק הנ"ל? צטט פסוק נוסף בו הביע בלעם רעיון דומה לזה שהביע כאן שמואל. 3. ידוע כי אם חוזרים ישראל בתשובה נחם ה' על נבואת פורענות אולם אינו נחם על נבואת ברכה וגאולה. על מה אם כן לא נחם ה' במקרה של מלכות שאול?
6 טו	א. איזו מלאכה של שאול סיים שמואל? ב. מה היה הקשר בין שמואל ושאול לאחר תוכחת שמואל אליו בעניין המלחמה בעמלק ומדוע?

פרק טז' משיחת דוד למלוכה

הליכת שמואל למשוח את דוד (א' - ה'):

ה' שלח את שמואל לבית ישי אשר בבית לחם למשוח מלך מבניו. שמואל לא ידע במי מבניו מדובר. שמואל חשש ששאול יהרגו אם ישמע על כך וה' אמר לו להציג מטרות בואו כזביחת זבח לה' ולא לספר על מטרות בואו האמיתית. שמואל הגיע לבית לחם, זקני העיר יצאו לקראתו והוא קרא להם ולישי ובניו לבוא אתו לזבח.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

חיפוש המלך המיועד מתוך בני ישי, גילוי המלך הנבחר ומשיחת דוד (ו' - י"ג):

משראה שמואל את אליאב בכור ישי חשב כי הוא המיועד למלוך, אך ה' אמר לו שלא יטעה אחר המראה החיצוני המרשים, כי אינו מתאים למלוכה, "כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב".

שאר בני ישי עברו גם הם לפני שמואל אך אף אחד מהם לא היה המיועד למלוך.

שמואל שאל את ישי אם יש לו עוד בנים וישי ענה שיש עוד בן אחד, צעיר בניו, הרועה בצאן.

שמואל בקש להביאו. לפניו הגיע נער "אדמוני עם יפה עינים וטוב ראי" וה' אמר לו "קום משחיהו כי זה הוא".

שמואל משח את דוד בקרב אחיו ורוח ה' צלחה את דוד מהיום ההוא והלאה.

תוצאת משיחת דוד לגבי שאול והבאת דוד אליו כמנגן (י"ד - כ"ג):

משיחת דוד הביאה לא רק לכך שרוח ה' צלחה את דוד אלא גם לכך שרוח ה' סרה מעם שאול.

עבדי שאול יעצו לשאול לקחת לפניו מנגן שירגיע את רוחו. אחד מנעריו המליץ על דוד בן ישי שבנוסף להיותו "יודע נגן" הוא גם "גבור חיל ואיש מלחמה ונבון דבר ואיש תאר וה' עמו".

דוד הובא לפני שאול, נשא חן בעיניו ונגינתו הועילה לו מאד.

* להמלכת שמואל את דוד ומעשיו האחרים של שמואל – ראה טבלה מצורפת.

* להמלכת דוד הראשונה ושתי המלכותיו הבאות – ראה טבלה מצורפת.

המלכת שמואל את דוד ומעשיו האחרים של שמואל

מעשי שמואל	תיאור המעשה	המקור
הנבואה לעלי	הנבואה הראשונה לשמואל בהיותו במשכן עם עלי. נבואת תוכחה ועונש לבית עלי	שמ"א ג'
הכינוס במצפה והובלת המלחמה בפלשתים	שמואל כינס העם במצפה למעמד של תפילה ושיבה לה'. פלשתים יצאו להלחם בישראל ושמואל התפלל לה' והוביל המלחמה נגדם.	שמ"א ז'
תגובת שמואל לבקשת העם למלך ומשפט המלוכה	בקשת העם למלך היתה רעה בעיני שמואל, אך ה' אמר לו לשמוע בקולם ולהגיד להם משפט המלוכה.	שמ"א ח'
המלכת שאול	ה' גלה אזנו של שמואל בדבר שאול. שמואל המליך את שאול בסתר.	שמ"א ט' - י'
	שמואל המליך את שאול במצפה לעיני כל העם (אך לא כולם קבלו מלכותו ברצון).	שמ"א י'
	שמואל המליך את שאול בגלגל לעיני כל העם וכולם קבלו מלכותו.	שמ"א י"א, י"ב - י"ב
סיכום תקופת הנהגתו כשופט	שמואל העיד העם עליו כי לא פגע באף אחד מהם. הוכיח העם על כפיות טובתם מול החסדים שעשה ה' עמם, אך אמר שאם ילכו בדרך ה' תתקיים המלוכה בידם.	שמ"א י"ב
תוכחה לשאול על המלחמה	לאחר חטא שאול במלחמתו בעמלק המליך	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

גלית חרף "את מערכות ישראל" (חרף את ה').

תגובת ישראל: "ויחתו ויראו מאד".

דוד נשלח למחנה ישראל (י"ב- י"ט):

שלושת בני ישי הגדולים הלכו אחר שאול למלחמה וישי שלח את דוד להביא להם אוכל ולהביא לו חזרה את דרישת שלומם.

דוד במחנה ישראל (כ' - ל'):

בהגיעו למחנה **שאל** קודם כל **לשלום אחיו**. בהיותו שם **שמע את אחת מקריאותיו החוזרות של גלית לגבי הצעתו** למלחמת יחיד מול יחיד ("ויגש הפלשתי השכם והערב ויטיב ארבעים יום"). דוד **ראה כי ישראל פחדו מפניו מאד** ושמע את השמועה שהחלה במחנה כי שאול יתן את בתו לאשה ויעשיר את מי שיכה את גלית ויפטור את כל משפחתו מחובות כלפי המלך.

דוד החל לשאול כמה אנשים בזה אחר זה את השאלה שאת התשובה עליה כבר ידע: **"מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי הלז"**. תוך כדי כך כעס עליו אחיו הבכור והוכיחו על עצם הירידה למחנה ועל "נדנדויו".

הגעת דוד אל שאול ויציאתו למלחמה בגלית (ל"א- מ"ז):

מטרת דוד בשאלתו החוזרת היתה שהדברים יגיעו לאזנו של שאול על מנת שיובא אל שאול ויוכל להשמיע דברו בפניו. בשמעו את חירוף גלית את ה' ובראותו את פחד העם מגלית היה לדוד חשוב מאד להשיב מלחמה שערה אל גלית "כי חרף מערכות אלקים חיים".

שאל סבר כי אין בכוחו של דוד הנער להלחם באדם כמו גלית. דוד שכנעו בספרו לו על הכאת הארי והזב והצלת השה מפייהם וכי ה' **שהצילו מיד הארי ומיד הזב יצילו מגלית**.

שאל הליבש את דוד במדיו, בשריון ובכובע נחושת וחימש אותו בחרב אולם דוד לא חש נוח באלו והחליט להשאר בבגדיו הרגילים. את החרב החליף **בחמישה חלוקי אבנים מן הנחל, מקל וקלע**.

גלית קלל את דוד באלקיו. דוד השיבו: **"אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלקי מערכות ישאל...היום הזה יסגרך ה' בידי והכיתיך...וידעו כל הקהל הזה כי לא בחרב ובחנית יהושיע ה' כי לה' המלחמה ונתן אתכם בידו"**.

הריגת גלית והנצחון על הפלשתים (מ"ח- נ"ד):

דוד ניצח את גלית והרגו בקלע ובאבן.

הפלשתים החלו לנוס וישראל רדפום והכו בהם.

הבאת דוד שוב אל שאול (נ"ה- נ"ח):

כשיצא דוד להכות את גלית שאל שאול את אבנר שר צבאו: "בן מי זה הנער", וכששב דוד מהכות את הפלשתי שאלו שאול "בן מי אתה הנער" ודוד השיב: "דוד בן עבדך ישי בית הלחמי".

הסברים אפשריים: 1. עפ"י חז"ל הודאג שאול שמא גבור זה הוא המיועד למלכות במקומו ולכן שאל "בן מי זה הנער" – אם בא ממשפחת פרץ בן יהודה - מלך יהיה, ואם בא ממשפחת זרח - חשוב יהיה. 2. בשל הדאגה שהטרידה אותו בעקבות נצחון דוד תקפה אותו רוח רעה ושכח את שם דוד ושם אביו.

שאלה	
1	א. היכן נערכה המלחמה בפלשתים המתוארת בפרק י"ז ובמה היתה הצעת גלית שונה מהמלחמות הקודמות בפלשתים? ב. גלית אמר "אני חרפתי את מערכות ישראל היום הזה" (י'). מהם ארבעת הפסוקים הנוספים בפרק המתייחסים לעובדת חירופו של גלית, מה ניתן להבין מהם על חירופו ובאיזה הקשר נאמרו הדברים בפסוקים אלה?
2	תגובת ישראל ושליחת דוד למחנה א. צטט שני פסוקים שונים המצביעים על תגובת ישראל לנוכח הצעתו של גלית. ב. מדוע שלח ישי את דוד אל מחנה ישראל ומה בקש ממנו לעשות שם?

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

3 יז	<p>הבירור שערך דוד במחנה א. מהו המידע שהחל להסתובב במחנה ישראל לגבי המלחמה בגלית? ב. מדוע ערך דוד כמה בירורים חוזרים לגבי אותו מידע? ג. מה היתה תגובת אחיו הגדול לעצם הגעתו של דוד למחנה ולבירוריו?</p>
4 יז	<p>הגעת דוד אל שאול- עפ"י שאלת בגרות עיין בשמ"א י"ז, יז- לב. א. "וישמעו הדברים אשר דבר דוד ויגידו לפני שאול ויקהו" (ל"א). מהם דברי דוד אשר הביאו את שאול לקחתו אליו? ב. איזו התנהגות של ישראל הביאה את דוד לומר את דבריו?</p>
5 יז	<p>יציאת דוד למלחמה בגלית א. כיצד שכנע דוד את שאול לתת לו להלחם בגלית הפלשתית? ב. תאר בקצרה את הבדלי הכוחות והציוד בין דוד וגלית וכתוב מה הביא את דוד לצאת בציוד דל אף מזה שהוצע לו.</p>
6 יז	<p>מטרת דוד במלחמתו בגלית מה רצה דוד להוכיח במלחמתו בגלית? צטט הפסוק המתאים ביותר לתיאור כוונתו. ב. מדוע שאל שאול את אבנר שר צבאו מיהו הנער הנלחם בגלית אם לפני כן קראנו כי היה דוד מנגן עבורו וכי שוחחו בטרם יציאת דוד למלחמה?</p>
7 יז מקבילות	<p>א. עיין בשמ"ב כ"א, טו- כב וציין מיהם שנלחמו בפלשתים בפסוקים אלה ומהם קווי דמיון בין הנזכר בפסוקים אלה לנזכר בפרקנו. ב. ציין שמו של אדם נוסף שהבטיח את בתו לאשה לאיש אשר ינצח במלחמה וכתוב את שם המנצח ומה היה נצחונו.</p>
פרק יח' עליית קרנו של דוד ותחילת רדיפתו ע"י שאול	
<p>אהבת שאול מתחלפת בעוינות (א' - ט') יחס העם לדוד: דוד היה אהוב על שאול וביתו ועל כל העם. יהונתן כרת עמו ברית ונתן לו את מדיו, חרבו, קשתו וחגורו. שאול מינה אותו על אנשי המלחמה ואילו עבדיו, כמו גם שאר העם, העריכוהו "וייטב בעיניהם".</p> <p>שאול – מאהבה לעוינות: כששב דוד מהכות את גלית וישראל שבו מהכות את הפלשתים יצאו הנשים במחולות לקראת שאול המלך, אולם היו נשים ששחקו ואמרו "<u>הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו</u>". דבר זה עורר את חששו של שאול כי דוד ימלוך תחתיו ושאול החל להיות עוין את דוד.</p> <p>נסיונו הראשון של שאול להרוג את דוד (י' - ט"ז): רוח אלקים רעה תקפה את שאול והוא הטיל את חניתו בדוד. דוד הצליח להתחמק מחניתו ושאול ראה כי ה' עמו והחל לירוא ממנו. כתוצאה מכך העבירו מתפקידו הראשון והשאירו כשר אלף בלבד, אלא שבכך גרם לעצמו אף יותר נזק כי במסגרת זו יצא דוד ובא לפני העם והעם החל להכירו טוב יותר ולאהוב אותו.</p> <p>נסיונו השני של שאול להרוג את דוד (י"ז - ל') שאול הציע לדוד להתחתן עם מרב בתו מתוך כוונה לבקש ממנו להלחם בפלשתים תמורת נישואיו לה ומתוך מחשבה שוודאי יפול ביד פלשתים.</p> <p>דוד סירב בצניעותו להצעה זו ("מי אנכי ומי חיי משפחת אבי בישראל כי אהיה חתן למלך"), אלא שאז חלה בכל מקרה תפנית בתכנית זו מפני שמרב ניתנה לעדריאל המחולתי לאשה ובמקביל הסתבר שמיכל בת שאול אהבה את דוד. שאול שמח לנצל זאת לצרכיו והעביר דרך עבדיו את המסר כי "אין חפץ למלך כמוהר כי במאָה ערלות פלשתים להנכם באויבי המלך", כשמטרתו האמיתית ממושיכה להיות "ושאול חשב להפיל את דוד ביד פלשתים".</p> <p>תוצאת המעשה: דוד הכה מאתים פלשתים, מיכל בת שאול ניתנה לו לאשה ושאול ראה כי ה' עם דוד והוסיף לירוא ממנו ולהיות עוין לו. מאידך שמו של דוד רק עלה עוד יותר "וייקר שמו מאד"</p>	
שאלה	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>יח 1</p>	<p>השינוי ביחסו של שאול אל דוד א. עיין בפסוקים א'-ה' וציין יחסיו של דוד עם שאול, יהונתן, עבדי שאול ועם ישראל לאחר מלחמתו בגלית. ב. מה גרם לשאול להתחיל להיות עוין לדוד? ג. מדוע חוזר ביטוי "הכה שאול באלפיו" וגו' פעמיים נוספות בספר שמ"א? ציין מקורות לדבריך.</p>
<p>2 יח</p>	<p>ברית יהונתן ודוד מה היה המעשה בו סימל יהונתן את הברית שכרת עם דוד? ציין שני אירועים בשמ"א ושמ"ב בהם באה לביטוי ברית יהונתן עם דוד.</p>
<p>יח 3</p>	<p>ירידת שאול ועליית דוד א. תאר בקצרה את הידרדרות יחסו של שאול אל דוד כפי שבא לביטוי בפרק י"ח. ב. תאר בקצרה את עליית קרנו של דוד.</p>
<p>4 יח עפ"י שאלת</p>	<p>א. מה היתה מטרתו של שאול בנתינת מיכל בתו לדוד לאשה?</p>
<p>5 יח דוד ומיכל</p>	<p>א. נתינת מיכל בתו לדוד לאשה לא היתה הצעתו הראשונה של שאול. עם מי הציע שאול לדוד להתחתן קודם לכן ומה היו הנתונים ששינו את התמונה? ב. באיזה אירוע פרץ ויכוח בין דוד למיכל ועל מה היה הויכוח? ציין המקור לדבריך.</p>
<p>פרק יט' תחילת מנוסת דוד מפני שאול</p>	
<p>יהונתן משכנע את שאול לא להמית את דוד (א' - ז): שאול יידע את עבדיו ואת יהונתן בדבר רצונו להמית את דוד כדי להרחיב את מעגל האנשים המבקשים אחריו, אלא שיהונתן עצמו לא היה כתובת מתאימה לכך כי חפץ בדוד מאד. יהונתן יעץ לדוד להסתתר עד שיוודא את כוונת אביו. יהונתן ניסה לשכנע את אביו לא להמית את דוד בטענו שדוד לא עשה לו רעה, אלא להיפך – מעשיו עמו הם לטובה ולתועלת. עוד הזכיר את התשועה שהביא דוד מיד פלשתים בהרגו את גלית והזכיר לאביו את החטא שבהריגת אדם זכאי נקי מאשמה. שאול הבטיח לא להרוג את דוד ויהונתן הביא את דוד חזרה לבית שאול. לאחר תקופת רגיעה חזר שאול לנסיבותיו להמית את דוד (ח' - כ): 1. לאחר זמן נלחם שוב דוד בפלשתים והצליח להכות בהם מכה גדולה. את שאול תקפה רוח רעה מעם ה' והוא ניסה להכות שוב את דוד בחניתו ובקיר. דוד הצליח שוב להמלט, כבפעם הראשונה. 2. שאול החליט על דרך אחרת להכות את דוד: הוא ניסה למנוע את הימלטותו ע"י שליחת שליחים לשמור שלא יצא מביתו ולהמיתו בבוקר. למרות זאת הצליח דוד להמלט כי מיכל אשתו והברחה אותו דרך החלון. במיטתו שמה תרפים (לא ברור מה היה שימושם, אך לא היו לע"ז) וכביר עזים (אחד הפירושים: מעין פרוות עזים, כדי שהדבר יזמה לשיער אדם) כדי להטעות את שליחי שאול. משנתגלה הדבר הסבירה את מעשיה לשאול באמרה שדוד הכריח אותה לתת לו ללכת פן ימיתנה. 3. דוד נמלט אל שמואל בניות ברמה. בשלב מסוים נודע לשאול היכן דוד והוא שלח שליחים לקחתו משם. כשלו הנסיון ללכוד את דוד והתנבאות רודפיו (כ' - כד): קבוצת השליחים הראשונה ששלח שאול אחרי דוד הגיעה לרמה. הם ראו להקת נביאים ניבאים ושמואל עומד ניצב עליהם והרוח שעליהם "הדביקה" גם אותם והם התנבאו ולא הוסיפו לרדוף במצוות שאול. אותה התנבאות אחזה גם בקבוצה שניה ושלישית ששלח שאול ואף בשאול עצמו שהגיע לשם אחריהם.</p>	
<p>1 עפ"י שאלת בגרות- סיוע יהונתן לדוד</p>	<p>שאלה</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>יט</p>	<p>בספר שמ"א מסופר על הרעה ביחסי שאול ודוד. עייין בשמ"א י"ט, א- ז. א. מה היתה תכניתו של יהונתן במטרה לעזור לדוד לא להיפגע ע"י אביו ומה היתה תוצאת תכניתו לטווח הקצר ולטווח הארוך? ב. ציין שלושה מהנימוקים שיהונתן הציג לפני שאול כדי שישנה לטובה את יחסו לדוד.</p>
<p>2 יט</p>	<p>עפ"י שאלת בגרות - סיוע מיכל ואנשים נוספים לדוד במאבק בין שאול לדוד היו אנשים הקרובים לשאול שסייעו לדוד. א. במה סייעה מיכל בת שאול לדוד, כיצד הסבירה לשאול את התנהגותה? ב. כיצד עזר אחימלך הכהן לדוד וכיצד הסביר אחימלך לשאול את מעשיו? ג. כיצד הסביר יהונתן לשאול את היעדרו של דוד מסעודת ראש החודש?</p>
<p>3 יט עפ"י שאלת בגרות</p>	<p>א. תאר מקרה נוסף של הצלת אנשים ע"י הברחתם מבעד לחלון וציין מקור לדבריך. ב. במה היו נסיונות שאול לפגוע בדוד בפרק י"ט שונים מנסיונותיו בפרק י"ח?</p>
<p>4 יט</p>	<p>עפ"י שאלת בגרות - "ויתנבאו גם המה" א. מה היה נסיונו הבא של שאול ללכוד את דוד לאחר שנכשל בנסיונו ללכודו בביתו ומה היתה תוצאת נסיון זה? ב. בספר במדבר נזכרה קבוצת אנשים אשר גם עליהם נחה הרוח והם התנבאו באופן חד פעמי. מי היתה קבוצת אנשים זו ומה היה ההקשר בו התנבאו? ציין מקור לדבריך.</p>

פרק כ' יהונתן ממלט את דוד

<p>הדרך לוודא את כוונתו הנוכחית של שאול (א' - ט'): <u>הדרך לוודא את כוונתו הנוכחית של שאול (א' - ט'):</u></p> <p>דוד נמלט מניו ברמה ובא לפני יהונתן. יהונתן סבר שלא יתכן שאביו מבקש עדיין להמיתו כי אחרת היה מגלה לו זאת. דוד טען כי שאול לא גילה לו על כוונתו זו כי ידע את יחסו של יהונתן לדוד ולא רצה לצערו.</p> <p>הצעת דוד לוידוא כוונתו הנוכחית של שאול היתה כי ייעדר מסעודות שני ימי ראש החודש, שלא כמנהגו. אם ישאל שאול את יהונתן לסיבת הדבר יאמר יהונתן כי נענה לבקשת דוד לשלחו לזבח המשפחה בבית לחם עירו. אם יגיב שאול בצורה חיובית ידעו כי שלום לדוד ואם יגיב בצורה שלילית ידעו כי כוונתו להרוג.</p> <p>הערה: שים לב כי למרות ששאול ניסה להרוג את דוד בביתו שלו, בבית דוד וברמה עדיין אמר יהונתן כי אין בכוונת אביו להרוג שכן אחרת היה אומר לו זאת, והם קבעו דרך לברר את העניין. דהיינו: לא רק יהונתן סבר שכוונת אביו להרוג את דוד היא נחלת העבר אלא אף דוד היה מוכן לבדיקה חוזרת של כוונתו.</p> <p><u>המענה לבעיית הדרך לידע את דוד בדבר כוונת שאול והשבעת יהונתן את דוד (י' - כ"ג):</u></p> <p>דוד העלה את הקושי: כיצד יידע אותו יהונתן במקרה שכוונת אביו רעה? יהונתן הבטיח כי יידע אותו בעצמו.</p> <p>יהונתן השביע את דוד לעשות חסד עם ביתו כאשר יגיעו הימים בהם יכרית ה' את אויביו והוא ימלוך.</p> <p>הצעת יהונתן להעברת המידע בדבר כוונת שאול אל דוד: יהונתן הציע, בדומה למה שאמר דוד לפני כן, כי דוד יסתתר מעתה (יום לפני ר"ח) ועד סוף יום ראש החודש השני. בסוף היום השני יחזור לאבן האזל והוא יבוא וישלח שלושה חצים ויורה לנערו להביאם. אם יאמר לנערו כי החצים הינם "ממך והנה" (עליו לחזור לכיוון יהונתן) ידע דוד כי שלום לו, ואם יאמר לנערו כי החצים הינם "ממנו והלאה" (עליו ללכת רחוק יותר לחפשם) ידע דוד כי עליו להמלט.</p> <p><u>שאול ויהונתן בסעודת ראש החודש (כ"ד - ל"ז):</u></p> <p>ביום הראשון של ראש החודש לא שאל שאול לגבי היעדרו של דוד, כי סבר שלא היה יכול להגיע לסעודה כי לא היה טהור. ביום השני שאל שאול את יהונתן לגבי דוד ונענה שדוד ביקש ללכת לבית לחם להשתתף בזבח משפחתו.</p> <p>שאול כעס וקרא ליהונתן "בן נעות המרדות" והוסיף כי עליו לדעת כי כל זמן שדוד חי לא תצלח בידו ירושת המלכות מאביו. שאול דרש</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

מיהונתן לשלוח להביא את דוד. יהונתן כעס וקם מעם השולחן. צערו על יחס אביו לדוד לא הניחו לאכול.

יידוע דוד בדבר רצון שאול להרגו ופרידת דוד ויהונתן (ל"ה- מ"ב):

יהונתן יצא עם נערו לירות חצים וקרא לנערו שהלך להביאם: "הלא החצי[ם] ממך והלאה". דוד שמע את הדבר והבין כי שאול רוצה להמיתו.

יהונתן שליח את נערו העירה, דוד יצא ממקום מסתורו לפגוש את יהונתן והם נפרדו בככי ובאזכור הברית ביניהם.

שאלה	
1 כ עפ"י שאלת בגרות	תכנית דוד ויהונתן להצלת דוד עיין בפסוקים א'- ט'. א. מהו הנימוק של יהונתן לקביעתו כי דוד אינו עומד למות ומהו הטיעון אותו ציין דוד להעמדת יהונתן על טעותו? ב. צטט המילים בהן משתמש דוד לציון העובדה כי חייו תלויים לו מנגד. ג. מה היתה התכנית שהוצעה לבדיקת כוונתו של שאול כלפי דוד ומי הגה תכנית זו?
2 כ	המשך הגיית התכנית עבוד דוד ושבעת דוד ויהונתן א. עיין בפסוקים י'- י"ז. מה היה הקושי ה"טכני" שלגביו בקש דוד פתרון ומדוע הזכיר דווקא מצב שבו "יענך אביך קשה" (ולא את האפשרות ששאול יגיב בצורה טובה) בהקשר לקושי זה? ב. מה הבטיח יהונתן בתשובה לקושי זה, מה השביע את דוד ומה מעידה השבעתו את דוד על אופן ראייתו את העתיד?
3 כ	ברית דוד ויהונתן א. ציין היכן ובאיזה הקשר נזכרה הפעם הראשונה בה כרתו יהונתן ודוד ברית. ב. בשמ"ב מסופר שדוד קיים את הברית שכרת עם יהונתן. כיצד עשה זאת?
4 כ	סימני החצים א. מה היו הסימנים שנתן יהונתן לדוד אשר על פיהם עליו לנהוג כשיחזור אליו עם הודעת כוונתו של שאול ומה היתה מטרתם? ב. מה הבין דוד מהסימן שנתן לו יהונתן אחרי שנפגש עם אביו שאול? ג. כיצד מכונים בדברי יהונתן ימי ראש חודש והימים שאינם ראש חודש?
5 כ תגובת שאול לעזרת יהונתן לדוד	"בן נעות המרדו, הלוא ידעתי כי בוחר אתה לבן ישי לבשתך ולבשת ערות אמך". א. מה גרם לשאול לומר ליהונתן דברים אלה, היכן לדעתו היתה טמונה סכנה ליהונתן מפני דוד ומה בקש שאול מיהונתן לעשות בהמשך לדבריו אלה? ב. באחת מרדיפות שאול אחרי דוד אמר שאול לדוד כי עתה ידע "כי מלך תמלוך וקמה בידך ממלכת ישראל". איזו התנהגות של דוד הביאה את שאול לומר לדוד את הדברים האלה ומה בקש שאול מדוד בהמשך דבריו אלה?
6 כ	מימוש התכנית של יהונתן ודוד א. מה היתה תגובתו המיולית של יהונתן לדברי שאול ומה היתה תגובתו המעשית באותו יום וביום המחרת? ב. "והנער לא ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את הדבר (ל"ט). מהו הדבר שיהונתן ודוד ידעו אך הנער לא ידע? ג. מדוע שלח יהונתן את נערו להביא את כליו העירה?

פרק כא'

דוד בנוב עיר הכהנים (א' - י')

הופעת דוד בנוב לבדו, לאחר שהבין כי שאול מבקש להרגו ולאחר שנפרד מיהונתן, עוררה פליאה אצל אחימלך הכהן. דוד תירץ זאת בכך ששאול שלחו בשליחות סודית שאסור לאיש לדעת עליה ואמר כי השאיר את נערו במקום אחר. דוד ביקש מאחימלך צידה ומכיוון שהיה ביד אחימלך רק לחם הקודש הבטיח דוד כי הוא ו"נערו" טהורים וקבל את הלחם. בנוסף בקש חרב או חנית וקבל מאחימלך את חרב גלית הפלשתי שהיתה במקום.
ב"מאמר מוסגר" אנו שומעים כי בזמן פגישתם של דוד ואחימלך היה במקום גם איש מעבדי שאול בשם דואג האדומי.

דוד אצל אכיש מלך גת (י"א - ט"ז):

דוד נמלט לגת מתוך מחשבה ששאול לא יחפש אחריו בקרב הפלשתים, אולם עבדי אכיש זיהו אותו ואמרו לאכיש: "הלוא זה דוד מלך הארץ, הלוא לזה יענו במחולות לאמר הכה שאול באלפיו ודוד ברכבותיו".
משהבין כי נודעה זהותו החל דוד להעמיד פני משוגע, דבר שהביא לגירושו ולהצלתו ממוות.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלה	
1 כא	<p>מפגש דוד ואחימלך הכהן בנוב א. מה היתה תמיהתו של אחימלך וכיצד הסביר דוד לאחימלך את סיבת הדבר? ב. מדוע סייג אחימלך את מתן הלחם שבידו לדוד וכיצד נימק דוד את יכולתם לאכול מלחם זה?</p>
2 כא	<p>דוד אצל איש מלך גת א. מה גרם לסיכול תכניתו של דוד ומי היו הנפגעים כתוצאה מגורם מסכל זה? ב. מה גרם לדוד לברוח אל איש מלך גת, מה גרם לשינוי בתכניתו זו ומה היה שינוי זה?</p>
פרק כב' הריגת כהני נוב	
<p>הצטרפות קבוצת אנשים גדולה אל דוד (א' - ה') דוד נמלט מגת אל מערת עדולם, שם הצטרפו אליו אחיו וכל בית אביו וכן התקבצו אליו אנשים שהיה להם עניין לצאת מעירם אל מקום לא מיושב בשל מצוקה נפשית או כספית. סה"כ הצטרפו אליו ארבע מאות איש. ממערת עדולם עבר דוד למצפה מואב. הוא בקש ממלך מואב לאפשר לאביו ולאמו (שלא יכלו לנדוד במדבריות ולגור בהם) להתגורר לעת עתה בקרבם. ישיבת דוד באזור זה נסתיימה עם בואו של גד הנביא שאמר לו כי לא טוב לו להמשיך לשבת במצודה ועליו לבוא לארץ יהודה. בעקבות נבואה זו הגיע דוד ליער חרת. שאל שומע על היות דוד בנוב ומזמן אליו את אחימלך הכהן (ו' - ט') שאל שמע על הצטרפות האנשים אל דוד והתלונן בפני עבדיו: האם אתם מצפים שדוד יתן לכם שדות וכרמים שקשרתם עלי כולכם קשר לא לגלות את אזני בכרות יהונתן ברית עם דוד? בשמעו זאת סיפר דואג האדומי כי דוד היה בנוב וקבל מאחימלך צידה ואת חרב גלית הפלשתי. שאל זימן אליו את אחימלך וכל בית אביו הכהנים ושאלו מדוע קשרו עליו קשר בנתנו לדוד צידה וחרב ובשאלה בה' עבורו. אחימלך השיב כי ידע שדוד הוא חתן המלך ונכבד בביתו ואין זו הפעם הראשונה ששאל בה' בעבורו וכי לא ידע ששאל מבקשו. שאל מצווה על הריגת כהני נוב (ט"ז - י"ט): שאל ציוה על הריגת כהני נוב. עבדיו סירבו לשלוח ידם בכהני ה' ושאל ציוה את דואג לעשות זאת. דואג לא חשש לכך והמית שמונים וחמישה כהנים ביום ההוא. את העיר נוב הכה לפי חרב "מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק" והבהמות. הימלטות אביתר בן אחימלך מנוב (כ' - כ"ג): אביתר בן אחימלך הכהן הצליח לבדו להמלט והגיע אל דוד. בשמוע דוד את סיפור המקרה בנוב לקח על עצמו את האשמה לכך מפני שלא צפה מראש את האפשרויות ולא היה זהיר דיו. דוד הציע לאביתר להצטרף אליהם והוא עצמו ישמור עליו מכל רע, "כי משמרת אתה עמדי".</p>	
שאלה	
1 כב דוד במצפה מואב	<p>א. דוד נמלט מאיש מלך גת אל מערת עדולם. מה נשתנה החל משלב זה של בריחתו מפני שאלו ומהו הפרט שנתחדש עתה לגבי היקף מרדפו של שאלו? ב. מה היו דברי גד הנביא אל דוד ומדוע? ג. ציין שמותיהם של שלושה נביאים שניבאו אל דוד.</p>
2 כב	<p>עפ"י שאלת בגרות- חסד מלך מואב עם דוד א. מה היה החסד שבקש דוד ממלך מואב? ב. גם לשלמה היה קשר עם מלך זר. ציין קשר כזה וכתוב מקור לדברך.</p>
3 כב	<p>נאמנות השבטים לשאלו ולדוד א. ציין בניו של איזה שבט היו נאמני דוד ובניו של איזה שבט היו נאמני שאלו ומדוע.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	ב. ציין שני מקרים נוספים בהם ניתן לראות את נאמנות שבט זה לדוד ואת נאמנות שבט זה לשאול.
4	דואג האדומי א. מה הביא את דואג האדומי לגלות את אזנו של שאול בדבר דוד? ב. כיצד הגיב שאול לדברי דואג, מדוע כמעט נכשלה תכניתו וכיצד נתממשה לבסוף?
5	עפ"י שאלת בגרות - הדו שיח בין שאול ואחימלך א. ציין שלושה דברים שבהם האשים שאול את אחימלך הכהן וכתוב אילו מדברים אלה לא נזכר בפרק כ"א. ב. אחימלך טען כי "לא ידע עבדך בכל זאת דבר קטן או גדול". ציין אם דבר אמת אם לא והוכח דברך מן הכתובים.
6	עפ"י שאלת בגרות - הימלטות אביתר בן אחימלך עיין בשמ"א פרקים כ"ב- כ"ג. א. מהו האירוע שבעקבותיו הגיע אביתר אל דוד? ב. במה עזר אביתר לדוד בהמשך נדודיו? ג. ציין אירוע נוסף בו נהרגו אנשים רבים בני משפחה אחת ומהם נותר אדם אחד.
7	מה היתה תגובתו המילולית של דוד להודעת אביתר בדבר הריגת כהני נוב ומה היתה תגובתו המעשית?

כב
דוד ואביתר

פרק כג' יחסם של אנשי קעילה וזיף לדוד

הושעת אנשי קעילה מיד פלשתים (א' - ה'):

דוד שמע שפלשתים נלחמים בקעילה ושאל בה' אם להכות בפלשתים. ה' ענהו שיכה בהם ויושיע את קעילה, אולם אנשי דוד חששו לצאת לשם פן ייתפסו ע"י שאול. כדי לעודדם שאל דוד שוב בה' ונענה שוב כי פלשתים יינתנו בידו.

דוד נלחם בפלשתים והושיע את אנשי קעילה.

מרדף שאול ובריחת דוד (ו' - ט'):

שאול שמע על הגעת דוד לקעילה וסבר שהפעם יצליח ללכדו ללא ספק כי קל היה לו להמלט קודם לכן באזור הפתוח, אך עתה "נסגר לבוא בעיר דלתים ובריח".

דוד שמע על מרדף שאול ובקש מאביתר בן אחימלך, שנמלט מנוב יחד עם האפוד, לשאול בה' אם אכן יבוא שאול לקעילה ואם יסגירו אותו אנשי קעילה בידו. ה' ענהו בחיוב על שתי השאלות ודוד ואנשיו יצאו מקעילה. (מספר אנשי דוד עלה בשלב זה מארבע מאות [כ"ב, ב] לשש מאות [כ"ג, ג]).

נכונות אנשי קעילה להסגיר את דוד נבעה אולי מפחדם משאול לאחר ששמעו מה שעשה לכהני נוב, אך בנכונותם לעשות זאת למרות שהושיעם מיד פלשתים היו כפויי טובה כלפיו.

כששמע שאול כי נמלט דוד מקעילה נמנע מלצאת אחריו, אך באופן כללי המשיך לרדוף אחריו "כל הימים" ולא הצליח כי ה' לא נתן את דוד בידו.

בואו של יהונתן אל דוד (ט"ז - י"ח):

יהונתן בא אל דוד לחזקו בה' ואמר לו "אל תירא" כי שאול אבי לא יצליח למצאך ואתה תמלוך על ישראל. בסיום מפגש זה כרתו שניהם ברית. (החידוש: כשדוד ימלוך ימנה את יהונתן למשנה לו).

נסיון אנשי זיף להסגיר את דוד (י"ט - כ"ט):

לאחר שנמלט מקעילה הגיע דוד אל מדבר זיף, והזיפים, שידעו על כך, עלו אל שאול במטרה להסגירו. שאול ביקש מהם להביא לו מידע מדויק יותר על מקום הימצאו כי לא רצה להכשל שוב בלכידתו.

בשמעו זאת ירד דוד אל מדבר מעון ושאל המשיך לרדוף אחריו גם שם.

הצלת דוד באה בנס: מלאך בא אל שאול ואמר לו כי פלשתים פשטו על הארץ ועליו להלחם בהם.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

מעשי יהונתן		
מהות	מעשה	פרק
בטחון בה', גבורה	נלחם בפלשתים עם נושא כליו בלבד.	פרק י"ד
גבורה	יהונתן טעם מהדבש כי לא ידע על השבועה. סבר שאביו טעה בשבועה זו. אמר לאביו לאחר מכן "הנני אמות", אך העם פדה אותו.	פרק י"ד
אהבה לדוד	כרת ברית עם דוד.	פרק י"ח
אהבה לדוד	הזהיר את דוד מפני אביו ושכנע את שאול לא להמיתו (שכנעו שהצליח לזמן מה).	פרק י"ט
אהבה לדוד	לאחר שהבין שאביו עדיין מבקש את דוד הודיע זאת לדוד ונפרד ממנו מפני שדוד נאלץ להסתתר.	פרק כ'
אהבה לדוד, אמונה בה' (שדוד ימלוך)	כריתת ברית שניה עם דוד	פרק כ'
אהבה לדוד, אמונה בה' (שדוד ימלוך)	חיזוק דוד, כריתת ברית שלישית ביניהם	פרק כ"ג
	מות יהונתן במלחמה בפלשתים בהר הגלבוע. קינת דוד על שאול ויהונתן	פרק ל"א, שמ"ב א'
שאלה		
	עפ"י שאלת בגרות - דוד ואנשי קעילה	1 כג
	א. מה הניע את דוד להלחם בפלשתים בקעילה, מדוע היססו אנשיו בעניין זה וכיצד פתר דוד את היסוסם? ב. כיצד התאמת חששם של אנשי דוד?	
	עפ"י שאלת בגרות - רצון שאול לרדוף את דוד בקעילה	2 כג
	א. מה היה שאול מוכן לעשות על מנת להשיג את דוד ומה אירע בפרק הקודם שגרם לדוד להבין כי הוא מוכן ללכת עד כדי כך רחוק כדי להשיגו? ב. כיצד נתאפשר לדוד לשאול בה' בהיותו באזור קעילה ומהן שתי השאלות ששאל ושתי התשובות שקבל?	
	עפ"י שאלת בגרות - יחסי דוד עם אנשי קעילה והזיפים	3 כג
	א. כיצד התייחסו בין דוד לאנשי המקומות בקרבתם הסתתר היו לעתים מורכבים. ב. במה היה יחס הזיפים לדוד דומה ליחסם של אנשי קעילה ובמה היה שונה?	
	עפ"י שאלת בגרות - יחסי דוד עם אנשי קעילה והזיפים	4 כג
	א. כיצד ניצל דוד לאחר שנודע לו שאנשי קעילה יסגירוהו וכיצד ניצל לאחר נסיון ההסגרה ע"י אנשי זיף? ב. היכן נפגש יהונתן בן שאול עם דוד לאחר מקרה קעילה ומה היתה מטרת פגישתם?	
	כריתת הברית בין יהונתן לשאול היתה הברית השלישית ביניהם. א. ציין תוכן של שתי הבריתות הקודמות וכתוב מקור לדבריך. ב. מה היה החידוש שהביא לכריתת הברית הנוספת ביניהם?	5 כג בריתות יהונתן ודוד
	א. מה בקש שאול מאנשי זיף ומדוע? ב. היכן הסתתר דוד מפני שאול לאחר שנודע לו כי הזיפים מובילים את שאול אליו והיכן הסתתר לאחר ששב שאול מרדיפתו כדי להלחם בפלשתים?	6 כג שאול ואנשי זיף
פרק כד'		
	מפגש דוד ושאול במדבר עין גדי	
	"כמעט מפגש" בין שאול לדוד (א' - ז')	
	דוד עבר ממדבר מעון אל מדבר עין גדי ושאל יצא לבקשו. בהיותו שם נקרה שאול למערה שבירכתיה ישבו דוד ואנשיו, אך שאול לא	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

היה מודע לכך.

אנשי דוד סברו שזו ההזדמנות עבור דוד להרוג את שאול, אך דוד לא עשה כן אלא רק כרת את כנף מעילו של שאול מבלי שהבחין. לאחר מכן חש אשם אפילו לגבי מעשה זה של כריתת כנף המעיל. לאנשיו אמר דוד כי אינו מוכן לשלוח ידו במשיח ה' – האדם שנבחר ע"י ה' למלך ונמשח (בידי שמואל) למלוכה.

מפגש בין שאול לדוד: דברי דוד (ח' - ט"ו):

לאחר שיצא שאול מהמערה יצא דוד אחריו והתגלה לו.

טיעוני דוד: דוד אמר לשאול כי **אינו מבקש את רעתו** והראה לו את כנף מעילו כהוכחה לכך שאילו רצה היה יכול לפגוע בו. עוד טען דוד בפני שאול כי הוא **רודף אחרי אדם ש"אינו שווה את המאמץ" כי הוא בלתי מזיק** ("אחרי מי אתה רודף, אחרי כלב מת? אחרי פרעוש אחד?") וכי **ישפוט ה' ביניהם** (כי ה' יודע את האמת אשר בלבו).

מפגש בין שאול לדוד: דברי שאול (ט"ז - כ"ב):

שאול בכה בשמעו את דברי דוד ואמר לו כי גמל עמו טובה למרות כל הרעה שניסה הוא לעשות לו, "וה' ישלמך טובה תחת היום הזה אשר עשיתה לי".

שאול הוסיף כי הוא יודע שדוד ימלוך והשביע את דוד שלא יכרית את זרעו ואת שמו.

שאלה	
1 כד	כריתת כנף מעילו של שאול במדבר עין גדי עיין בפסוקים א' - ז'. א. מה הביא ל"מפגש" (החד צדדי בשלב זה) בין דוד לשאול במדבר עין גדי, מה יעצו לדוד אנשיו בהקשר זה ומה מעידים דבריהם על מהות החיבור בינם לבין דוד? ב. באיזה אופן השתמש דוד בהזדמנות שנקרתה לפניו לפגוע בשאול ומדוע?
2 כד	מפגש דוד ושאול במדבר עין גדי בפסוקים ח' - ט"ו ממשיכים הפסוקים לספר על האופן בו השתמש דוד בהזדמנות שנקרתה לפניו. מה היה אופן זה ומה היו טיעוני דוד בפני שאול?
3 כד תגובת שאול לדברי דוד	א. לרשות שאול עמד צבא של שלושת אלפים איש. כיצד השתמש שאול בהזדמנות שנקרתה לו עם היגלות דוד לפניו? תאר תגובתו כלפי דוד. ב. שאול אמר לדוד: "ועתה הנה ידעתי כי מלך תמלוך וקמה בידך ממלכת ישראל". היכן שמע דוד מיהונתן עוד קודם לכן כי שאול יודע זאת?
4 כד מפגש שאול ודוד	א. מה השביע שאול את דוד? ב. בשונה ממרבית המקרים בהם לא הגיעה רדיפת שאול אחר דוד לכדי מפגש ביניהם מתואר בפרק זה כמעט-מפגש ולאחר מכן מפגש בין שאול לדוד. תאר מקרה נוסף בו הביא המרדף לכמעט-מפגש ביניהם וציין המקור לדברך.

פרק כה'

דוד ומעשי נבל ואביגיל

מות שמואל (א'):

שמואל מת וכל ישראל נקבצו, ספדו לו וקברו אותו ברמה עירו.

שליחת נערי דוד אל נבל ותגובתו (כ' - י"ב):

נבל היה איש עשיר והמעשה המדובר התרחש בעת גזיזת הצאן.

דוד שלח את נעריו לבקש ממנו צידה. את בקשתו ביסס על כך שאנשיו היו עם רועי נבל, התייחסו אליהם בכבוד ושמרו עליהם ועל צאנם ורכושם עד ש"לא נפקד להם מאומה".

תגובת נבל היתה: מדוע אני צריך לתת ממזוני למישהו שאין לי עמו כלום. מיהו דוד בן ישי שאני חייב לו משהו? הרי הוא כמו אנשים רבים שמתפרצים עבד מפני אדוניו ואינם יודעים את מקומם הראוי (גם דוד הוא עבד שאול שהתפרץ מפני אדוניו).

תגובת דוד ומעשה אביגיל (י"ג - כ"ב):

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

דוד הכין את אנשיו לעלות לפגוע בנבל. ארבע מאות מהם חגרו איש חרבו ומאתיים נשאר לשוב על הכלים.

אחד מנערי נבל פנה אל אביגיל, סיפר לה על סירוב נבל לנערי דוד ועל כל הטוב שעשו אנשי דוד עם רועי נבל ויעץ לה לטכס עצה מה לעשות "כי כלתה הרעה" אליהם.

אביגיל מיהרה אל דוד עם צידה רבה בידיה ובידי נעריה. דוד מצידו חשב באותה עת כי נבל גמל עמם רעה תחת טובה ונשבע להמיתו.

מפגש דוד ואביגיל ודברי השכנוע שלה אל דוד (כ"ג- ל"א):

1. אביגיל נטלה על עצמה את האשמה, כביכול העוון עליה שלא ראתה את נערי דוד. לו ראתה אותם היתה נוהגת בהם בכבוד.

2. אביגיל אמרה לדוד כי ה' מנע אותו משפיכת דמים ולא יהיה לו הדבר למכשול בבואו למלוך על ישראל.

3. אביגיל הביאה עמה מזון רב כדי לתת לדוד ולאנשיו.

4. "יהיו כנבל אויביך והמבקשים אל אדני רעה": יהיו כל אויביך כמוהו, שאינם מבקשים להרגך. (או: תבוא עליו קללה [שאינה מוות] שכמוה תבוא על אויביך).

5. ה' יקים לך בית נאמן כי אתה נלחם את מלחמות ה' ולא עשית רעה מימך.

תשובת דוד לאביגיל, מות נבל ונישואי דוד (ל"ב- מ"ג):

דוד השתכנע מדברי אביגיל וברך אותה על כך, ובמיוחד על שמנעה ממנו לבוא בדמים. הוא הבטיח לה כי לא יפגע בנבל.

אביגיל סיפר לנבל למחרת בבוקר, כשהתפכח משכרותו, על פרטי פגישתה עם דוד. לב נבל מת בקרבו בשמעו את הדברים ולאחר עשרה ימים נגפו ה' והוא מת.

דוד לקח את אביגיל לאשה וכן לקח לאשה את אחינעם היזרעאלית. מיכל בת שאול, שהיתה אשתו, ניתנה בינתיים לפלטי בן ליש לאשה.

שאלה	
ציין מקום נוסף בספר שמואל בו נזכרו מות שמואל, הספדו וקבורתו ברמה וכתוב ההקשר בו מסופר שוב דבר זה.	1 כה מות שמואל
עפ"י שאלת בגרות - בקשת דוד מנבל ותגובתו א. מה ביקש דוד מנבל הכרמלי ועל מה הוא ביסס את בקשתו? ב. מי חיזק את דברי עשרת הנערים ששלח דוד אל נבל ומה נוסף בדבריו על מה שאמרו נערי דוד לנבל קודם לכן? ג. מה היתה תשובת נבל הכרמלי לבקשה של דוד?	2 כה
צבא אנשי דוד א. מה היתה תגובת דוד לדברי נבל ומה מלמדנו הכתוב על דרך חלוקת צבאו? ב. מהו הכלל שקבע דוד לגבי מקומה של כל אחת משתי הקבוצות בצבא? ציין מקור לדבריך.	3 כה
צטט הפסוק המציין כי דוד ראה בתגובתו של נבל כפיות טובה.	4 עפ"י שאלת בגרות
דברי השכנוע של אביגיל לדוד א. כיצד ניצל נבל הכרמלי מכוונתו של דוד כלפיו? ציין את דברי השכנוע בהם נקטה אביגיל אשת נבל בדברה עם דוד. ב. במה היו דבריה האחרונים של אביגיל דומים לדברי שאול אליו בשמ"א כ"ד?	5 כה
א. לאחר שהשתכנע דוד מדברי אביגיל והבטיח לא לפגוע בבעלה מה בכל זאת הביא למותו של נבל הכרמלי? ב. לאחר מות נבל הכרמלי נישא דוד לאביגיל וכן לאחינעם היזרעאלית. בשמ"ב ג' נזכרו שמות הבנים שנולדו לו מהן. 1. עיין בשמ"ב ג' וציין שמות של שני בנים נוספים שנולדו לדוד ושעל מעשיהם אנו שומעים לאחר מכן. 2. ציין שמה של אשה נוספת עמה התחתן דוד בעבר ושעתה כבר לא היתה אשתו, ושמה של אשה נוספת עמה התחתן בהמשך וממנה נולד לו בן.	6 כה מות נבל ונישואי דוד
פרק כו' דוד מסרב לשלוח ידו בשאול משיח ה' בגבעת החכילה	
דוד ואבישי לוקחים את חנית שאול ואת צפחת המים שלו מבלי לפגוע בו (א' - י"ב): אנשי זיף באו אל שאול בפעם השניה להסגיר את דוד. שאול יצא אחריו עם שלושת אלפים חיילים מובחרים וחנה בגבעת החכילה	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שבמדבר זיף.

זוד וידא את הגעת שאול ואת מקומו ובדק בסתר את מחנה שאול ודרך סידורו. לאחר מכן לקח עמו את אבישי בן צרויה בלילה אל מחנה שאול. אנשי שאול ישנו כולם ושאל ישן במרכז המעגל, מוקף באבנר שר צבאו ובאנשיו והחנית מראשותיו.

אבישי סבר שזו ההזדמנות של זוד להמית את רודפו והציע להכות את שאול. זוד סירב לדבר זה באמרו "כי מי שלח ידו במשיח ה' ונקה?" יומו של שאול יבוא לו במחלה או מזקנה או במלחמה ולא מיד.

זוד הסתפק בלקיחת חניתו של שאול וצפחת המים שהיתה גם היא מראשותיו ופנה לשוב עם אבישי אל אנשיו. במחנה שאול לא התעורר אף אחר מפני שנפלה עליהם תרדמת אלקים.

התרחקות זוד ממחנה שאול וקריאתו אל אבנר בן נר (י"ג- ט"ז):

זוד עמד על ראש הר מרחוק וקרא אל אבנר: מדוע לא שמרת כראוי על מלך ישראל "כי בא אחד העם להשחית את המלך אדוניך", והנה לקח גם את החנית וצפחת המים שהיו מראשותיו. בני מוות אתם שלא שמרתם על משיח ה' כפי שצריך.

דברי זוד אל שאול (י"ז- כ):

שאל הכיר את קול זוד וקרא אליו "הקולך זה בני זוד?" (במפגשם הקודם קרא זוד לשאול "ואבי ראה גם ראה" וגו' [כ"ד, יא], אולם עתה השיב "קולי אדני המלך").

זוד חזר על כך שאינו מבקש את רעתו וכי שאול רודף אחרי "פרעוש אחד" שאין שווה לרדפו (כפרק כ"ד), והוסיף כי אם ה' הסיתך בי "ירח מנחה" – יהיה הדבר בינו ובין ה' ויתן לו מנחה לכפר על מה שצריך כפרה, ואם בני אדם הסיתוך בי ארורים הם לפני ה' כי גורמים הם לי להתרחק מנחלת ה' ובכך אני כעובד אלהים אחרים, שאיני זוכה לקיים המצוות בארץ ישראל.

תגובת שאול לדברי זוד ותשובת זוד (כ"א- כ"ה):

לשמע דברי זוד אמר שאול "חטאתי... לא ארע לך עוד" כי יכולת להמיתני אך לא עשית זאת ("יקרה נפשי בעיניך"). אני "הסכלתי ואשגה הרבה מאד".

זוד השיב לשאול את חניתו אומר כי ה' ישיב לו צדקתו ואמונתו שלא פגע בו (בשאול) למרות שיכול היה, וכאשר גדלה נפשך בעיני "כן תגדל נפשי בעיני ה' ויצילני מכל צרה".

שאל ברך את זוד וקרא אליו "עשה תעשה וגם יוכל תוכל"

כ"ו	שאלה
1 כ"ו	ציין נקודת דמיון אחת בין המסופר בפרק כ"ו לבין המסופר בפרק כ"ג, ובין המתרחש בפרק כ"ו למה שהתרחש בפרק כ"ד.
2 כ"ו	הצטרפות אבישי לזוד א. ציין במה בא לביטוי אומץ לבו של זוד ובמה בא לביטוי הסיוע שקבל משמים למעשהו. ב. ציין הדמיון בין דברי אבישי לזוד ותשובת זוד אליו לבין דברי אנשי זוד אל זוד בפרק כ"ד ותשובתו אליהם.
3 כ"ו	החנית וצפחת המים ציין הדמיון וההבדלים בין מפגש זוד עם שאול לאחר שלא קבל עצת אנשיו בפרק כ"ד ובין "מפגשו" עם שאול לאחר שלא קבל עצת אבישי בפרק כ"ו.
4 כ"ו עפ"י שאלת בגרות	דברי זוד לאבנר ולשאול "ויאמר שאול חטאתי שוב בני זוד כי לא ארע לך עוד" (כ"א). א. איזו התנהגות של זוד הביאה את שאול לומר דברים אלה? ב. 1. במה האשים זוד את אבנר בפרק כ"ו? 2. מה גרם לזוד להשלים עם אבנר לאחר מות שאול?

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

5 כו	צטט הפסוק המציין את האופן בו ראה דוד את האילוץ לברוח מפני שאול אל המדברות ואל הפלשתים.
---------	--

פרק כז' דוד אצל אכיש מלך גת

בריחת דוד אל אכיש (א' - ו'):

למרות דברי הפיוס של שאול (כ"ו, כא) הבין דוד כי הצורך לרדפו כבר טבוע בשאול ואינו יכול לשנותו. משום כך ברח אל אכיש מלך גת כי שם לא יבוא שאול לרדפו.

בעבר היה דוד צריך להזהר מפני אכיש (פרק כ"א) אולם עתה קבל אכיש את דוד, שהיה מלווה בשלב זה בקבוצה גדולה של אנשים והצליח כנראה לשכנעו שאינו נאמן יותר לישראל. אכיש נתן לדוד את צקלג למקום ישיבה לו, לנשיו ולאנשיו.

רכישת אמונו של אכיש (ז' - י"ב):

בזמן היותו בצקלג יצא דוד למלחמות בעמים שהרעו לישראל, אך לאכיש אמר כי הוא ואנשיו פשטו על ערי ישראל. כדי שלא יוכל אכיש להיווכח כי אין הדבר כן לא הותיר דוד נפש חיה ולא הביא שבויים מעמים אלו, כך שלא ניתן היה להזים את דבריו. באופן זה רכש דוד את אמונו של אכיש.

שמ"א פרק כ"ז - מרדפי שאול אחר דוד

המקום	פרק	מעשי שאול	מעשי דוד	עזרה שקבל שאול	עזרה שקבל דוד	הרודפים והנרדפים
בית שאול	י"ח	* הטלת החנית בדוד. * התכונן להשיאו לבתו כדי להפילו ביד פלשתים.	מצליח להתחמק מהחנית. * מביא מאתים עורלות פלשתים			יחיד מול יחיד – שאול מ דוד
בית דוד	י"ט	שליחת עבדיו להמית את דוד בביתו בבוקר.	מתחמק דרך החלון		מיכל	שאול מיידע את משפחה (יהונתן, מיכל) ואת עבד על רצונו להרוג את דוד דוד עדיין לבד.
המקום	פרק	מעשי שאול	מעשי דוד	עזרה שקבל שאול	עזרה שקבל דוד	הרודפים והנרדפים
אצל שמואל	י"ט	שליחת שלוש קבוצות שליחים לרמה ואח"כ יציאתו עצמו לשם.	ברח משאול ונפגש עם יהונתן		שמואל	שאול: עבדיו והוא עצמו דוד לבד.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

				כולם מתנבאים.		ברמה
דוד לבד.	יהונתן		תכנן עם יהונתן כיצד להיוודע בדבר כוונת שאול	כעסו על היעדר דוד מהארוחה ועל יהונתן מבהירים כוונתו כלפי דוד.	כ'	בשדה
דוד לבד.	אחימלך	דואג האדומי	מתן מקלט והגנה לאביתר בן אחימלך	הריגת כהני נוב	כ"א- כ"ב	נוב
דוד לבד.			נאלץ להציל עצמו מפני אכיש לאחר שזהותו נודעה לו.		כ"א	אכיש מלך גת
משפחת דוד ו"כל איש מצוק" מצטרפים אליו – כארבע מאות איש.	גד הנביא		מבקש ממלך מואב מחסה לאביו ואמו.		כ"ב	מערת עדולם, יער חרת
"וישמע שאול את כל העם למלחמה". מספר אנשי דוד עלה לשש מאות איש.	אביתר שואל בה' באפוד	* תומכים כלשהם: "ויוגד לשאול כי בא דוד קעילה". * אנשי קעילה מוכנים להסגיר את דוד.	דוד נלחם בפלשתים כדי להציל את אנשי קעילה.	רדיפה אחרי דוד	כ"ג	קעילה,
	מלאך	הזיפים		רדיפה אחרי דוד. נאלץ להפסיק הרדיפה כי נקרא ע"י מלאך לחזור להלחם בפלשתים.	כ"ג	מדבר זיף
"ויקח שאול שלושת אלפים איש בחור".		תומכים כלשהם: "ויגידו לו לאמר הנה דוד..."	כורת כנף מעילו של שאול ומוכיח לו שאינו חפץ להרגו.	אומר לדוד שה' ישלם לו על שעשה לו טובה תחת רעה ומשביעו שלא יכרית את זרעו כשימלוך.	כ"ד	מדבר עין גדי
דוד: שש מאות אנשים.	אביגיל		לאחר דברי אביגיל נמנע מלפגוע בנבל הכרמלי		כ"ה	מדבר מעון, כרמל
שאול: "שלושת אלפים איש בחורי ישראל"	אבישי בן צרויה	אבנר בן נר (?)	לוקח את חנית שאול וצפחת המים שלו. מוכיח שוב שאינו רוצה להרגו.	"חטאתי... לא ארע לך עוד".	כ"ו	גבעת החכילה
דוד: שש מאות איש.	אכיש		מעמיד פנים שאינו חפץ יותר בישראל, אולם ממשיך לסייע לישראל.	לא רודף אחרי דוד כי הוא אצל הפלשתים	כ"ז- כ"ט	אכיש מלך גת

שאלה

כז

- א. מה גרם לדוד לברוח אל אכיש מלך גת?
- ב. ציין ההבדל בין בריחתו הקודמת של דוד אל אכיש ובין בריחתו הנוכחית אליו וכתוב סיבת הדבר.

1
כז
דוד אצל אכיש מלך גת

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>מלחמות דוד בעמי הסכיבה בשבתו בצקלא א. מהו ההישג הכפול שהשיג דוד במלחמתו בגשורי, הגזרי (כתיב: הגרזי) והעמלקי? ב. צטט הפסוק המצביע על כך שמלחמה מעין זו לא היתה מקרה יחיד.</p>	<p>2 כז</p>
<p>פרק כח' שאול אצל בעלת האוב</p>	
<p>הבעת אמונו של אכיש בדוד (א' - ב'):</p>	
<p>אמונו של אכיש בדוד היה מוחלט עד כדי כך עד שלא חשש כלל להוציא את דוד עמו למלחמה בישראל. דוד עצמו, שנכנס למצב בעייתי בו אינו רוצה לפגוע בישראל ואינו יכול לומר זאת לאכיש, השיב בדברים לא מחייבים, אותם נתן לאכיש להבין כפי שירצה. בתגובה הודיעו אכיש כי ישימו שומר לראשו כל הימים.</p>	
<p>שאול מבקש ללכת אל בעלת אוב (ג' - י')</p>	
<p>הפלשתים נקבצו בשונם למלחמה בישראל ושאל חשש מהם מאד. שאול שאל בה' כיצד לנהוג אך ה' לא ענהו "גם בחלומות גם באורים גם בנביאים". חששו של שאול היה כה רב עד כי החליט לבקש מבעלת אוב שתעלה לו באוב את שמואל כדי שיוכל לשאלו בדרך זו, וזאת למרות שהוא עצמו הסיר לפני כן את האובות ואת הידעונים.</p>	
<p>למרות זאת נמצאה בעלת אוב בעין דור ושאל הלך אליה בלילה מחופש כאחד האדם, ללא בגדי מלכות. האשה אמרה שדבר זה יכול להביא למותה שכן שאול אסר זאת, אך האדם שבא לשאול אותה באוב (שאול) הבטיח כי לא יאונה לה כל רע.</p>	
<p>העלאת שמואל ודבריו אל שאול (י"א - י"ט):</p>	
<p>שאול בקש מבעלת האוב להעלות את שמואל. בראותה את שמואל הבינה האשה כי השואל הוא שאול וזעקה "למה רמיתני ואתה שאול?" (משהו במראה שראתה גרם לה להבין זאת כי היה המראה יוצא דופן בכך שראתה "אלהים חיים עולים מן הארץ", או כדברי פרשנים: שעלה כשראשו למעלה ורגליו למטה, שהוא לכבוד מלכות, והוא היפך הרגיל).</p>	
<p>שאול הבטיח לה כי אין לה מה לחשוש ובקש לדעת כיצד נראה האיש שעלה. האשה תיארה איש זקן עוטה מעיל ושאל ידע כי שמואל הוא.</p>	
<p>שמואל אמר לשאל כי ה' סר מעליו ("ויהי ערך" - אויבך). ה' יקרע מעליו את המלכות כאשר אמר לו ויתנה לרעו לדוד. דבר זה נגרם בשל החטא במלחמת עמלק. מחר, בעת המלחמה בפלשתים, יפלו שאול ובניו וישראל ינוצחו ע"י הפלשתים.</p>	
<p>תגובת שאול לדברי שמואל (כ' - כ"ה):</p>	
<p>בשמעו זאת נפל שאול מלוא קומתו ארצה מרוב חולשה ורעב. בעלת האוב הפצירה בו לאכול, וכן עשו עבדיו, עד שנעתר, ומשסיימו הוא ועבדיו לאכול שבו בלילה למקומם.</p>	
<p>שאלה</p>	<p>כח</p>
<p>בשמ"א פרקים כ"ז- כ"ט מסופר על היחסים בין דוד לבין אכיש מלך גת. א. 1. כיצד ביטא אכיש את אמונו בדוד? 2. כיצד רכש דוד את אמון אכיש? 3. כיצד הגיב דוד לרצון אכיש להוציאו עמו למלחמה? ב. מה הביא לכך שדוד לא צורף לבסוף למלחמת הפלשתים ומדוע?</p>	<p>1 כח עפ"י שאלת בגרות אמונו של אכיש בדוד</p>
<p>א. בכריחותיו מפני שאול הביע דוד בטחון בה' וסייע לאנשים אשר סביבותיו למרות המצב בו הוא עצמו נמצא. הבא שלוש דוגמאות מפרקים כ' - כ"ח למצבים בהם סייע דוד לאנשים אחרים. ב. במהלך בריחותיו של דוד מפני שאול הביעו אנשים שונים את הידיעה כי בסופו של דבר ימלוך דוד. הבא שלוש דוגמאות להבעת ידיעה זו.</p>	<p>2 כח סיוע דוד לאנשים שונים במהלך בריחותיו</p>
<p>פסוקים ג' - כ"ה מספרים על הליכת שאול אל בעלת האוב. א. עיין בפסוקים אלה והשב: מה הקשה על שאול למצוא אשה בעלת אוב ומה גרם לו להגיע אל בעלת האוב כשהוא</p>	<p>3 כח</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאל ובעלת האב	מחופש? ב. עיין בפסוקים ג'- ז' וציין שלוש עובדות המעידות על ירידת רוח ה' מעם שאול עד לדרגה הנמוכה ביותר.
4 כח העלאת שמואל לשאל באוב	א. כיצד זיהתה בעלת האוב מיהו השואל באוב וכיצד זיהתה שאול את האדם שהעלתה באוב? ב. למה התכוון שמואל בדבריו "ויעש ה' לו כאשר דבר" ו"ומחר אתה ובניך עמדי"? מה בשר לשאל בדברים אלה ומה עוד בשר לו?
5 כח תוצאת דברי שמואל לשאל	א. מה מתוך דברים אלו אמר שמואל כבר קודם לכן לשאל, אך לא בפירוט, ומדוע? ב. מהו החסד שעשתה בעלת האוב עם שאול וכיצד שכנעה אותו להיענות לבקשתה? ג. עיין בפרק ל"א וציין כיצד נהג שאול לאחר שנודעה לו התוצאה הצפויה של המלחמה בפלשתים ומה מעיד הדבר על שאול?
פרק כט' סרני פלשתים מסרבים לצרף את דוד למלחמתם	
<p style="text-align: right;">סירוב סרני פלשתים להצטרפות דוד (א' - ה):</p> <p>שרי פלשתים ראו כי דוד ואנשיו עוברים עם אכיש למלחמה ושאלוהו "מה העברים האלה?" אכיש אמר כי דוד אתו זה זמן רב ובכל הזמן הזה היה נאמן לו, אולם שרי פלשתים טענו כי דוד מהווה סיכון עבורם, אי אפשר לדעת מה כוונתו האמיתית, אולי הוא רוצה להשיב אליו את לב שאול ע"י הריגת פלשתים רבים.</p> <p style="text-align: right;">דו שיח אכיש ודוד (ו' - י"א):</p> <p>אכיש הבהיר לדוד כי הוא מאמין בו אך הוא מבקש לשחררו מהמלחמה כי הסרנים, ולא הוא, אינם בוטחים בו.</p> <p>דוד המשיך להעמיד פנים כי הוא לצד אכיש ו"התלונן" על אי צירופו למלחמה, אך אכיש חזר על דבריו ודוד שב אל צקלג.</p>	
כט	שאלה
1 כט	<p style="text-align: right;">"ולא ירד עמנו במלחמה"</p> <p>מה היה נימוקו של אכיש בעד צירוף דוד למלחמה ומה היו נימוקיהם של שרי (סרני) הפלשתים נגד צירופו למלחמה?</p>
2 כט	<p style="text-align: right;">"ובעיני הסרנים לא טוב אתה"</p> <p>ציין הדמיון בין תגובת שרי פלשתים לרצונו של אכיש לצרף את דוד למלחמה לבין הדו שיח בין חנון ועבדיו בשמ"ב פרק י'.</p>
פרק ל' המלחמה בעמלקי והשבת השבויים	
<p style="text-align: right;">הגילוי על שריפת צקלג ושביית הנשים והילדים (א' - ח):</p> <p>כששבו דוד ואנשיו אל צקלג מצאו כי העיר נשרפה ונשיהם וילדיהם נשבו. דוד ואנשיו בכו ולאחר מכן בקשו האנשים לסקלו כי נפשם היתה מרה על מה שקרה. אז התחזק דוד בה' ושאל באורים ותומים אם לרדוף אחרי הגדוד. ה' ענהו "רדוף כי השג תשיג והצל תציל".</p> <p style="text-align: right;">המרדף אחר הגדוד העמלקי והמפגש עם האיש המצרי (ט' - ט"ז):</p> <p>דוד רדף אחרי הגדוד עם שש מאות אנשיו, אך בשלב מסוים התעייפו מאתים מהם ודוד השאירם בנחל הבשור כאחראים על הכלים והמשיך במרדף עם ארבע מאות לוחמים.</p> <p>המפתח למציאת הגדוד נמצא להם ע"י איש מצרי שמצאו בשדה, עבד לאיש עמלקי שצורף למלחמה אך חלה והושאר מאחור. דוד ואנשיו החיו את נפשו בלחם, מים דבלה וצימוקים כי לא אכל ולא שתה שלושה ימים, ביררו את זהותו ושאלוהו למיקום הגדוד. האיש המצרי הסכים להראות להם את מיקום הגדוד בתנאי שלא ימיתוהו ולא יסגירוהו אליהם.</p> <p style="text-align: right;">תוצאות המלחמה וחלוקת השלל (י"ז - כ"ה):</p> <p>דוד הכה את רוב אנשי הגדוד העמלקי והציל את כל הנשים והילדים שנשבו.</p> <p>לגבי השלל שנלקח נתגלעה מחלוקת: הלוחמים טענו שאינם צריכים להתחלק בשלל עם מאתים האנשים שפגרו מאחור, אך דוד</p>	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

פסק שגם הם שימשו בתפקיד במלחמה, שני התפקידים חשובים ולכן תהיה החלוקה ביניהם שווה.

החוק שקבע דוד: "כחלק היורד במלחמה וכחלק היושב על הכלים, יחדיו יחלוקו" נקבע ע"י דוד להיות "לחוק ולמשפט בישראל עד היום הזה".

חלוקת השלל הנותר בערי יהודה (כ"ו- ל"א):

את השלל הנותר שלח דוד לאוהביו ותומכיו בערי יהודה ("לזקני יהודה לרעהו") "לכל המקומות אשר התהלך שם דוד הוא ואנשיו". בכך הודה להם על עזרתם וקנה את לבם ואמונם בו.

שאלה	ל
<p>1 ל"י</p> <p>שריפת צקלג ושביית הנשים והילדים</p> <p>א. איזו צרה נתווספה לדוד על צרת שביית נשותיו ונשות אנשיו וילדיהם? ב. כיצד התמודד דוד עם הצרה שנחתה עליהם?</p>	
<p>2 ל"י</p> <p>צבאו של דוד חולק לארבע מאות לוחמים ולמאתיים אנשים נוספים. היכן עוד ראינו חלוקה כזו של אנשיו ומה היה ההבדל בין החלוקה הקודמת לחלוקה זו?</p>	
<p>3 ל"י עפ"י שאלת בגרות</p> <p>"התורידני אל הגדוד הזה?"</p> <p>א. כיצד מצא דוד את מקומו של הגדוד העמלקי אחריו רדף כדי להציל את נשיהם ובניהם? ב. באיזה תנאי נמסר לדוד המידע בדבר מיקום הגדוד? ג. איזה ויכוח התעורר במחנה דוד לאחר שהוכו העמלקים ומה היתה הכרעת דוד בוויכוח?</p>	
<p>4 ל"י עפ"י שאלת בגרות</p> <p>מחלוקות בין דוד ואנשיו</p> <p>בספר שם"א מסופר על ויכוחים ומחלוקות בין דוד לבין אנשיו. א. על מה היתה מחלוקת בין דוד לבין אנשיו בנוגע ליחס אל שאול? ב. מדוע רצו אנשי דוד לסקול את דוד עפ"י המסופר בפרק ל"י? ג. כיצד הוכיחו מקרים אלה את מנהיגותו של דוד?</p>	
<p>5 ל"י</p> <p>"וישימה לחוק ולמשפט בישראל"</p> <p>א. "וישימה לחוק ולמשפט לישראל" (כ"ה). מהו ה"חוק" שקבע דוד? ב. ציין מקרה הנזכר בתורה בו נקבעה חלוקת שלל המלחמה באופן דומה וכתוב המקור לדברך. ג. מה היתה פעולתו של דוד לאחר חלוקת השלל בין אנשיו ומה היתה מטרתה?</p>	

פרק לא' מות שאול ובניו בגלבוע

מות שאול ובניו (א' - ז'):

הפלשתים הכו בישראל והרגו את בני שאול. היורים בקשת התקרבו אל שאול ושאול חשש שיתעללו בו. שאול בקש מנושא כליו שיהרגהו בחרבו "פן יבואו הערלים האלה ודקרוני והתעללו בי", אך נושא כליו לא הסכים לעשות זאת כי ירא מאד. שאול אחז במוצא אחרון והפיל עצמו על חרבו. בראות נושא כליו כי מת שאול הפיל עצמו גם הוא על חרבו ומת. אנשי ישראל היושבים בערים שבאזור עמק ישראל ובעבר הירדן שמעו כי נסו חיילי ישראל ונסו גם הם מבתיהם ופלשתים נכנסו אל הערים וישבו בהן.

הערה: בשם"ב פרק א' אנו לומדים כי שאול לא מת מיד כשנפל על חרבו ובקש מאיש עמלקי שעבר שם לסיים את הריגתו.

קבורת שאול ובניו ע"י אנשי יבש גלעד (ח' - י"ג):

החיילים הפלשתים בישרו לכל הפלשתים על מות שאול ושמו את גופתו וגופות בניו בחומת בין שן. אנשי יבש גלעד שמעו זאת ועשו חסד עם שאול ובניו: הם הלכו בלילה לחומת בית שן, הורידו גופותיהם, שרפום, הביאום לקבורה וצמו שבעה ימים.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שמ"א פרק ל"א מלחמות ישראל בפלשתים בספר שמ"א

מקום	פרק	הנלחם/ נלחמים	התוצאה
אבן העזר	ד'	ישראל	קרב ראשון: ישראל קרב שני: פלשתים לקחו ארון ה', ישראל ניגפו, מות בני עלי, פלשתים שבו את ארון ה'.
אזור המצפה	ז'	ישראל	ישראל הכו את הפלשתים.
גבע - מכמש	י"ג- י"ד	יהונתן ונושא כליו, שאול ואנשיו	ישראל הכו את הפלשתים (אך לא מכה ניצחת כפי שקיוו).
עמק האלה	י"ז	דוד מול גולית ואח"כ המשך הלחימה ע"י ישראל	נצחון ישראל.
	י"ח	דוד	הביא מאתים ערלות פלשתים לשאול.
קעילה	כ"ג	דוד	הושיע את קעילה מיד פלשתים.
	כ"ג	שאול	נקרא ע"י מלאך ה' להלחם בפלשתים (ובאופן זה ניצל דוד ממנו).
פלשתים באפק, ישראל חונים בעין אשר ביזרעאל	כ"ה- כ"ט		פלשתים נקבצו להלחם בישראל וסירבו לקחת את דוד עמם למלחמה.
הר גלבע	ל' - ל"א	שאול	מות שאול ובניו וכל אנשיו. מנוסת ישראל, מנוסת יושבי ערי הסביבה וישיבת פלשתים במקומם.

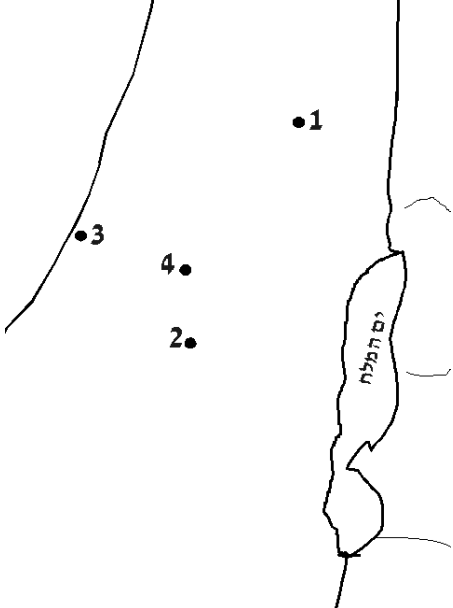

שמ"א ל"א - מעשי שאול (שאינם קשורים לרדיפות אחר דוד)

פרק	מעשה	מהות
י'	נחבא אל הכלים כשהמליכוהו. החריש כשבני בליעל בזוהו.	ענוותנותו של שאול
י"א	הצלת אנשי יבש גלעד מפני נחש העמוני	גבורה, נחישות. לאחר מעשה זה קבל כל העם את מלכותו.
י"ג- י"ד	מלחמה בפלשתים. בניית מזבח לה'. מלחמה בעמים נוספים.	* בניית המזבח להודיה לה' ולזכר הנצחון. * "ושאול לכד המלוכה על ישראל"
ט"ו	מלחמה בעמלק. הזהרת הקיני.	* המלחמה בעמלק – קיום ציווי ה', שהופך לאי שמיעה מלאה בקול ה'. * הזהרת הקיני – מוסריות, השבת טובה תחת טובה.
כ"ח	התכונן למלחמה בפלשתים. שאל בה' אך לא נענה. הלך לבעלת האוב.	* השאילה בה' – שאול רצה לפעול עפ"י ה'. * בעלת האוב – הפרת ציווי התורה, פחד, יאוש.
ל"א	מות שאול ובניו בגלבע.	קבלת הדין, גבורה.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

שאלה	לא
<p>מות שאול בהר גלבוע</p> <p>א. מדוע בקש שאול מנושא כליו להרוג אותו וכיצד הגיב נושא כליו על בקשתו? ב. כיצד מת שאול, מה אירע לנושא כליו ומהו הפרט המתווסף לגבי מותו של שאול בשמ"ב א'?</p>	<p>1 לא עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>ציין הדמיון וההבדלים בין מות שאול ומות אבימלך בשופטים פרק ט'.</p>	<p>2 לא</p>
<p>א. מה היתה תוצאת המלחמה בהר הגלבוע בין הפלשתים לישראל? ב. מה היה החסד שעשו אנשי יבש גלעד עם שאול ובניו?</p>	<p>3 לא</p>
<h2>שאלות כלליות</h2>	
<p>ציין מי אמר את הדברים שלפניך ובאיזה הקשר הם נאמרו:</p> <p>1. "ולמי כל חמדת ישראל הלוא לך ולכל בית אביך" 2. "חי ה' אם יפול משערת ראשו ארצה" 3. "היום הזה יסגרך ה' בידי... וידעו כל הארץ כי יש אלקים לישראל" 4. "אין כמהו תננה לי" 5. "כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יצא רשע, וידי לא תהיה בך" 6. "חי ה' וחי נפשך אשר מנעך ה' מבוא בדמים והושע ידך לך"</p>	<p>1 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>ציין מי אמר את הדברים שלפניך ובאיזה הקשר הם נאמרו:</p> <p>1. "מקים מעפר דל מאשפות ירים אבינו" 2. "אל יפול לב אדם עליו" 3. "עד ה' בכס ועד משיחו... כי לא מצאתם בידי מאומה" 4. "גם עשה תעשה וגם יכול תוכל" 5. "שבה אתי אל תירא... כי משמרת אתה עמדי" 6. "מי יגיד לי או מה יענך אביך קשה"</p>	<p>2 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>לפניך שמות של עשרה מקומות. בכל אחד מהמקומות ציין שם של אדם מישראל הקשור אליו והסבר בקיצור את הקשר שלו למקום הזה.</p> <p>רמתים צופים, בית שמש, בית לחם, נוב, שילה, קרית יערים, הרמה, הר גלבוע, צקלג, המצפה.</p>	<p>3 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>כתוב בקצרה מי היו האישים האלה: אביגיל, אבנר, גד הנביא, קיש, מרב, אחינעם הזרעאלית.</p>	<p>4 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>לפניך רשימת אירועים מחיי דוד.</p> <p>א. סדר האירועים לפי הסדר הנכון של התרחשותם: * הליכה אל שמואל בניות ברמה * הריגת גולית הפלשתי * השבת הנשים והילדים שנשבו בצקלג * הכאת מאתים פלשתים ב. באיזה הקשר מסופר כי דוד הרג מאתים פלשתים ומה גרם לו לעשות זאת?</p>	<p>5 עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>לפניך רשימת אירועים מחיי שאול.</p> <p>א. סדר האירועים לפי הסדר הנכון של התרחשותם: מלחמת עמלק הריגת תושבי נוב עיר הכהנים המלחמה במעבר מכמש הבאת דוד לנגן לפני שאול ב. איזה מעשה גרם להתחלת המלחמה במעבר מכמש?</p>	<p>6 עפ"י שאלת בגרות</p>

מפות ספר שמואל א		
	<p>א. 1 שילה/ 3 אשדוד/ 4 בית שמש ב. הארון נלקח משילה למלחמה באבן העזר. באבן העזר נשבה הארון ע"י פלשתים והובא לאשדוד. באשדוד הופל דגון אלהים פעמיים ואח"כ נפגעו האשדודים עצמם ובשלב זה ייחסו את הדברים להימצאותו של הארון בקרבם והעבירוהו לגת. הכאת אנשי גת גרמה לשליחתו לעקרון והכאת אנשי עקרון גרמה לפלשתים לרצות להחזירו לישראל. הארון הגיע לבית שמש ובעקבות הכאת אנשי בית שמש "כי ראו בארון ה'" הועבר לקרית יערים ושם נשאר (עד העלאתו לירושלים בידי דוד).</p>	<p>1 ד-ו' עיין בפרקים ד'-ו'. לפניך רשימת מקומות הקשורים לנדודי ארון ה' מישראל אל הפלשתים ובחזרה לישראל: שילה, אשדוד, בית שמש. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין מקומות נוספים אליהם נדד הארון ותאר בקצרה את נסיבות מעברו ממקום אחד למשנהו.</p>
	<p>א. 4 יבש גלעד/ 3 מכמש/ 2 גלגל ב. אנשי יבש גלעד נזכרו בקשר למלחמת שאול בנחש העמוני (פרק י"א) וזאת לאחר שנחש איים עליהם במלחמה והיה מוכן להסיר איום זה רק בתנאי מחפיר. אנשי יבש גלעד נזכרו גם לאחר מלחמת שאול בפלשתים בהר גלבוע (פרק ל"א) כשעשו חסד עם שאול ובניו בהוצאת גופותיהם מחומת בית שן והבאתם לקבורה.</p>	<p>2 י"א, י"ג עיין בפרקים י"א ו"ג. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים למלחמותיו של שאול: יבש גלעד, מכמש, גלגל. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. בהקשר לאילו שתי מלחמות של שאול נזכרו אנשי יבש גלעד ומה היתה מעורבותם בכל אחת מהן?</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>A map showing the Jordan River (ים המלח) flowing north-south. Jerusalem (ירושלים) is marked with a dot to the west. Four numbered circles (1, 2, 3, 4) are placed along the river and its banks. Circle 1 is on the east bank, circle 2 is on the west bank, circle 3 is further west, and circle 4 is at the northern end of the river.</p>	<p>א. 1 מואב/ 2 אדום/ 5 עמון ב. יואב שכנע את דוד לצאת למלחמה על עמון בטיעון שאם לא יעשה כן יקרא שמו על הנצחון ולא שמו של דוד ("פן אלכוד אני את העיר ונקרא שמי עליה").</p>	<p>על שאול נאמר שנלחם בכל אויביו מסביב לארץ ישראל (שמ"א י"ד, מז-נח). לפניך רשימות מקומות הקשורים למלחמות אלו: מואב, עמון, אדום. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. בשמ"ב י"ב מסופר שגם דוד נלחם בבני עמון. באיזה טיעון השתמש יואב לשכנע את דוד לצאת להלחם בעצמו בבני עמון?</p>	<p>3 י"ד עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>A map showing the Jordan River (ים המלח) flowing north-south. Jerusalem (ירושלים) is marked with a dot to the west. Four numbered dots (1, 2, 3, 4) are placed in the region. Dots 1 and 2 are on the west bank, dot 3 is further west, and dot 4 is on the east bank.</p>	<p>א. 1 גת/ 3 עדולם/ 4 מואב ב. <u>גת</u> – דוד נאלץ להעמיד פני משוגע בפני איש מלך גת כי אנשיו זיהו אותו כדוד הנודע במלחמותיו. <u>עדולם</u> – אחיו וכל בית אביו וגם "כל איש מצוק" (=מצוקה) שמעו שדוד הגיע לשם והצטרפו אליו. <u>מואב</u> – דוד בקש ממלך מואב מחסה לאביו ולאמו ונשאר גם הוא שם עד שקרא לו גד הנביא לחזור אל ארץ יהודה.</p>	<p>עיין בשמ"א כ"א- כ"ב. במפה שלפניך רשומים מספרים המציינים מקומות אליהם נדד דוד בבריחתו מפני שאול: גת, עדולם, מואב. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין <u>בקצרה</u> אירוע אחד שהתרחש בכל אחד מהמקומות האלה.</p>	<p>4 כא- כב עפ"י שאלת בגרות</p>
<p>A map showing the Jordan River (ים המלח) flowing north-south. Jerusalem (ירושלים) is marked with a dot to the west. Four numbered dots (1, 2, 3, 4) are placed in the region. Dots 1 and 2 are on the west bank, dot 3 is further west, and dot 4 is on the east bank.</p>	<p>א. ב. דוד הציל את אנשי קעילה מיד הפלשתים אך כששאל את ה' אם יש טעם להשאר במקום או שאנשי קעילה יסגירוהו לשאול נענה שאנשי קעילה יסגירוהו.</p>	<p>עיין בפרקים כ"ג- כ"ה. לפניך רשימת מקומות הקשורים לנדודי דוד מפני שאול: קעילה, מדבר עין גדי, מדבר פארן. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. תאר בקצרה את יחסו של דוד לאנשי קעילה ואת יחסם של אנשי קעילה לדוד.</p>	<p>5 כ"ג- כ"ה</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p style="text-align: center;">מפות</p>	<p>א. ב. סרני (שרי) פלשתים התנגדו להצטרפות דוד למלחמתם בישראל כי בשונה מאכיש עצמו לא סמכו עליו. הם סברו שהוא נמצא שם דווקא כדי לפגוע בהם ("ובמה יתרצה זה אל אדניו – הלוא דווקא בראשי האנשים ההם" = בראשינו שלנו) וכן הזכירו לאכיש כי זהו אותו דוד הידוע במלחמותיו, שעליו נאמר "הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו".</p>	<p>במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הנזכרים בפרקים אלו: ארץ יהודה, ארץ פלשתים, יזרעאל. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. מי היו אלה שהתנגדו להצטרפות דוד למלחמת אכיש נגד ישראל וכיצד נימקו אנשים אלה את התנגדותם.</p>	<p>6 כ"ט- ל' עפ"י שאלת בגרות</p>
	<p>א. 1- גלבע 3- צקלג 4- בית שאן</p> <p>ב. הנער העמלקי טען ששאול עצמו בקש ממנו להמיתו וכן ששאול היה במצב כזה שממילא עמד למות (ויוצא שהוא רק הקטין את סבלו הפיסי והצילו מסבל עתידי שהיה נגרם ע"י הפלשתים אם היו רואים שהוא עדיין חי).</p>	<p>ע"י בשמ"א ל"א – שמ"ב א'. במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים במלחמותיו של שאול: גלבע, בין שן (בית שאן), צקלג. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. כתוב שני טיעונים שבעזרתם הצדיק הנער העמלקי באזני דוד את מעשהו (הריגת שאול).</p>	<p>7 ל"א עפ"י שאלת בגרות</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. 4- רמתיים 2- רמה 3- צקלג ב. <u>רמתים צופים</u> – מקום מגוריהם של אלקנה וחנה הורי שמואל. <u>רמה</u> – מקום מגוריו של שמואל. <u>צקלג</u> – דוד קבל את צקלג לעיר מושב מאת אכיש. מאוחר יותר הכו העמלקים את צקלג ושבּו את הנשים והילדים ודוד נלחם בהם והשיבם.</p>	<p>8 כללי</p> <p>לפניך שלושה מקומות הקשורים עם אישים שונים בספר שמואל: רמתים צופים, רמה, צקלג. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין אדם אחד הקשור לכל אחד מהמקומות הללו וכתוב בקצרה הקשר שלו לאותו מקום.</p>
	<p>א. 3- אפק 1 מכמש 2- הר הגלבוע ב. בראש קבוצת החיילים שהיו במכמש ובהר בית אל עמד שאול. יהונתן עמד בראש קבוצת החיילים שבגבעת בנימין. כשיצא מצב פלשתיים אל מעבר מכמש (י"ג, כג) יצא יהונתן עם הנער נושא כליו להלחם לבדם בפלשתיים. הם הצליחו ליצור מהומה גדולה במחנה הפלשתיים ומשם המשיך שאול להלחם בהם.</p>	<p>9 כללי</p> <p>לפניך רשימת מקומות הקשורים למלחמות ישראל בפלשתיים: אפק (ד', א), מכמש (י"ג), הר גלבוע (ל"א). א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. מי עמד בראש קבוצת החיילים שחנו במכמש, מי עמד בראש קבוצת החיילים שחנו בגבעת בנימין ומהו המעשה אותו יצא לעשות במעבר מכמש?</p>
	<p>א. ב. הפלשתיים חנו בין <u>עזקה</u> ובין שוכה. (ישראל חנו בעמק האלה). המלחמה "נתקעה" בגלל הצעתו של גלית למלחמת יחיד מול יחיד עד שבא דוד ונלחם בו. לאחר מכן קמו אנשי ישראל ורדפו אחרי הפלשתיים "עד בואך גיא... ויפלו חללי פלשתיים בדרך שערים ועד <u>גת</u> ועד עקרון".</p>	<p>10 כללי</p> <p>במפה שלפניך רשומים מספרים המציינים מקומות הקשורים למלחמות שאול בפלשתיים: עזקה (י"ז), גת (י"ז), שונם (כ"ח). א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. עיין בפרק י"ז וציין ההקשר בו נזכרו עזקה וגת.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. 1-שילה/ 2 המצפה / 3/ עין דור ב. <u>שילה</u> – מקום המשכן. לשם עלה אלקנה באופן קבוע. שם היו עלי ושני בניו. שם קבל שמואל את ההתגלות הראשונה שלו בקשר לבית עלי. <u>המצפה</u> – מקום שבו היה שמואל מכנס את ישראל: 1. לאחר החזרת הארון, כשהתפלל בעדם (פרק ז'). 2. בהמלכת שאול השניה (פרק י'). <u>עין דור</u> – שאול הלך לבקש מבעלת האוב שתעלה לו את שמואל כדי לשאול על המלחמה בפלשתים.</p>	<p>11 כללי</p> <p>במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים לאירועים בחיי אישים שונים בספר ש"א: שילה, המצפה, עין דור. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין אירוע אחד הקשור בכל אחד מהמקומות הללו ואיש אחד הקשור לכל אחד מהאירועים.</p>
	<p>א. 4-כרמל 3 יזרעאל 1 – ניל הבשור ב. <u>כרמל</u> – מקומו של נבל הכרמלי. דוד בקש ממנו צידה לאנשיו. נבל סירב. אביגיל הרגיעה את הרוחות. <u>יזרעאל</u> – עירה של אחינעם אשת דוד.</p>	<p>12 כללי</p> <p>במפה שלפניך נזכרים ארבעה מספרים. שלושה מהם מציינים מקומות הקשורים באירועים בחיי דוד: כרמל, יזרעאל, נחל הבשור. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. עיין בפרק כ"ה וציין בקצרה האירועים מחיי דוד הקשורים בכרמל וביזרעאל.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>א. 1 – בית לחם 2- הר אפרים 3- קרית יערים ב. <u>בית לחם</u> – עירו של דוד (ט"ז). <u>הר אפרים</u> – חיפושו של שאול אחר האתונות בשליחות אביו. (ט') <u>קרית יערים</u> – ארון ה' הובא לבית <u>אבינדב</u> ושם שמר עליו <u>אלעזר</u> בנו.</p>	<p>13 כללי</p> <p>במפה שלפניך רשומים מספרים המציינים מקומות הקשורים לאישים שונים בספר שמ"א: בית לחם, הר אפרים (ארץ שלשה, ארץ שעלים, ימיני וצוף), קרית יערים. א. העתק שמות אלו למחברתך וכתוב ליד כל שם את המספר המתאים לו במפה. שים לב: במפה יש מספר מיותר. ב. ציין איש אחד הקשור לכל אחד מהמקומות הללו וכתוב בקצרה הקשר שלו למקום זה.</p>
--	---	---

תשובות לשאלות ספר שמואל א'	
מפות	תשובות פרק א'
1	א. אלקנה עלה לזבוח לה' בשילה "מימים ימימה". בפרשת מלחמת ישראל בכנימין נמצא הפתרון לשבועה על אי נתינת בנות ישראל לבני בנימין לנשים בעזרת הנשים המחוללות בחג ה' בשילה הנחגג "מימים ימימה" (שופטים כ"א, יט). ב. אלקנה ניסה לנחמה במילים "הלוא אנכי טוב לך מעשרה בנים". בדברים אלה רצה להדגיש את אהבתו הגדולה אליה, השקולה כביכול כאהבת עשרה בנים.
2	א. הסיבות שיכלו להביא את חנה לבכי הן עקרותה והקנטותיה של פנינה, אשתו השנייה של אלקנה. ב. תפילתה של חנה, הנדר שנדרה וברכתו [יש אומרים: נבואתו] של עלי שיתן לה ה' את בקשתה הביאו לכך שחנה התעודדה "ופניה [הרעים] לא היו לה עוד". ג. חנה נדרה שאם יתן לה ה' בן ("זרע אנשים") תתן אותו לעבדת ה' במשכן כל חייו והוא יוקדש גם לנזירות. את הנדר קיימה לאחר שנגמל שמואל.
3	שמואל, כשמשון, היה נזיר עוד בטרם נולד (ולא קבל עליו את הנזירות בעצמו), אלא שאם שמשון צוותה על כך מפי מלאך ה' ואילו אם שמואל נדרה על כך בעצמה. שמואל שיסף את אגג העמלקי (שמ"א ט"ו, לג), כך שנראה שלא חל עליו איסור ההיטמאות למת, כפי שלא חל על שמשון. לגבי שמואל לא נזכר במפורש האיסור של אכילת ושתיית ענבים ותוצרתם. שניהם היו נזירי עולם.
4	א. עלי חשב שחנה שיכורה מפני שראה שהיא ממלמלת לעצמה, רק שפתיה נעות אך קולה לא נשמע, ולא היו רגילים אז להתפלל בלחש (רש"י). ב. עלי יצא כנגד "השתכרותה" של חנה וקרא לה להסיר יינה מעליה ולהתפכח. חנה הסבירה שאינה שיכורה אלא דרך תפילתה נבעה ממרי נפשה. בשמעו זאת ברך/ניבא עלי: "לכי לשלום ואלקי ישראל יתן את שלתך אשר שאלת מעמו".
5	א. יחסו של אלקנה היה שנדר חייבים לקיים. אמירתו ש"אך יקם ה' את דברו" מתייחסת להבטחת חנה בנדרה שהבן שיוולד לה יהיה שאול לה' כל הימים.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>ב. חובת קיומו של נדר שנדרה אשה קשור בבעל: אם החריש לה ולא הפר נדרה ביום שנדרה אותו חייבת לקיים נדריה ואם הניא אותה והפר את נדרה ביום בו נדרה אותו אינה צריכה לקיימו: "אישה יקימנו ואישה יפרנו" (במדבר ל', יא- יד).</p>
	<p>תשובות פרק ב'</p>
1	<p>א. הנושא העיקרי של תפילת חנה הוא כוחו של ה' ודרך השגחתו בעולם – הכל בא מאת ה' וה' יכול להפוך כל מצב מטוב לרע או מרע לטוב. (לכן גם אל לאדם לבטוח במצבו ואל לסובל להתיימש ממצבו). ב. * קשת גיבורים חתים (קשתות גיבורים יכולות להשבר) ונכשלים (לעומת זאת) – אזרו חיל (יכולים להתגבר). * שבעים בלחם נשכרו (אנשים שבעים יכולים למצוא עצמם עובדים קשה למחייתם) ורעבים חדלו (מצבם יכול להתהפך לשובע). * ה' ממית ומחיה. * ה' מוריש ומעשיר, משפיל אף מרומם. * מקים מעפר דל... ג. 1. "אל תרבו תדברו גבוהה גבוהה... כי אל דעות ה' ולו נתכנו עלילות" 2. "כי לא בכוח יגבר איש".</p>
2	<p>א. דבורה וחנה. ב. 1. דבורה הזכירה את הנס שהביא לשירתה לאורך מרבית השירה. חנה לא התייחסה ישירות לנס שהביא אותה לומר את תפילתה ובוודאי לא לאורך מרבית התפילה. (רק אזכור של "עד עקרה ילדה"...) 2. שתי הנשים דברו על כוחו של ה', אך דבורה התמקדה יותר בכוחו של ה' בטבע ("ארץ רעשה גם שמים נטפו... הרים נזלו מפני ה'... מן שמים נלחמו, הכוכבים ממסילותם נלחמו עם סיסרא")... וחנה התמקדה בכוחו של ה' בהנהגת בני האדם.</p>
3	<p>א. 1. בני עלי קבעו לעצמם חוק משלהם ולקחו בשר מן הזבח שהביאו אנשים כפי ראות עיניהם, יותר מן המגיע להם (שכן חלק הכהנים היה החזה והשוק והם היו לוקחים גם משאר הבשר, שהוא חלקם של הבעלים). 2. בני עלי לקחו את הבשר עוד לפני שזרקו את דם השלמים והקטירו את החלב, שלא כדין התורה. 3. "ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד". ב. בני עלי הוכחו הן ע"י הבאים לזבח והן ע"י אביהם. הבאים לזבח היו אומרים להם שיקטירו קודם את החלב ואחר כך יקחו כאוות נפשם (דהיינו שהיו מוותרים על חלקם ובלבד שבני עלי ינהגו כפי שצוו). תגובת בני עלי היתה שאם לא יתנו להם האנשים את הבשר יקחו הם אותו</p>
	<p>תשובות</p>
4	<p>א. 1. עלי הוכיח את בניו: "למה תעשון כדברים האלה... אל בני כי לא טובה ה... יחטא איש לאיש נשפוט אותו הדין ויענישהו ובכך יפייס את התובע, אבלן ואם לה' יחטא איש מי יתפלל לו?" (בחסאים שבין אדם למקום חייב האדם עצמו לחזור בתשובה לפני ה'). בני עלי לא שמעו לקולו. 2. בין אדם למקום: לקחו מהבשר לפני שזרקו הדם והקריבו החלב. בין אדם לחברו: לקחו מהאנשים בשר שהיה שייך לבעלים ולא להם ואם לא הסכימו מעצמם לקחו מהם בכוח. ב. שמ"ב י"ג, ל- לט: אל דוד הגיעה שמועה שאבשלום הכה את כל בני המלך. דוד קרע את בגדיו ושכב ארצה. לאחר מכן תקן יונדב בן שמעה את השמועה הלא נכונה וספר לדוד כי לא כל בני המלך מתו אלא אמנון לבדו הומת בידי אבשלום. אבשלום עצמו ברח וישב בגשור שלוש שנים ודוד התגעגע אליו ורצה לראותו כי ניחם על מות אמנון.</p>
5	<p>א. 1. בכל שנה היתה אמו של עלי מביאה לו מעיל המתאים למידתו. 2. עלי ברך את אלקנה ואשתו בזרע נוסף (רש"י: מברכו היה בכל שנה). ב. 1. שמ"א ט"ו, כז: לאחר שהוכיח שמואל את שאול על שחמל על אגג ועל הצאן והבקר החזיק שאול בכנף מעילו של שמואל כשסב ללכת והמעיל נקרע. <u>שמ"א כ"ח, יג- יד</u>: כשדבר שאול עם בעלת האוב אמרה האשה כי היא רואה "איש זקן עולה והוא עוטה מעיל" ואז "וידע שאול כי שמואל הוא". 2. <u>שמ"א י"ח, ד</u>: יהונתן כרת ברית עם דוד, פשט את מעילו ונתן לדוד. <u>שמ"א כ"ד, ד</u>: בכריחתו מפני שאול היתה לדוד הזדמנות להרוג את שאול אך הוא לא רצה לעשות זאת ורק כרת את כנף המעיל אשר לשאול.</p>
6	<p>א. ה' העניש את עלי על חטא בניו שלקחו מבשר הזבח יותר ממה שהגיע להם ועשו זאת לפני זריקת הדם והקטרת החלב, ועל המעשה שלו עצמו, ("ותכבד את בניך ממני") שהוכיח את בניו בדברים רכים ולא הפסיק את מנהגם בתקיפות. ב. העונש היה שבני בית עלי לא יאריכו ימים, הכהונה הגדולה תילקח מהם והם יהפכו לכהנים הדיוטות הרואים בגזולת הכהנים הגדולים וצרה עיניהם. בני בית עלי יבואו אל הכהן הגדול החדש שהקים לו ה' ("הוקימותי לי כהן נאמן...")</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>להשתחוות לו ולבקש לעצמם מעט כסף וסיפוח לאחת מעבודות המקדש כדי שיהיה בידם לקיים עצמם. ג. האות שנתן איש האלקים לעלי היה ששני בניו, חפני ופנחס, "ביום אחד ימותו שניהם". האות התקיים, כמסופר בפרק ד', יא, כשפלשתים יצאו להלחם בישראל, שבו את ארון ה' ושני בני עלי מתו. ז. הנבואה על בית עלי התקיימה בימי שאול, כשהרג את כהני נוב (כ"ב).</p>
	תשובות פרק ג'
1	<p>שמואל שמע קריאה בשמו וחשב שעלי הוא הקורא לו, וכך נמשך הדבר שלוש פעמים. הסיבה: דבר ה' היה יקר בימים ההם "ושמואל טרם ידע את ה' וטרם יגלה אליו דבר ה'". ב. לאחר הפעם השלישית הבין עלי כי ה' קורא לשמואל וכך התבררה לשמואל טעותו. ג. עלי אמר לשמואל כי אם ישמע שוב את שמו יאמר "דבר ה' כי שומע עבדך". שמואל אמר "דבר כי שומע עבדך" ועדיין לא העז לומר "דבר ה'" כי היה לו קשה להאמין שה' מדבר אליו.</p>
2	<p>א. הנושא של דבר ה' היה עוון בית עלי ועונשם. עוון עלי היה שלא הוכיח את בניו כמו שצריך ולא נקט בצעדים משמעותיים מעבר לתוכחה כדי להפסיק את מעשיהם. ב. בגלל התוכן הקשה, ובגלל שהוא היה נער ועלי היה רבו, ירא שמואל להגיד את הדבר לעלי. ג. 1. שמואל סיפר לעלי את תוכן הנבואה כי עלי בקש זאת ממנו ואף הוסיף שלא יכחד ממנו דבר. 2. יהושע בקש מעכן להגיד מה עשה ולא לכחד ממנו (יהושע ז', יט).</p>
3	<p>א. ה' קרא אל משה מתוך הסנה "משה משה" ומשה אמר "הנני" (שמות ג', ד). ב. במדבר י"ב, ז: "... עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא".</p>
4	<p>"ב', יא: "והנער היה משרת את ה' את פני עלי הכהן". ב', יח: "ושמואל משרת את פני ה' נער חגור אפוד בד". ב', כו: "והנער שמואל הולך וגדל וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים". ג', א-ד: "והנער שמואל משרת את ה' לפני עלי ודבר ה' היה יקר בימים ההם אין חזון נפרץ... ויקרא ה' אל שמואל"... ג', יט-כ: "ויגדל שמואל וה' היה עמו ולא הפיל מכל דבריו ארצה. וידע כל ישראל מדן ועד באר שבע כי נאמן שמואל לנביא לה'".</p>
	תשובות פרק ד'
1	<p>א. ישראל יצאו להלחם בפלשתים וניגפו לפניהם. משום כך סברו שהבאת ארון ברית ה' עמם למלחמה תושיעם מהפלשתים, אולם הם טעו משום שבמערכה השנייה היו התוצאות חמורות בהרבה עבור ישראל. ב. תוצאת המעשה היתה שהפלשתים שבו את הארון. ג. 1. ישראל נצטוו ללכת אחרי ארון ברית ה' הנישא בידי הכהנים במעבר היר. 2. ישראל נצטוו לסוב את העיר יריחו במשך שבעה ימים כשארון ברית ה' הולך בין הכהנים נושאי השופרות ובין העם (יהושע פרק ו').</p>
2	<p>א. הבאת ארון ה' אל המחנה עוודדה את ישראל והגבירה את הרגשת הבטחון שלהם. ישראל הריעו בבוא הארון "תרועה גדולה ותהם הארץ". ב. הפלשתים שמעו כי בא ארון ה' אל מחנה ישראל וייראו "כי אמרו בא אלהים אל המחנה" והרי זה האלהים שהוכיח את כוחו הגדול בהכותו את המצרים בים סוף. ג. כתוצאה מכך הסיקו הפלשתים שעליהם להתחזק, להיות נחושים ולהכות את ישראל בחזקה פן יינגפו לפני ישראל ויהפכו לעבדי העברים.</p>
3	<p>ההבדל המהותי היה שבמלחמת ישראל בבנימין שאלו ישראל את ה' בכל פעם באורים ותומים ונלחמו מפני שנענו בחיוב, ואילו במלחמה בפלשתים לא שאלו ישראל בה' אלא נלחמו ולקחו את ארון ה' על דעת עצמם.</p>
4	<p>א. עלי ישב "בעד יד השער" "כי היה לבו חרד על ארון האלקים". כשהגיע איש בנימין מהמערכה וסיפר על היגפות ישראל לפני הפלשתים, מות שני בני עלי ושביית הארון נפל עלי בהזכירו את הארון ומת. ב. אשת פנחס שמעה על הילקח הארון ועל מות חמיה ואישה, נתקפה צירים מוקדמים וכרעה ללדת. בעת הלידה נתנה לילד שנוול את השם אי כבוד כי "גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלקים" וגם בשל מות חמיה ואישה ("ואל חמיה ואישה"), ולאחר מכן מתה בלידתה.</p>
	תשובות פרק ה'
1	<p>א. הפלשתים הביאו את ארון ה' מאבן העזר, שם נערכה המלחמה, אל אשדוד, מפני ששם היה בית דגון אלהיהם. ב. כשנפל דגון לפני ארון ה' פעמיים עדיין לא דאגו האשדודים מהימצאותו שם. לאחר נפילת דגון השנייה, שהיתה כרוכה בשבירת ראשו ושתי כפות ידיו והימצאם על המפתן, קידשו האשדודים את המקום ונהגו לא לדרוך יותר על המפתן. רק לאחר שהוכו האשדודים עצמם במכות שונות קישרו בין הימצאות ארון ה' במקום לבין המכות שהוכו וביקשו להרחיקו מעליהם.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

2	<p>א. הארון הועבר מאשדוד לגת, שם הוכו יושביה מקטן ועד גדול והם העבירוהו לעקרון. בעקרון זעקו התושבים מפני המכה הצפויה וביקשו מסרני פלשתים להוציאו מעירם ולהשיבו למקומו, אך בינתיים הוכו מכה גדולה. ב. סרני פלשתים נאספו לזבוח לדגון לאחר שאסרו את שמשון ושמחו מפני שחשבו שלא יוכל להזיק להם יותר – שופטים ט"ז, כג.</p>
	תשובות פרק ו'
1	<p>א. הפלשתים היססו במידת מה אם אכן ארון ה' גרם לכל המכות ולא היו בטוחים כיצד לנהוג בו ("מה נעשה לארון ה'"), אך בכל זאת החלו לחשוב בכיוון של החזרת ארון ה' לישראל ("הודיעונו במה נשלחנו למקומו"). דהיינו הם כבר חשבו לשלחו למקומו, אך ביקשו עצה כיצד לעשות זאת באופן שלא יגרום להם נזקים נוספים ושיבהיר להם אם אכן נגרמו פגיעותיהם כתוצאה מהארון. ב. עצת הכהנים והקוסמים היתה להשיב את הארון יחד עם מתנות אשם לכפרה על מעשיהם, אז ירפאו וידעו למה לא סרה יד ה' מהם בעכבם את הארון.</p>
2	<p>א. היועצים טענו כלפי שומעיהם שלא יכבידו את לבם כי הם הרי יודעים מה היתה התוצאה כאשר הכבידו המצרים את לבם, ורק לאחר המכות שקבלו שילחו את ישראל מארצם. הסיבה שהוסיפו אמירה זו והעצה שבאה אחריה היא שהפלשתים לא התלהבו מעצתם הראשונה, מפני שבדרך זו - עד שיוכלו להיווכח אם נרפאו או לא נרפאו מהמכות שפקדו אותם יהיה הארון כבר בישראל ולא יוכלו להשיבו אם יתברר שלא הוא גרם לכך. משום כך נתנו להם היועצים עצה נוספת (פס' ז' - ט'). ב. <u>יהושע ב', י'</u>: רחב אמרה למרגלים כי שמעו מה שעשה ה' למצרים בים סוף ולכן יושבי הארץ מפחדים מפניהם. <u>יהושע ט', ט'</u>: הגבעונים שמעו את אשר עשה ה' במצרים ולכן באו לכרות ברית עם ישראל. <u>שמ"א ד', ח'</u>: הפלשתים עצמם הזכירו את מכות ה' במצרים לאחר ששמעו כי ישראל הביאו את ארון ה' אל המחנה.</p>
3	<p>א. הכהנים והקוסמים הציעו לקחת עגלה חדשה ושתי פרות עלות (מיניקות) שלא עלה עליהן עול (לא הורגלו בנשיאה ובהובלה) ושיכלאו את עגליהן בבית. פרות כאלה צפויות לא לזוז ממקומן משום שאינן רוצות להתרחק מעגליהן שעדיין יונקים. אף אם תלכנה מעט אינן צפויות לעשות היטב את העבודה שהרי לא הורגלו מעולם בנשיאה. בנוסף אמרו להם הקוסמים לשלח את הפרות לדרך לבדן, ללא אדם שמוכיל אותן. אם הארון יעלה מעצמו אל בית שמש אז ידעו שהוא גרם את הרעה. (אם לא יעלה מעצמו לא הפסידו הפלשתים דבר שכן הארון נשאר אצלם). ב. במדבר י"ט, ב': אחד ממאפייני פרה אדומה, שאפרה נועד לטהרת אדם מכך לכן שהיא צריכה להיות אדומה תמימה ואשר אין בה מום).</p>
4	<p>הפרות הלכו מעצמן, ללא הכוונת אדם, בדרך ישרה לבית שמש, בלי לסטות מהדרך. העגלה ובה הארון הגיעה לשדה יהושע בית השמשי ושם נעצרה. אנשי בית שמש שמחו בכוא הארון, ביקעו את עצי העגלה והעלו את הפרות עולה לה'. הלויים הורידו את ארון ה' מהעגלה ושמחו על אבן גדולה שהיתה שם. הפלשתים שהלכו אחרי העגלה עד בית שמש נוכחו כי אכן היה זה ארון ה' שבשלו באו עליהם המכות ושוב למקומם. ב. טעותם של אנשי בית שמש היתה ש"ראו בארון ה'". בעקבות כך הכה ה' באנשי בית שמש מכה גדולה. (אפשרויות: 1. פתחו את הארון וראוהו [רד"ק, מצודת דוד]. 2. ראו את הארון כשהוא מגולה ללא כיסוי ואף אחד מהם לא נתן לב להביא בגד תכלת לכסותו [ר"י קרא]. 3. נהגו בו בקלות דעת [שלא הניחו מלאכתם בעבורו או שאמרו דברים לא ראויים בקרבת הארון - חז"ל]).</p>
5	<p>א. הארון עבר לקרית יערים. ב. יהושע אמר לישראל "לא תוכלו" וגו' בתוך כלל הדברים שאמר לישראל בשכם לפני מותו, מתוך נסיון להביאם בכרית לעבוד את ה' אף מתוך ידיעת הקושי של העובר על דבריו, ואכן קיבלו ישראל על עצמם לעבוד את ה' וכתרו ברית (יהושע כ"ד).</p>
	תשובות פרק ז'
1	<p>א. בקרית יערים קדשו את אלעזר בן אבינדב לשמור על הארון מפני גישת אנשים זרים אליו, מפני פתיחתו ומפני כל גילוי של התנהגות לא מתאימה בקרבתו. ב. לאחר הגעת הארון לקרית יערים החלו ישראל לשוב לה' (בעקבות חורבן שילה, שביית הארון, המכה בבית שמש ועצם הימצאו של הארון). תהליך זה לקח עשרים שנה. שמואל חיזק את התהליך בשלב זה בקראו לישראל להסיר את אלהי הנכר מקרבם. ג. בנואמו בשכם לפני מותו אמר יהושע לעם: "הסירו את אלהי הנכר אשר בקרבכם והטו את לבבכם אל ה' אלקי ישראל" (יהושע כ"ד, כג).</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

2	<p>א. ישראל התכנסו אל המצפה בעקבות קריאת שמואל להתקבץ לשם כחלק מתהליך שיבתם לה' ואמירתו שהוא יתפלל בעדם אל ה'.</p> <p>ב. הפלשתים סברו שבני ישראל מתקבצים לצורך מלחמה ועלו להלחם בהם.</p>
3	<p>א. קריאת העם לשמואל להתפלל לה' ותפילת שמואל, יחד עם הרקע לכך: שיבת ישראל לה' "ויעבדו את ה' לבדו" – הביאה לכך שה' נלחם להם. לאחר מכן רדפו ישראל את הפלשתים והכום.</p> <p>לטווח הארוך: הפלשתים לא הוסיפו עוד לבוא בגבול ישראל כל ימי שמואל והערים שלקחו שבו לישראל.</p> <p>ב. שמגר בן ענת הכה שש מאות פלשתים במלמד הבקר (שופטים ג', לא) שמשון עשה נקמות בפלשתים (שם פרקים י"ד-ט"ז).</p> <p>שאל ויהונתן נלחמו בפלשתים (ש"מ"א י"ד וש"מ"א ל"א). (שאל – גם ש"מ"א כ"ג, כז-כח).</p> <p>דוד (ש"מ"א י"ח, כז, ש"מ"א כ"ג, א-ה).</p>
4	<p>א. ה' המם את הפלשתים לפני ישראל ואח"כ רדפו ישראל אחריהם מן המצפה עד מתחת לבית כר. לזכר הנצחון לקח שמואל אבן ושם בין המצפה ובין שן הסלע וקרא לה "אבן העזר" לאמר "עד הנה עזרנו ה'".</p> <p>ב. יהושע הקים כמה אבנים לזכר מעשים גדולים: בירדן ובגלגל – לזכר מעבר הירדן (ד', ט, כ) בשכם – במעמד הברית (יהושע כ"ד, כו). כמו כן הקים גלי אבנים על מלכים שהרג, כגון בעי (ח', כט) ועוד.</p> <p>ג. 1. מקום מושבו והמרכז ממנו שפט את ישראל היה ברמה.</p> <p>2. שמואל לא הסתפק בכך שישראל באו אליו והיה סובב גם בערי האזור, בית אל, הגלגל והמצפה לשפוט את ישראל.</p>
תשובות פרק ח'	
1	<p>א. מכיוון ששמואל זקן ובניו לא הלכו בדרכיו מצאו להם עתה ישראל פתח לבקש מלך, שצורת שלטונו שונה ושבניו מולכים אחריו ללא צורך לחפש מנהיג כל פעם מחדש. לדבר זה כמהו לאחר תקופה כה ארוכה של שופטים באים והולכים. הנהגת העם ע"י שופטים לא הביאה למצב של יציבות והליכה בדרך ה' באופן רצוף, אלא לתקופות של "איש הישר בעיניו יעשה". אמנם שמואל היה מנהיג טוב, אך עתה, משלא הלכו בניו בדרכיו, בקשו להם מלך.</p> <p>ב. שופטים ח', כב-כג: ישראל ביקשו מגדעון למשול בהם וגדעון סירב לכך באמרו "לא אמשל אני בכם ולא ימשל בני בכם, ה' ימשל בכם".</p>
2	<p>א. ציפיות העם ממלך היו שישפוט אותם ויצא לפניהם במלחמות.</p> <p>עוד אמרו בדבריהם כי הם רוצים מלך ככל הגויים. דבר זה ניתן להתפרש בשתי דרכים:</p> <p>1. הם לא רצו להידמות לגויים אלא ביקשו צורת שלטון שנתפשה בעיניהם כיותר יציבה ואשר כדוגמתה יש אצל הגויים.</p> <p>2. עצם הבקשה למלך היתה מתוך רצון להידמות לגויים.</p> <p>ב. 1. הבקשה היתה רעה בעיני שמואל בגלל שביקשו מלך ככל הגויים. אילו היו מבקשים מלך שישפוטם ביושר ובדרך ה' לא היה הדבר כל כך רע בעיניו.</p> <p>2. שלטון מלכות יכול להביא להתמעטות האמונה כי אז עלולים לחשוב שה' (י"ב, כב: "בעבור שמו הגדול" – אשר יצא שמו עליכם שהוא מושיעכם ולמען לא יתמעט שם גדלו. [רש"י]).</p> <p>כמו כן עצם הבקשה למלך ככל הגויים מעידה על מיעוט בטחון בה', שהרי אם שומרים ישראל את דרך ה' נלחם להם ה' את מלחמותיהם. (י', יט: "אתם מאסתם את אלקיכם אשר הוא מושיע לכם... ותאמרו לו כי מלך תשים עלינו...").</p> <p>3. הבקשה למלך היתה פגיעה אישית בשמואל: "ויאמר ה'... שמע בקול העם... כי לא אותך מאסו" וגו'. (י"ב, יז: "ודעו וראו [כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני ה'] לשאול לכם מלך" – כי לא הייתם צריכים לשאול מלך לזלזל בי. [רש"י]).</p>
3	<p>הרעיון הכללי המובע במשפט המלוכה שאמר להם שמואל הוא שמלך יכול לעשות דברים שונים שאינם נעימים לעם, אך העם לא יוכל לעצור בעדו כי דברים אלה מותרים לו כמלך.</p> <p>דוגמאות: המלך יכול לקחת אנשים ונשים מהעם לו לעבדים ולשפחות וכן לקחת משדותיהם ומבהמותיהם.</p> <p>ב. 1. מטרתו היתה ליראם ולבהלם מפני המלוכה.</p> <p>2. לידעם במה כרוך דבר המלוכה לפני שהם נכנסים לכך, אם יחליטו שהם בכל זאת רוצים מלך.</p> <p>ג. העם לא נרתע מדברי משפט המלוכה, אלא התעקש: "לא כי אם מלך יהיה עלינו".</p>
תשובות פרק ט'	
1	<p>א. שאול ונערו נשלחו למצוא את האתונות אשר לקיש אבי שאול. בדרכם עברו בהר אפרים בחבלי הארץ שלישה, שעלים, ימיני וצוף. בשלב זה חשב שאול לחזור פן יחדל אביו מלדאוג לאתונות ויתחיל לדאוג להם, אך נערו הציע לסור קודם אל הרמה (שבחבל צוף) ולשאול את הנביא.</p> <p>ב. לנביא בזמן ההוא קראו "רואה". את שמואל מתאר נערו של שאול כ"איש נכבד" אשר "כל אשר ידבר בוא יבוא".</p>
2	<p>א. התפקיד הראשון שהועיד ה' לשאול הוא מלחמה בפלשתים מפני שהם הציקו לישראל וה' ראה בצרת עמו ושמע זעקתם ורצה להושיעם.</p> <p>ב. שמות ג', ז-ח: "ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי... ואת צעקתם שמעתי... וארד להצילו מיד מצרים..."</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>שופטים ג', ט: "ויזעקו בני ישראל אל ה' ויקם ה' מושיע לבני ישראל ויושיעם את עתניאל בן קנז". שופטים ג', טו: "ויזעקו בני ישראל אל ה' ויקם ה' להם מושיע את אהוד בן גרא..." (ועוד רבים). ג. בפרק ט' פסוק טז נאמר שה' רצה לשלוח את שאלו להושיע את ישראל מיד פלשתים ומן הכתוב ניתן להבין שפלשתים הציקו מאד לישראל שכן הם זעקו אל ה', ואילו בפרק ז' פסוק יג נאמר שהפלשתים לא יספו לבוא עוד בגבול ישראל "ותהי יד ה' בפלשתים כל ימי שמואל".</p> <p>יישוב הסתירה: הפלשתים לא הפסיקו להציק לישראל, אך לא עלה בידם לכבוש את ישראל ולשעבדם. גם במלחמות הבאות שנערכו בפלשתים בהמשך (לאחר המלחמה אליה יצאו מהמצפה) ניצחו ישראל.</p> <p>ד. תפקידו העתידי נקרא "נגיד" (מלך, מושל). הפעלים המציינים את פעולותיו הם: 1. להושיע את ישראל (לצאת לפניהם במלחמות). 2. "לעצור" בישראל ("זה יעצור בעמי") – יעצור העם במלחמה שלא יתפזרו וכו', ויעצור בעדם מעשות רעה (רש"י).</p>	<p>3</p> <p>א. שאלו חיפש אתונות ונרמז על המלוכה. לאחר שהודיע לו שמואל כי האתונות נמצאו הוסיף "ולמי כל חמדת ישראל הלוא לך ולבית אביך". אמירה זו היתה מפתיעה מאד עבור שאלו והוא שאל: הרי אני משבט בנימין, שהוא מקטני שבטי ישראל, וכן המשפחה הצעירה ביותר מכל משפחות השבט, למה אם כן "דברת אלי כדבר הזה"?</p> <p>ב. גדעון השיב למלאך "כי אדני במה אושיע את ישראל, הנה אלפי הדל במנשה ואנכי הצעיר בבית אבי" (שופטים ו', טו). ג. הרמז השני לשאלו היה ששמואל הושיב אותו ואת נערו בראש הקרואים בלשכה, אמר לטבח להביא את המנה שבקש ממנו לשמור ואף אמר לשאלו כי האוכל הזה היה שמור עבורו. בשלב זה לא הגיב שאלו אלא אכל עם שמואל. יתכן שהכתוב לא הביא את תגובתו, אולם נראה יותר כי שאלו הבין כי מתרחש כאן דבר יוצא מגדר הרגיל, בחסות הנביא ש"כל אשר ידבר בוא יבוא", ושהדברים בוודאי יובהרו ע"י שמואל בזמן שייראה לו לנכון.</p>
<p>4</p> <p>א. ההמלכה הראשונה היתה בבית שמואל ברמה. בשלב זה יצק שמואל שמן על ראש שאלו, אך אף אדם אחר לא היה נוכח במקום, ואף מנערו של שאלו ביקשו להתרחק כדי שלא ישמע את תוכן הדברים.</p> <p>המלכתו השניה היתה לפני העם במצפה. רוב העם אמרו "יחי המלך" (כ"ד), אך היו אנשים ("בני בליעל") שפקפקו ביכולתו למלוך. ההמלכה השלישית היתה בגלגל לאחר נצחון שאלו על עמון, אז חידשו את המלוכה וכל העם קבלו מלכותו.</p> <p>ב. <u>שמ"א ט"ז</u>: שמואל הלך לבית לחם למשוח את אחד מבניו של ישי למלך. הוא לא ידע במי מהם מדובר ובהתחלה חשב שמדובר באליאב הבכור. רק לאחר מכן אמר לו ה' שמדובר בדוד, ושמואל משחו למלך.</p> <p><u>שמ"ב ב'</u>: אנשי יהודה המליכו את דוד למלך עליהם. (בישראל הומלך איש בשת בן שאלו).</p> <p><u>שמ"ב ה'</u>: דוד הומלך למלך על כל ישראל ועבר מחברון לירושלים.</p>	<p>תשובות פרק י'</p>
<p>1</p> <p>א. האות הראשון: שאלו יפגוש שני אנשים בצלצח (הנמצאת בגבול בנימין, ר' והאנשים כנראה יצאו משם והגיעו עד גבול בנימין בפגשם את שאלו), אשר מדברי האתונות והחל לדאוג להם.</p> <p>האות השני: שאלו יגיע לאלון תבור (בדרך בין צלצח לבית אל), שם יפגוש שלושה אנשים עולים לבית אל, אחד נושא שלושה גדיים, אחד נושא שלושה ככרות לחם ואחד נושא נבל יין. האנשים ישאלוהו לשלום ויתנו להם שני ככרות לחם.</p> <p>האות השלישי: שאלו ימשיך ללכת אל גבעת האלקים (יש מפרשים שהיא קרית יערים, מקום שעמד בו הארון. שם נמצאים נציבי פלשתים = מושלים מטעם הפלשתים או עמודים שהציבו שם הפלשתים כזכר לנצחון או כסמל לשלטונם), שם יפגוש חבל (חבורת) נביאים מתנבאים והוא יתנבא עמם.</p> <p>לאחר מכן על שאלו לרדת לגלגל ושם יפגוש את שמואל.</p> <p>ב. האותות נועדו לעזור לשאלו לאמת בלבו את דבר המלוכה.</p>	<p>2</p> <p>א. שמואל אמר לשאלו כי לאחר התקיימות האות השלישי, לאחר שיתנבא שאלו יחד עם חבל הנביאים, יהפוך לאיש אחר, אך הכתוב מספר כי כבר כשהפנה שמואל ללכת מעם שמואל הפך לו אלקים לב אחר.</p> <p>ב. 1. שמ"א ט', יד: היתה במה ברמה, עירו של שמואל: "והנה שמואל יוצא לקראתם לעלות לבמה". שמ"א י', ג: במה בבית אל: "ומצאוך שם שלושה אנשים עולים אל האלקים בית אל". (שמ"א י': גם ב"גבעת האלקים" היתה במה).</p> <p>2. מל"א ג', ד: שלמה הקריב בבמה בגבעון: "וילך המלך לזבוח שם כי היא הבמה הגדולה"... במה זו לא היתה ככמות קטנות אחרות, אלא מקום מרכזי לאחר שחרב המרכז בנוב (שם היה המרכז לאחר חורבן שילה).</p> <p>3. הבמות נאסרו עם בניית בית המקדש. בימי שלמה בטרם בניית המקדש נאמר "רק העם מזבחים בבמות כי לא נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם" (מל"א ג', ב') (בנוסף: בתיאור מלכים שונים לאחר בניית המקדש נאמר לעתים בבקורת כי הבמות עדיין לא סרו).</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

<p>3 א. הכתוב מתמקד באות השלישי, שבו מתנבא שאול יחד עם חבורת הנביאים. האנשים הביעו פליאה: ממתי גם שאול נביא - "הגם שאול בנביאים"? לפליאה זו השיב "איש משם": "ומי אביהם"? - מדוע אתם תמהים, וכי נבואה היא דבר שעובר בירושה, הלוא זה דבר שבא לאדם מאת ה' ואין אנו יודעים מראש מי יהיה נביא? ב. דודו של שאול שאל את שאול ונערו היכן היו ונענה כי בחיפושם אחר האתונות הגיעו לשמואל. הדוד שאל: מה אמר לכם שמואל ושאל ענהו רק כי שמואל אמר שהאתונות נמצאו ולא גילה לו את דבר המלוכה. הסיבה: מתוך צניעות שהיתה בו. צניעות זו מתוארת גם בהמשך, שם מסופר כי בעת ההמלכה לא מצאוהו בתחילה כי היה "נחבא אל הכלים" (כ"ב).</p>
<p>4 א. שמואל בטא את התפיסה שרצונם במלך כמוהו כמאיסה בה' כי עליהם לדעת שה' הוא המושיע אותם ואין להם צורך במלך בשר ודם. ב. שמואל קרב את כל שבטי ישראל ומתוכם "נלכד" שבט בנימין, מתוכם "נלכדה" משפחת המטרי ומתוכם שאול בן קיש. ג. במדבר י"ז, טז- כד: ה' הראה לעם את בחירתו בשבט לוי ובאהרן לכהן גדול ע"י שימת מטות כל נשיאי השבטים באהל מועד, ולמחרת פרח מטה אהרן וסימן את מי בחר ה'. יהושע ז', יד- יח: בחטא עכן הראה ה' לעם מי חטא ע"י "לכידת" השבט ואח"כ "לכידת" בית אב, "לכידת" המשפחה ("בית") ו"לכידת" האדם מתוך אותה משפחה.</p>
<p>5 א. שאול היה "נחבא אל הכלים" (משמעו בין הכלים שהביאו אתם העם ממש, והיום ביטוי המתאר אדם כביישן וצנוע) מתוך רצונו לא להתבלט. ב. שמ"א ט"ז: בזמן שבא שמואל להמליך את דוד לא היה דוד נוכח במקום בתחילה. ההבדלים: 1. בהמלכת שאול ידע שמואל כי מדובר בשאול, אך בבואו להמליך את דוד לא ידע מראש במי מדובר. 2. שאול היה במקום אך נחבא מתוך צניעותו ואילו דוד לא היה במקום כי אביו לא קרא לו, ורק אח"כ שלח אביו לקרוא לו לבקשת שמואל.</p>
<p>שאול היה "בְּחֹר וטוב" (חז"ל פירשו שהיה יפה ואף הסבירו את אריכות הסברי הנערות בדבר מיקומו של שמואל [פרק ט'] בכך שרצו לראות ביופיו) "ואין איש מבני ישראל טוב ממנו". <u>גבוה</u>: "משכמו ומעלה גבוה מכל העם" (ט', ב), "ויגבה מכל העם משכמו ומעלה" (י', כג). <u>צנוע</u>: "ואת דבר המלוכה לא הגיד לו", "נחבא אל הכלים", "ויהי כמחריש". ב. רוב האנשים קראו "יחי המלך", אך תמיכתם בשאול לא היתה תמיכה פעילה והם הלכו איש לביתו. מעט אנשים תמכו בו תמיכה פעילה והלכו יחד עם שאול: "וילכו עמו החיל אשר נגע אלקים בלבם", והיו גם אנשים בני בליעל שפקפקו ביכולתו למלוך "ויבזוהו ולא הביאו לו מנחה". ג. לאחר נצחון שאול על עמון הוכיח שאול את יכולתו להושיע את ישראל ואז פנו אנשים אל שמואל ואמרו לו: מי האנשים אשר בזו את שאול כשהמלכת אותו "תנו האנשים ונמיתם". שאול הגיב לכך כי "לא יומת איש ביום הזה כי היום עשה ה' תשועה בישראל". ד. אין להרוג את יונתן כי הביא לנו ישועה ובעזרת ה' עשה את מעשהו היום: "היונתן ימות אשר עשה הישועה הגדולה הזאת בישראל, חלילה חי ה' אם יפול משערת ראשו ארצה כי עם אלקים עש".</p>
<p>6 תשובות פרק יא' תשובות</p>
<p>1 א. 1. למול האיום במלחמה מצד עמון הציעו אנשי יבש גלעד לנחש מלך עמון לכרות אתו ברית של אדון (עמון) ועבד (יבש גלעד) ולא ניגשו להלחם בהם. דבר זה מעיד כי הרגישו שאין בכוחם להלחם בהמוני בני עמון ורק ברית של אדון ועבד עשויה לתת להם סיכוי לחיות. 2. כשנחש העמוני הסכים לברית רק בתנאי שינקרו את עין ימינם של יושבי גלעד עדיין לא התחזקו יושבי יבש גלעד להלחם בהם, אלא ברור היה להם שהם זקוקים לעזרה. 3. כשאמרו אנשי יבש גלעד לנחש שיתן להם שבעה ימים להזעיק עזרה ואם לא יצליחו יצאו אליו, היינו מצפים שנחש לא יאפשר להם זאת וילחם בהם מיד, אך בטחונו של נחש היה כזה שלא חשש מנסיון של אנשי יבש גלעד להזעיק עזרה (בין אם חשב שלא יבואו לעזרתם ובין אם חשב שעדיין רב כוחם מכוח ישראל). 4. שאול היה יכול לשלוח שליחים לקרוא לכל העם גם בדרך אחרת אולם עשה זאת בדרך של שליחת נתחי בקר ואיום על מי שלא יצא להלחם, ונראה שאחת הסיבות לכך היתה פחד העם מפני עמון. ב. אנשי יבש גלעד הטעו את עמון בכך שאמרו שמחר הם יוצאים אליהם והם יכולים לעשות להם כטוב בעיניהם ושאול נקט בדרך של פיצול העם לשלושה ראשים.</p>
<p>2 א. כשמע שאול על איום בני עמון על אנשי יבש גלעד נזעק להציל את יושבי יבש גלעד, הזעיק את כל ישראל להלחם בהם והכה בעמון מכה גדולה. ב. שמ"א ל"א, יא- יג: לאחר מות שאול שמעו אנשי יבש גלעד כי השאירו העמונים את גופתו בחומת בית שן והלכו כל הלילה לקחת את גויות שאול ובניו מהחומה. את גופותיהם קברו ביבש. ג. שמ"ב ב', ה- ז: דוד ברך את אנשי יבש גלעד על החסד שעשו עם שאול "ועתה יעש ה' עמכם חסד ואמת, וגם אנכי</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>אעשה אתכם הטובה הזאת... תחזקנה ידיכם והיו לבני חיל"...</p> <p>ד. שמ"ב י': דוד רצה לעשות חסד עם חנון בן נחש ולנחמו על מות אביו. חנון הושפע משריו שאמרו שמטרתו האמיתית של דוד היא לרגל אחריהם והשפיל את שליחי דוד בגילוח זקנם וכו'. משום כך יצאו יואב בן צרויה ואח"כ גם דוד עצמו להלחם בהם ובאנשי ארם שהצטרפו אליהם.</p>
3	<p>1. במקרה פילגש בגבעה ומלחמת ישראל בבנימין שלח האיש הלוי את נתחי גופת האשה ב"כל גבול ישראל" כדי לעוררם להלחם נגד העוולה שנעשתה וכאן שלח שאול נתחי בקר "בכל גבול ישראל" להלחם כנגד עוולה שנעשתה.</p> <p>2. בשני המקרים יצאו ישראל בתגובה לשליחת הנתחים כאיש אחד: שם "ויצאו כל בני ישראל ותקהל העדה כאיש אחד" וכאן "ויפול פחד ה' על העם ויצאו כאיש אחד".</p> <p>3. במלחמת ישראל בבנימין היו אנשי יבש גלעד היחידים שלא השתתפו עם ישראל במלחמה בעושי העוולה (ונענשו אז ע"י ישראל), ובמלחמה נגד עמון נזעקו ישראל להושיע את אנשי יבש גלעד בלי "התחשבנות" נוספת על מעשי העבר.</p>
4	<p>שמואל רצה לחדש המלוכה מכיוון שההמלכה הראשונה היתה בסתר ואילו ההמלכה השנייה אמנם היתה בגלוי אבל לא כל העם קיבל עליו ברצון את מלכותו של שאול. עם זאת לאחר שהושיע את אנשי יבש גלעד ונצח את עמון קבלוהו כל ישראל עליהם. לכן קיים שאול את חידוש המלוכה, שלאחריה היה המצב "וישמח שם שאול וכל אנשי ישראל עד מאד". ההמלכה הראשונה התקיימה ברמה, השנייה במצפה והשלישית בגלגל.</p>
תשובות פרק יב'	
1	<p>א. שמואל העיד את העם על כך שמעולם לא נהג בהם שררה שאינה במקומה ולא לקח מהם דבר בדין או שלא בדין. הקשר של דבריו אל מעמד חידוש המלוכה הוא שעכשיו הפך שאול למנהיג כל העם וההנהגה עוברת משמואל אל שאול. לכן זהו זמן מתאים לעריכת "שיחת סיכום" עם העם.</p> <p>ב. במדבר ט"ז, טו: משה אמר "לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי את אחד מהם" בתגובה לדברי דתן ואבירם (השותפים למחלוקת קרח) שטענו כלפי משה שלא רק שהוציאים ממקום טוב כמו מצרים להמיתם במדבר אלא אף לקח לעצמו שררה ולא הביא אותם אל הארץ המובטחת.</p> <p>ג. דברי שמואל הפוכים למשפט המלך: מלך יכול לקחת מהעם אנשים לשירותו וכן שדות, כרמים ובהמות מהעם לצרכיו. שמואל מעיד את העם עליו כי לא עשה דבר מכל אלה. כנגד: "ואת חמוריהם יקח ועשה למלאכתו" הרי ששמואל לא לקח שורו וחמורו של אף אחד וכו'.</p>
2	<p>א. המשפט המובא בפסוק ו' הוא משפט שחסר בו הנשוא: "... ה' אשר עשה את משה ואת אהרן ואשר העלה את אבותיכם מארץ מצרים" – מה לגביו?</p> <p>לכן הוא ניתן להתפרש גם על הפסוקים שלפניו וגם על אלו שאחריהם: "ה' אשר עשה" וגו' הוא עד בני ובניכם על הדברים שאמרתי לעיל (שלא מצאתם בידי מאומה וגו') או כהקדמה לדבריו הבאים: ה' בחר במשה ואהרן להיות נכונים לשליחותו להוציא את אבותיכם ממצרים – וממשיך בתיאור צדקות ה'.</p> <p>ב. הנושא המרכזי של צדקות ה' שמתאר שמואל הוא שה' שלח לעם שליחים שהצילו אותם כשהיו במצבים קשים. מצבים אלה הביאו אותם לזעוק לה', אולם אח"כ שכחו ישראל את ה'.</p> <p>ג. המסקנה היא: ה' עשה חסדים עם העם אך העם היה כפוי טובה.</p> <p>ד. מסקנה זו מתקשרת גם עם בקשתם למלך: רצונם במלך הוא כפיות טובה כלפי ה' כי ה' הוא מלכם.</p> <p style="text-align: center;">תשובות</p>
3	<p>א. בחצור נלחם ברק בן אבינעם כשהשופט בימים ההם, דבורה הנביאה, הלכה עמו. השופט "בדן" עפ"י חז"ל הוא שמשון, שבא משבט דן, ונלחם בפלשתים.</p> <p>ב. ירובעל- גדעון נלחם במדין ויפתח נלחם בעמון.</p>
4	<p>א. בפרק ח' שמענו כמה נימוקים שהביאו את העם לבקש להם מלך: 1. שמואל זקן ובניו לא הלכו בדרכו. 2. העם רצו מנהיג שגם ישפוט אותם וגם יובילם במלחמות. 3. העם הביעו בדבריהם גם ש"אצל הגויים זה עובד יותר טוב" – "והיינו גם אנחנו ככל הגויים". בפרק י"ב פסוק י"ב מסתבר שהמלחמה בעמון, עליה שמענו רק לאחר המלכתו השנייה של שאול, איימה על ישראל עוד קודם לכן ודרבנה את העם לבקש להם מלך.</p> <p>ב. שמואל רצה להוביל את שומעיו להבנה ששלטון מלך אינו המצב הרצוי והראוי בישראל, אך מאחר שבקשו להם מלך וה' נענה לבקשתם תתקיים המלוכה בידם אם ישמרו ללכת בדרכ ה', ואם לא ישמרו לא תתקיים המלוכה בידם.</p>
5	<p>א. הדבר הגדול שנעשה הוא הבאת קולות ומטר בתקופה החמה והיבשה של קציר חטים (שזמנו בחודש סיון, לאחר קציר השעורים שזמנו בחודשים ניסן ואייר).</p> <p>ב. העם יראו מאד את ה' ואת שמואל ובקשו משמואל להתפלל בעדם אל ה' שלא ימותו בחטאתם לשאול להם מלך.</p> <p>ג. שמות י"ד, לא: לאחר קריעת ים סוף: "וייראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו".</p>
6	<p>א. 1. יהושע דבר עם העם על חסדי ה' עמם וקרא להם לעבוד את ה'. העם אכן הכירו בחסדי ה' ואמרו: "חלילה לנו מעזוב את ה'... כי ה' אלקינו הוא המעלה אותנו ואת אבותינו מארץ מצרים... ואשר עשה לעינינו את האותות הגדולות האלה..."</p> <p>2. יהושע כתב את הדברים בספר תורת אלקים והקים אבן גדולה לעדות על הברית בין ישראל לבין ה'.</p> <p>ב. אם לא יעבדו ישראל את ה' לא תשא אותם אדמת הארץ והם יגלו ("והכרתי את ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	להם"...) ובית המקדש יחרב ("ואת הבית אשר הקדשתי לשמי אשלח מעל פני... ואמרו על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת ולבית הזה")
7	<p>1. שמואל פנה לעם בדברים אישיים לסיכום תקופת שיפוטו ובקש מהעם להעיד כי לא פגע בהם ולא לקח מהם דבר.</p> <p>2. שמואל דבר עם העם על חסדי ה' וזרכן אותם ללכת בדרך ה'.</p> <p>3. שמואל הוכיחם על רצונם בשלטון מלך מפני שאין להם צורך במלך בשר ודם, שהרי ה' הוא מלכם, אך אמר שמכיוון שה' נתן להם מלוכה תתקיים המלוכה בידם אם ישמרו ללכת בדרכו, ואם לא ישמרו לא תתקיים בידם.</p> <p>4. שמואל אמר לעם שימשיך לעמוד לרשותם (לא באותו אופן כמקודם אך כן) בתפילה ובהוראת הדרך הישרה.</p>
	תשובות פרק יג'
1	<p>הקשיים הם: 1. נאמר ששאלו היה בן שנה במלכו, והרי לא יתכן שמלך בגיל זה ואף הכתוב מציין שכבר היה אב ליונתן, שהיה בוגר דיו לעמוד בראש חלק מהצבא בעצמו. 2. נאמר ששאלו מלך שנתיים, ולא נראה כי עשה את כל מעשיו פלוס כל הרדיפות אחרי דוד במהלך שנתיים בלבד.</p> <p>פירושים אפשריים: 1. מדובר על שנה ראשונה שמלך בה [ולא שהיה בן שנה במלכו]. 2. מהמלכתו הראשונה ועד חידוש המלוכה בגלגל עברה שנה.</p> <p>3. חז"ל: כבן שנה שלא טעם טעם חטא.</p> <p>"ושתי שנים מלך על ישראל": שנתיים עד שנמשח דוד, ואז כבר לא נחשב זמן מלכותו.</p>
2	<p>א. שמואל הוכיח את שאול על שלא חיכה לו כפי שאמרו היה לעשות, ובכך הגיב לחשש שאחזו והראה פחות בטחון בה'. בתוכחתו הוסיף שמואל כי ממלכתו לא תקום "עד עולם" כמו שהיה צריך להיות ולא תעבור לזרעו אחריו.</p> <p>ב. שאול לא שמר על כך כי 1. ראה שהעם מתחיל לפוץ מאחריו ולא נשאר לו מספיק חיילים.</p> <p>2. הפלשתים היו קרובים להלחם בו והוא עדיין לא העלה עולה ולכן רצה לחלות את פני ה' בטרם מלחמה (הוא המתין ככל שיכול ולא רצה לפעול בניגוד לדברי שמואל, אך חש שהשעה צריכה לכך).</p>
3	<p>מספר האנשים היה קטן יותר כי הם ראו ששאלו מחכה ולא נלחם והתחילו להתפזר.</p> <p>ב. שמ"ב כ"ד: הדבר פרץ בגלל שדוד מנה את העם.</p> <p>דוד לא נצטווה לעשות משהו כדי להפסיק את הדבר אלא ה' אמר למלאך להפסיק כשהגיע אל גורן ארוונה היבوسی בירושלים. דוד כן נצטווה להקים לה' מזבח בגורן ארוונה היבوسی.</p>
4	<p>לישראל לא היו חרבות וחנייתות, אלא רק לשאלו ויהונתן בנו, כי הפלשתים אסרו על עבודת חרשי המתכת והברזל בישראל כדי שלא יוכלו להכין כלי נשק. (לצורך ליטוש כלי עבודה אחרים כמחרשה, קרדום, את וכו' היו ישראל יורדים לחרשי המתכת שבקרב הפלשתים). בידי ישראל היו אם כן ככל הנראה רק קשתות וקלעים.</p>
	תשובות פרק יד'
1	<p>א. "ולאביו לא הגיד" – וגם לא לאף אחד אחר חוץ מהנער נושא כליו.</p> <p>2. "והעם לא ידע כי הלך יונתן" – כי אחרת היו הולכים עמו.</p> <p>3. "ויאמר יהונתן... אולי יעשה ה' לנו, כי אין לה' מעצור להושיע ברב או במעט" – יהונתן הביע אמונה שהנצחון אינו קשור במספר הלוחמים אלא בעזרתו של ה'.</p> <p>ב. אחיה בן אחיטוב היה נינו של עלי הכהן. אחיטוב אביו היה אחיו של אי כבוד בן פנחס בן עלי. המילים "כהן ה' בשילו" נאמרו על עלי הכהן, שכן לא יכלו להאמר על אחיה מפני שמשכן ה' בשילה כבר היה חרב. אחיה בן אחיטוב עצמו היה "נושא אפוד", כלומר נושא האורים ותומים.</p>
2	<p><u>הסימן</u> שאמר יהונתן לנושא כליו היה שהם יתגלו אל הפלשתים ואם הפלשתים יאמרו "חכו עד שנגיע אליכם" לא יעלו אליהם, אך אם יאמרו "עלו אלינו" יעלו עליהם כי זה סימן שנתנם אלקים בידיהם.</p> <p><u>התוצאה</u>: הפלשתים קראו להם לעלות אליהם, יהונתן ונושא כליו עלו, הפתיעו את הפלשתים והרגו בהם כעשרים איש, אז הכניס ה' בקרבם מהומה שגרמה להם להכות איש ברעהו.</p>
3	<p>א. שאול ראה את המהומה בקרב הפלשתים, הבין שמישהו מקרבם גרם לכך, ואף ברר ומצא שיהונתן לא נמצא עמו. הוא בקש מאחיה לשאלו באורים ותומים לפני ה' (לפני ארון האלקים) כדי לדעת אם להלחם בפלשתים, אך בטרם הספיק אחיה לעשות זאת עלו הפלשתים עליהם. שאול חש שאין מספיק זמן, קרא לכהן להפסיק פעולתו ועלה להלחם בפלשתים.</p> <p>מעשה זה ניתן להתפרש כמעשה של מנהיג היוזע להיות מהיר החלטה ולהגיב בהתאם לצורך השעה או כזלזול בכהן ובציווי "ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה', על פיו יצאו ועל פיו יבואו" וגו' (במדבר כ"ז, כא).</p> <p>ב. פסוקים כ"א- כ"ב: קבוצה אחת שהצטרפה למלחמה בשלב זה היו העברים, שהיו ככל הנראה אנשי ישראל שהיו משועבדים לפלשתים. הם נאלצו לסייע להם במלחמותיהם והשתדלו להתחמק מכך כמיטב יכולתם ולא לפגוע באחיהם (ולכן הם "עלו עמם במחנה סביב" – מבחוץ ולא מתוך המחנה), אלא שעתה העיזו והצטרפו לאחיהם בני ישראל שהיו עם</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	שאל. קבוצה שניה – אנשי ישראל שהתחבאו קודם לכן בהר אפרים מפחד הפלשתים העיזו עתה לצאת ולהלחם בפלשתים. שתי הקבוצות הצטרפו בשלב זה כי ראו שישראל במגמת נצחון על הפלשתים.
4	א. שאל השביע את העם לא לאכול כדי שלא יפסיקו מרדיפתם אחר הפלשתים עד שינצחו אותם כליל. הבעיה שהתעוררה כתוצאה מכך היתה שהלוחמים היו עייפים ורעבים כל כך שעטו על השלל ו"אכלו על הדם", דהיינו שאכלו קדשים לפני זריקת הדם (חז"ל) או ששחטו במהירות שלא אפשרה לדם לזרום לאן שצריך וחלק ממנו נבלע בבשר (רד"ק) או שאכלו באותו מקום שנשפך הדם וזכר זה היה אסור והיה כמעשי הגויים (רלב"ג). ב. 1. שמות י"ג, יט: יוסף השביע את ישראל שכשיפקוד אותם ה' יוציאם ממצרים יעלו את עצמותיו לארץ ישראל ומשה קיים שבועה זו. 2. שופטים כ"א, א-ח: * ישראל נשבעו לא לתת בנותיהם לבני בנימין לנשים. * ישראל נשבעו שאם ימצא מי מישראל שלא עלה עמם להלחם – יומת. 3. מל"א א', יג-יז: דוד נשבע לבת שבע כי שלמה בנה ימלוך אחריו. בת שבע הזכירה לו שבועה זו בעת זקנתו מכיוון שאדניה לקח לעצמו את המלוכה והיא רצתה לוודא את קיום שבועת דוד.
5	א. פסוקים כ"ט-ל': יהונתן סבר שאביו טעה בהשביעו את העם על אי אכילה שכן לו אכלו היו מכים בפלשתים מכה רבה אף יותר. ב. שאל אמר לעם שאכלו על הדם "בגדתם" וארגן שחיטה כהלכתה. לאחר מכן בנה מזבח לה'.
6	א. 1. שאל שאל בה' מפני שרצה להמשיך לרדוף אחרי הפלשתים ואחיה הכהן הציע לו לשאול בה'. 2. קודם לכן רצה שאל לשאול בה' אך לנוכח המצב הפסיק הפעולה באמצע. דבר זה ניתן להתפרש ככוחו של מנהיג להתאים התנהגותו לצו השעה או כזלזול בכהן, ואילו כאן יש משום שכחה לשאול בה' [הדבר לא היה בראש מעייניו] שכן הכהן הוא שהזכיר זאת. ב. 1. שאל קרא לעם לגשת לבחון מה היה החטא שגרם לכך שה' לא ענהו. אם היה חושב שהתנהגות כלשהי שלו עצמו גרמה זאת סביר להניח שלא היה קורא לכל העם להיווכח בדבר. 2. שאל היה די בטוח מראש שיונתן הוא הגורם לבעיה ולכן אמר עוד לפני הבדיקה כי אם יונתן הוא שגרם לכך - יומת כדברי השבועה, ואף הציע שהעם יעמוד מצד אחד והוא יונתן יעמדו מצד שני כדי לבחון את העניין. ג. העם ייראו את שאל המלך ולא רצו לעשות דברים בניגוד לרצונו או אף להציע הצעות אחרות משלו: כשהשביעם עשו כדבריו ואף כשנקרתה לפנייהם הזדמנות להפיר אותה לא עשו כן "כי ירא העם את השבועה" (אך דבר זה לא דווקא קשור לכך ששאל היה מלך אלא ליחס שלהם לשבועת אלה בכלל). כששאל רצה לרדוף אחרי פלשתים עד שלא יישאר בהם איש אמרו לו העם "כל הטוב בעיניך עשה", כשאמר שיונתן יומת אם הוא הגורם לאי עניית ה' לא ענו אותו דבר וכשאמר שהם יעמדו לצד אחד והוא יונתן לצד אחר שוב אמרו "הטוב בעיניך עשה" למרות שידעו כי יונתן אכל מהדבש. המקרה היוצא דופן היה כשרצה שאל להמית את יונתן והעם נזעקו להצילו.
7	א. שאל לא ידע מהו החטא שהוא רוצה לגלות אך ידע שחטא זה גרם לכך שה' לא ענהו באורים ותומים. החוטא התגלה ע"י הפרדה בין העם לבניו ובין יונתן, אז "נלכדו" הוא ויונתן ואו ב. יהושע נצטווה לגלות את החוטא ע"י "לכידה" באורים ותומים (שבט, בית עכן אמר לו יהושע להתוודות על חטאו.
	א. 1. השבעת שאל את העם גרמה לכך שדווקא בנו הוא שנקלע לתוך העניין בדיוק כפי שקרה עם נדר יפתח ובתו. 2. יונתן ענה בתגובה "הנני אמות" כמו שבת יפתח אמרה לאביה בתגובה כי אינו יכול להפיר את נדרו. הבדל: יפתח זעק על תוצאת נדרו ואילו שאל היה מוכן "ללכת עם שבועתו עד הסוף" ולא חיפש פתח להתיר שבועתו. ב. * יהונתן אמר שאין לה' מעצור להושיע ברב או במעט ואצל גדעון אמר ה' כי עליו לצמצם בהרבה את מספר הלוחמים "פן יתפאר עלי ישראל לאמר ידי הושיעה לי" (שופטים ז', ב). * יהונתן הביא למצב של חרב איש ברעהו אצל הפלשתים וגדעון הביא למצב של חרב איש ברעהו אצל המדיינים ("ויתקעו שלוש מאות השופרות וישם ה' את חרב איש ברעהו ובכל המחנה" ... שופטים ז', כב). ג. שמשון קרא לפלשתים "ערלים" כשהיה צמא מאד והתפלל לה' שלא יפול ביד הפלשתים בגלל הצמא לאחר התשועה הגדולה שעשה לו ה' בהם (שופטים ט"ו, יח). (גם הוריו קראו לפלשתים "ערלים" כשהביע שמשון את רצונו להתחתן עם האשה מתמנה [שופטים י"ג, ג]).
8	א. שאל קיווה להשיג נצחון גמור על הפלשתים "... עד הערב ונקמתי מאויביי" ... (כ"ד), "... עד אור הבוקר ולא נשאר בהם איש" (ל"ו), אולם התוצאה היתה חלקית והקרב בהם לא הוכרע: "ויעל שאל מאחרי פלשתים ופלשתים הלכו למקומם" (מ"ו), "ותהי המלחמה חזקה על פלשתים כל ימי שאל" (נ"ב). ב. בהתחלה הסתפק שאל בקבוצה נבחרת של חיילים ואת היתר שילח לביתם (י"ג, ב) ואילו אח"כ שיקם שאל את הצבא והרחיבו "וראה שאל כל איש גיבור וכל בן חיל ויאספהו אליו" (י"ד, נב).
	תשובות פרק טו'

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

1	א. לשאול נאמר להחרים את כל אשר לעמלק ולא להותיר אף אדם ואף בהמה. ב. שאול והעם חמלו על אגג מלך עמלק ולא הרגוהו, ומתוך הצאן והבקר החרמו רק את הפחותים ובזויים שבהם ("נמבזה ונמס").
2	החסד של הקיני עם ישראל: בואו של יתרו למדבר לאחר ששמע את כל מעשי ה' עם ישראל ועצתו למשה בדבר אנשי החיל שיעזרו בידו (שמות י"ח), וכן מעשהו של חובב בן רעואל במדבר ("אל נא תעזב אותנו כי על כל ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעינים" – במדבר י', לא). החסד של שאול עם הקיני: שאול הזהיר אותם לצאת ממקום ישיבתם בקרב העמלקי כדי שלא ייפגעו עמם.
3	א. שמואל זעק אל ה' כל הלילה בדבר שאול. שאול הצטדק בפני שמואל בתחילה ואמר כי העם חמל על הצאן והבקר מתוך כוונה טובה – לזבחם לה'. שמואל הוכיחו על כך ואז הודה שאול כי חטא. לאחר מכן הסביר מה הביאו לעשות כן ("כי יראתי את העם ואשמע בקולם") ובקש משמואל לשאת חטאתו ולשוב עמו (לבמה בגלגל) להשתחוות לה'. ב. שמואל אמר לשאול "הלא אם קטן אתה בעיניך – ראש שבטי ישראל אתה, וימשחך ה' למלך על ישראל" (י"ז) ובכך בעצם אמר לשאול כי למרות צניעותו ולמרות שלא ראה עצמו כרם יותר מאחרים הרי הוא בכל זאת מלך ישראל ויש לו תחומי אחריות מעל כולם. ג. ט"ו, כב: "ויאמר שמואל החפץ לה' בעולות וזבחים כשמע בקול ה', הנה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים": שמיעה בקול ה' חשובה יותר מזבחים וקרבת.
4	א. שמות י"ז, יד: "ויאמר ה' אל משה כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע כי מחה אמחה את זכר עמלק מתחת השמים". ב. במדבר י"ד, מב- מה: לאחר חטא המרגלים התאבלו ישראל על העונש של הליכה במדבר ארבעים שנה ורצו לעלות לישראל מיד. משה אמר להם שלא יצליחו להלחם עתה כי ה' לא בקרבם כי שבו מאחוריו, אך הם עלו בכל זאת ונגפו לפני העמלקי והכנעני.
5	א. כשפנה שמואל ללכת החזיק שאול בכנף מעילו והמעיל נקרע. שמואל אמר לשאול "קרע ה' את ממלכות ישראל מעליך היום" וגו'. ב. 1. ט"ו, כט: "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם". 2. בפסוק זה נקרא ה' "נצח ישראל". במדבר כ"ג, יט: "לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם" וגו'. 3. ה' לא נחם על הטובה שהבטיח לכלל ישראל בעת המלכת שאול כי המלך יושיעם מאויביהם וכי אם ישמרו את דרך ה' תצליח המלכות בידם. (ה' נחם רק על המלכת שאול כיחיד).
6	א. שמואל הרג את אגג מלך עמלק. ב. לאחר המלחמה בעמלק לא הוסיף עוד שמואל לראות את שאול. הדבר לא היה בגלל כעס אלא יותר בגלל צער, כי למרות ששמואל התנגד למלכות הרי משהומלך שאול היה כבן חסותו ויקר ללבו והוא הצטער מאד על הדרך שבה התגלגלו העניינים.
תשובות פרק ט"ז	
1	א. ה' ציוה את שמואל למלא קרנו שמן ולצאת לבית לחם להמליך או מפני ששאול עדיין מלך והיה יכול לפרש דבר זה כחתיירה תחתיו ולהו להכריז על מטרת בואו לבית לחם אלא לומר שבא לזבוח לה' ואת ההמלכה יעשה בצנעה. ב. טעותו של שמואל היתה שבראותו את אליאב בנו הבכור של ישי חשב שהוא המלך המיועד. הסיבה הכללית שהובילה אותו לטעות זו היא שה' לא אמר לו מראש מי נועד למלוך, והסיבה הספציפית היתה שאליאב היה גבה קומה ובעל מראה מרשים, דבר שהזכיר לשמואל את שאול. א. שמואל ידע מי נבחר למלך רק כשהגיע דוד למקום וה' אמר לו "קום משחהו כי זה הוא". ההבדל בין המלכת שאול להמלכת דוד הוא שבהמלכת שאול ידע שמואל מראש כי מחר יגיע אליו המיועד למלוך וכשבא שאול מולו אמר לו ה' כי זה הוא. בהמלכת דוד הלך שמואל אליו וידע רק מאיזו משפחה הוא, אך לא מי מהם ימלוך, ועבר דרך כל בניו של ישי עד שהגיע אל דוד. ב. מל"א א', לב- מ: דוד ציוה: 1. להרכיב את שלמה על הפרדה אשר לו ולהוליך אותו לגיחון. 2. למשוך אותו למלך, לתקוע בשופר ולומר "יחי המלך". 3. לעלות אחריו חזרה לבית דוד, שם ישב על כסא המלך. פעולות אלה ציוה דוד לעשות בעקבות הצורך שנוצר להבהיר מיהו המלך הבא לאחר המלכת אדניהו בנו את עצמו.
3	בני אדם מתקשים להכיר את פנימיותם של אנשים אחרים, ובזדאי שאינם יכולים להכיר אדם אחר ממבט ראשון, אלא

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	להתרשם ממראהו החיצוני בלבד, אולם ה' רואה מיד לפנימיותו של האדם: "כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב" (פס' ז').
4	משפחתו לא חשבה שדוד ייבחר למלוכה: ישי ובניו הבינו שאחד מהם נועד למלוך, שהרי שמואל עבר עליהם אחד אחד ואמר שלא בזה בחר ה', אולם אף אחד מהם לא הציע שבמעמד כזה יש לקרוא גם לדוד. משפחתו לא התרשמה במיוחד גם אח"כ: שמ"א י"ז, כח: דוד היה צעיר ולא נשלח למלחמה בפלשתים למרות שנמשח למלך, וכשהגיע למחנה לא שינה אחיו הבכור את יחסו אל דוד ליחס של כבוד, ולא חשש להוכיחו במילים קשות על פנייתו לאנשים מסביב.
5	א. משנמשח דוד צלחה אותו רוח ה' מהיום ההוא והלאה ואילו משאול סרה רוח ה' והחלה לבעתו רוח רעה. ב. דוד הובא אל שאול בזכות יכולתו לנגן היטב. מעלה זו היתה חשובה לשאול כי עזרה לו להעביר את הרוח הרעה שהיתה תוקפת אותו. דוד מתואר כאדמוני (אדום לחיים או אדום שיער) בעל עינים יפות וטוב מראה. כמו כן הוא מתואר ע"י אחד מנערי שאול כיודע נגן, גבור חיל ואיש מלחמה, נבון דבר, איש תאר (יפה תאר) וה' עמו.
תשובות פרק יז'	
1	א. המלחמה בפלשתים נערכה בעמק האלה. המלחמות הקודמות בפלשתים היו של עם מול עם ואילו עתה הציע גלית להכריע נצחון ע"י מלחמת יחיד מול יחיד, כאשר העם המפסיד יהפוך לעבדו של העם המנצח. ב. י"ז, כה: "ויאמר איש ישראל הראיתם האיש העולה הזה כי לחרף את ישראל עולה" וגו' – נאמר תוך כדי הידיעה שהסתובבה במחנה בדבר הגמול למי שינצח את גלית. בשלוש הפעמים הבאות נאמרו הדברים שוב ושוב ע"י דוד, שלא היה מוכן לקבל את חירוף גלית את ה' אלקי ישראל: י"ז, כו: "ויאמר דוד אל האנשים... מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי הלז... כי מי הפלשתי הערל הזה כי חרף מערכות אלקים חיים". י"ז, לו: "... והיה הפלשתי הערל הזה כאחד מהם כי חרף מערכות אלקים חיים". י"ז, מה: "ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם ה' צבאות אלקי מערכות ישראל אשר חרפת".
2	א. פסוק י"א: וישמע שאול וכל ישראל את דברי הפלשתי האלה ויחתו ויראו מאד". פסוק ט"ז: "ויגש הפלשתי השכם והערב ויטיב ארבעים יום" – מלמד שבמשך כל הזמן הזה חששו ישראל, "משכו" את העניינים ולא הגיבו לאיום גלית, אם ע"י יחיד שילחם בו אם ע"י יציאה למלחמת רבים. פסוק כ"ד: "וכל איש ישראל בראותם את האיש וינוסו מפניו ויראו מאד". ב. ישי שלח את דוד למחנה ישראל כי שם היו שלושת בניו הגדולים והוא רצה שדוד יביא להם מזון ושיקח את ערובתם (1). יוודא את שלומם כדי שיוכל למסור לו ששלומם טוב [יונתן, רש"י]. 2. את המשכונות ששמו על הוצאותיהם בצאתם למלחמה תפדה מהממשכן ותקח אליהם את המעות [רד"ק ועוד].

תשובות

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

3	<p>המידע שהחל להסתובב במחנה היה שהמלך יתן למי שיכה את גלית עושר גדול, יתן לו את בתו לאשה ויפטור את בית אביו מהחייבים השונים כלפי המלך המתבקשים ממשפט המלוכה.</p> <p>ב. על אף שכבר שמע את תשובת האנשים חזר ושאל כדי להכנס בדברים ולומר שהוא ילך [מצודת דוד]. דוד רצה שדבר התעניינותו יגיע עד שאלו כדי שיזמן אליו ויביע נכונותו להלחם בגלית.</p> <p>ג. אליאב התייחס לדוד כאל "בן עשרה" שירד למחנה כדי לראות את המלחמה ולהיות במקום "מרגש" במקום לעשות את עבודתו הרגילה בצאן.</p>	
4	<p>א. דברי דוד שהביאו את שאול לקחתו אליו היו התעניינותו בגמול שיינתן למי שיכה את גלית.</p> <p>ב. לדוד היה קשה לקבל מצב שאיש לא יעז להלחם בגלית בגלל שגלית חירף את ה' ודוד ראה חשיבות בקידוש שם ה' ע"י מתן תגובה לאיש שהעז לחרף מערכות אלקים חיים. היה חשוב לו להראות לכולם כי חוסנו הפיסי של הלוחם וצידו הרב אינם משנים, אלא הנצחון בא רק מעם ה'.</p>	
5	<p>א. דוד סיפר לשאול על הכאת הארי והדוב והצלת השה מפייהם, אך בכך לא טען לכוחו הפיסי אלא לאמונתו בעזרת ה': "ה' אשר הצילני מיד הארי ומיד הדוב הוא יצילני מיד הפלשתי הזה".</p> <p>ב. גלית היה גבוה מאד, חבוש כובע נחושת, מצויד במגיני נחושת לרגליו ובשריון כבד וכן בחנית כבדה ובכידון. דוד יצא להלחם בו בכגדים רגילים, מצויד במקל, חמישה חלוקי אבנים, תיק וקלע.</p> <p>בתחילה ניסה דוד ללבוש את מדי שאול, כובע נחושת, שריון וחרב, אך מכיוון שלא היה רגיל בכך הרגיש שצויד זה רק מגביל אותו ויצא להלחם בגלית בצויד הדל לעיל.</p>	
6	<p>א. דוד רצה להוכיח כי "יש אלקים לישראל. וידעו כל הקהל הזה כי לא בחרב ובחנית יהושיע ה' כי לה' המלחמה..." (מ"ו-מ"ז).</p> <p>ב. 1. שאול החל לדאוג שמא גבור זה הוא המיועד למלכות במקומו ולכן עפ"י חז"ל שאל "בן מי זה הנער" – אם בא ממשפחת פרץ בן יהודה - מלך יהיה, ואם בא ממשפחת זרח - חשוב יהיה.</p> <p>2. מחמת הדאגה שהטרידה אותו בעקבות נצחון דוד תקפתהו רוח רעה ושכח את שם דוד ושם אביו.</p>	
7	<p>א. בפסוקים אלה מתוארים מלחמות דוד וגיבוריו בפלשתים. קווי דמיון: 1. לשון "ויך את הפלשתי וימיתו" נזכרת בשניהם, כאן הכה דוד ושם הכה אבישי בן צרויה. 2. אלחנן בן יערי אורגים, הבא מבית לחם כדוד, הכה את גלית הגתי, המתואר כמי שעץ חניתו כמנור אורגים. 3. יונתן בן שמעה אחי דוד הכה איש מדון מגת שהיה גם הוא ענק פיסי וגם עליו נאמר שחרף את ישראל.</p> <p>ב. כלב בן יפונה הבטיח למי שילכוד את קרית ספר את עכסה בתו לאשה. עתניאל בן קנז לכד את העיר וקבל את עכסה בת כלב לאשה.</p>	
תשובות פרק יח'		
1	<p>א. <u>שאול</u> היה מרוצה ממנו ומינה אותו על אנשי המלחמה. <u>יהונתן</u> אהב אותו וזכר את בריתו.</p> <p>ב. בשוב דוד מהכות את הפלשתי יצאו הנשים לקראת שאול במחולות ובשמחה, אך הנשים ה"משחקות" אמרו שדוד הכה בפלשתים הרבה יותר משאול. דבר זה עורר את דאגתו של שאול לגבי המלוכה והוא החל להיות עוין לדוד.</p> <p>ג. <u>שמ"א כ"א, יא-יב</u>: כשהגיע דוד אל איש מלך גת בבריחתו מפני שאול הזהירו עבדי איש את איש כי זהו דוד שעליו "יענו במחולות לאמר הכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו".</p> <p><u>שמ"א כ"ט, ד-ה</u>: כשפלשתים יצאו להלחם בישראל יצא אתם דוד, שבינתיים רכש את אמונו של איש, אולם הפלשתים לא סמכו עליו ודרשו מאיש לא לאפשר לו לצאת אתם למלחמה בישראל. במסגרת זו הזכירו שוב כי זהו דוד שנאמר עליו שהכה שאול באלפיו ודוד ברבבותיו.</p>	
2	<p>יהונתן נתן את המעיל אשר עליו לדוד וכן את מדיו, חרבו, קשתו וחרגורו.</p> <p>1. שמ"א פרקים י"ט-כ': יהונתן הזהיר את דוד מפני כוונת שאול להרגו, ניסה לשנות את כוונת אביו ומשלא הצליח לטווח הארוך סייע לדוד להמלט מפניו.</p> <p>2. שמ"א כ"ג: יהונתן בא לחזק את דוד לאחר שיצאו דוד ואנשיו מקעילה.</p> <p>3. שמ"ב א': דוד נשא קינה על שאול ויהונתן, בה קרא "צר לי עליך אחי יהונתן נעמת לי מאד נפלאתה אהבתך לי" וגו'.</p>	
3	<p>א. * שאול החל להיות עוין את דוד בעקבות דברי הנשים במחולות.</p> <p>* רוח רעה לבשה את שאול והוא ניסה להרוג את דוד בהטלת החנית אליו.</p> <p>* שאול ראה שדוד מצליח מאד בכל מעשיו ופחד מפניו. ("וירא שאול אשר הוא משכיל מאד ויגר מפניו").</p> <p>* שאול תכנן להביא למותו של דוד בצורה מתוחכמת – לא מיזדו כי אם מיד פלשתים, והציע לו להתחתן עם בתו תמורת</p>	

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>מאה ערלות פלשתים. * שאול ראה שדוד הצליח להכות מאתים פלשתים ושה' עמו וירא מפניו עוד, ומכאן והלאה "ויהי שאול אויב את דוד כל הימים". ב. עליית קרנו של דוד: * דוד יקר בעיני כל אנשי בית שאול, כולל יהונתן בנו וכולל עבדיו, וכן "וייטב בעיני כל העם". * דוד הצליח להתחמק מהטלת החנית של שאול ושאל נוכח ש"היה ה' עמו". * דוד היה יוצא ובא לפני העם, ה' עמו וכל העם אוהב אותו: "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו... וכל ישראל ויהודה אוהב את דוד כי הוא יוצא ובא לפניהם". * דוד הכה בפלשתים מאתים איש ושאול ראה שה' עמו. * דוד השכיל מכל עבדי שאול "ויקר שמו מאד".</p>
4	<p>א. שאול רצה שתמורת נתינת בתו לדוד לאשה יהרוג דוד מאה פלשתים, כשכוונתו היתה שדוד יפול ביד פלשתים.</p>
5	<p>א. שאול הציע בתחילה לדוד את מרב בתו לאשה. הנתון הראשון ששינה את התמונה היה שבזמן שעבר בין הכוונה להשיאה לו ובין ביצוע הדבר ניתנה מרב לעדריאל המחולתי לאשה. (יתכן שעדריאל ראה שדוד מסרב, בקש לקחתה בעצמו ונענה, או ששאול התקשה בסופו של דבר להשיאה לאויבו והשיאה לאחד מנאמניו. עוד יתכן שמרב עצמה עשתה מעשה בלא ידיעת אביה). הנתון השני ששינה את התמונה היה שמיכל בת שאול אהבה את דוד ושאול שמח לנצל זאת לצרכיו. ב. שמ"ב ו', כ-כ: לאחר שהעלה דוד את ארון ה' לירושלים לגלגה מיכל על התנהגותו וריקודיו הנלהבים וטענה ש"שעשה מעצמו צחוק" לעיני העם. דוד השיב לה כי לא לכבוד עצמו דאג אלא לכבוד ה'.</p>
תשובות פרק י"ט	
1	<p>א. יהונתן אמר לדוד להסתתר עד שיבדוק אם יוכל להשפיע על אביו ויודיעו אם יוכל להיגלות או יצטרך להמשיך להסתתר. לטווח הקצר הועילה תכניתו של יהונתן ושאול נשבע שלא ימית את דוד, אולם בטווח הארוך ניסה שאול שוב להכות את דוד. ב. 1. דוד לא עשה לך כל רעה. 2. דוד מועיל לך (בנאינו ובתפקידו). 3. דוד שם נפשו בכפו והוביל את תשועת ישראל מיד פלשתים בהכותו את גלית. 4. אם תהרגהו תשפוך דם נקי חינם (דוד לא חטא גם לאף אחד אחר).</p>
2	<p>א. מיכל הזהירה את דוד מפני כוונת שאול ועזרה לו להמלט מבעד לחלון. היא אף שמה תרפים וכביר עזים במטתו כדי להאט את חיפוש עבדי שאול אחריו. את התנהגותה נימקה באמרה שלא היתה לה ברירה כי דוד אמר לה "שלחיני למה [=פן]אמיתך". ב. שמ"א כ"א: אחימלך הכהן עזר לדוד בנתנו לו מלחם הקדש (לא היה שם לחם חול) ואת חרב גלית. שמ"א כ"ב, יד-טו: אחימלך נימק את עזרתו לדוד בכך שיזוע כי דוד נאמן לשאול והוא חתנו ונכבד בביתו, והוא (אחימלך) לא יזע דבר אודות מחשבות וכוונות אחרות של שאול. ג. שמ"א כ': שאול הסביר את היעדרו של דוד מסעודת ראש החודש באמרו שדוד נשלח על ידו לבקשתו לבית לחם עירו כי זבח משפחה להם בעיר.</p>
3	<p>א. רחב הבריחה את המרגלים מבעד לחלון – יהושע ב', טו. ב. בפרק י"ח היו נסיונותיו של שאול לפגוע בדוד ידועים לו בלבד, אולם בפרק י"ט החל לשתף בנסיונותיו גם את יהונתן ואת עבדיו.</p>
4	<p>א. שאול שמע שדוד נמלט לרמה אל מקום מושבו של שמואל. הוא שלח שליחים אחריו להביאו, אך בראותם להקת נביאים מתנבאים כששמואל עומד ניצב עליהם - התנבאו גם הם ולא חששו יותר לקיום דברי שאול. מצב זה חזר על עצמו עם קבוצה שניה ושלישית ששלח שאול, וכן עם שאול עצמו כשבא אחריהם לרמה. ב. במדבר י"א, כה: ה' אמר למשה לאסוף שבעים איש מזקני ישראל שעליהם יאציל ה' מרוחו של משה ואשר ישאו אתו במשא העם. כשה' האציל "מן הרוח אשר עליו... ויתנבאו ולא יספו".</p>
תשובות פרק כ'	
1	<p>א. יהונתן נימק את קביעתו שדוד לא ימות בכך שאם היה אביו מתכוון שימות היא אומר לו זאת כי אינו מסתיר ממנו דבר, והוא לא הודיע לו על כוונתו להרוג את דוד. הטיעון של דוד לכך שבמקרה זה יהונתן אינו צודק היה שמתוך ידיעתו של שאול את יחסו של יהונתן אליו לא גילה את אזנו לגבי כוונתו זו כדי שלא לצער. ב. "כי כפשע (כמו "פסע" – פסיעה אחת) ביני ובין המוות". ג. דוד הציע את התכנית שעל פיה ייעדר משתי הסעודות של שני ימי ראש החודש, בשונה ממנהגו. את היעדרו יסביר יהונתן בכך שהסכים לבקשת דוד לשלחו לבית לחם לסעודת משפחתו. אם יגיב שאול בחיוב הרי שאינו בסכנת מוות, ואם</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	יגיב בשלילה סימן שהוא מתכוון להרגו.
2	<p>א. הקושי היה בשאלה איך תובא תגובת שאול לידיעתו של דוד. דוד הזכיר דווקא מצב שבו תהיה תגובת שאול קשה כי אם תהיה תגובתו חיובית לא יהיה למוסר הידיעה ממה לחשוש, אך אם תהיה תגובתו שלילית אסור שיגיעו למצב שמוסר הידיעה מסתכן ושמקום מחבואו של דוד יתגלה.</p> <p>ב. יהונתן הבטיח שיעשה כדבר דוד ואם תהיה תגובת אביו קשה יבוא הוא עצמו תמיד חסד לביתו. בהשבעתו הביע את אמונו המלא בכך שיבוא יום ואיביו דוד</p> <p>את דוד שישמור תשובות</p>
3	<p>א. שמ"א י"ח, א-ד: לאחר נצחון דוד על גלית נקשרה נפשו של יהונתן בנפש דוד והוא כרת עמו ברית ונתן לו את מדיו ואת נשקו.</p> <p>ב. שמ"ב ט': לאחר מות איש בשת בן שאול בידי רכב ובענה ולאחר נקמת דמו של איש בשת מידיהם (שמ"ב ד') חיפש דוד מי עוד נותר בבית שאול למען יעשה עמו חסד בעבור יהונתן. משמצא כי נותר ליהונתן בן נכה רגלים בשם מפיבשת הביאו אליו, ציוה לתת לו את כל אשר לשאול וקבע כי מפיבשת יאכל על שולחנו מעתה והלאה.</p>
4	<p>א. הסימנים שנתן יהונתן לדוד היו שעליו להסתתר עד לסוף היום השני של ראש החודש, וביום השלישי יגיע לאבן האזל. יונתן יירה שלושה חצים למטרה וישלח נער לחפשם. אם יאמר לנער "הנה החצים ממך והנה" (ביני ובינך, חזור לכיוון שלי) סימן שתוכל לצאת ממסתורך כי שלום לך, ואם אומר לנער "הנה החצים מך והלאה" (רחוקים עוד יותר) סימן שעליך להמשיך להסתתר ("לך כי שלחך ה'").</p> <p>מטרת הסימנים היתה להביא את כוונת שאול לידיעת דוד מבלי שאף אדם אחר ידע על כך מלבד שניהם.</p> <p>ב. מכיוון שיהונתן קרא "הלוא החצי[ם] ממך והלאה" הבין דוד כי עליו להמשיך להסתתר מפני שאול.</p> <p>ג. "חדש" – ראש חודש. ("הנה חדש מחר", "מחר חודש"). "יום המעשה" – ימים שאינם ראש חודש (פס' י"ט), כי בראש חודש לא נהגו לעשות מלאכה.</p>
5	<p>א. תשובתו ה"תמימה" של יהונתן בדבר סיבת היעדרו של דוד מסעודות ראש החודש הרגיזה את שאול ולא התקבלה על דעתו. שאול אמר ליהונתן כי המלוכה לעולם לא תעבור אליו כל זמן שדוד חי, והורה לו לשלוח מישהו להביא את דוד אליו.</p> <p>ב. שמ"א כ"ד, כ-כא: משיצא דוד לקראת שאול ואמר לו כי אינו מבקש רעתו וכי ההוכחה לכך היא שיכול היה להרגו ולא עשה זאת אמר לו שאול כי גמל לו טובה תחת רעה וכי הוא יודע שממלכת ישראל תקום ביזו. שאול השביע את דוד שלא יכרית את זרעו אחריו ולא יכלה את שמו.</p>
6	<p>א. יהונתן אמר "למה יומת מה עשה", ומשראה כי שאול הטיל (או נראה כעומד להטיל) חניתו הבין כי כוונתו להרוג את דוד. הוא קם מהסעודה בכעס ולמחרת יצא וסימן את הדבר לדוד עפ"י הסימנים שנקבעו.</p> <p>ב. הנער לא ידע כי במעשה ה"קליעה למטרה" יש יותר ממעשה רגיל וכי הדברים מהווים סימן לדוד.</p> <p>ג. יהונתן שלח את נערו להביא את כליו העירה כדי שתינתן לו הזדמנות לדבר עם דוד לבד ולהפרד ממנו מבלי שיתגלו.</p>
תשובות פרק כא'	
1	<p>א. אחימלך תמה על כך שאדם במעמדו של דוד בא לבדו (וכנראה הוסיפה שעת בואו של דוד לשם תמיהה על תמיהתו). דוד לא גילה לאחימלך את האמת לגבי רדיפתו בידי שאול והסביר זאת בכך ששאול שלח אותו בשליחות שאסור לאף אדם אחר לדעת עליה, ומשום כך השאיר את נעריו מחוץ לנוב.</p> <p>ב. הלחם היחיד שהיה בידי אחימלך הוא לחם הפנים – לחם קודש, שממנו יכולים לאכול כהנים טהורים במקום קדוש ואי אפשר לאכלם בטומאה. דוד הסביר שהוא ונעריו טהורים ולא קרבו אל אשה בימים האחרונים ואף כליהם טהורים.</p>
2	<p>א. הימצאו של דואג האדומי גרם לכך שדבר בואו של דוד אל אחימלך בנוב והעזרה שנתן אחימלך לדוד נודעו לשאול. כתוצאה מכך הרג שאול את כל כהני נוב (רק אביתר בן אחימלך ניצל).</p> <p>ב. דוד ברח אל אכיש מלך גת כי סבר ששאול לא יבוא לבקשו אצל הפלשתים. דוד חשב שלא יכירוהו אולם עבדי אכיש זיהו אותו והתריעו על כך בפני אכיש. בשמעו זאת העמיד דוד פני משוגע והביא לכך שיגורש משם במקום להיות מומת בידם.</p>
תשובות פרק כב'	
1	<p>א. עד עתה ברח דוד לבד ואילו עתה נצטרפו אליו אנשים רבים (ארבע מאות איש), שכללו את אחיו "וכל בית אביו", וכן אנשים שנמלטו למדבר מפני שהיו במצוקה כספית או נפשית.</p> <p>מפסוקים אלה אנו לומדים כי לא רק דוד אלא גם אנשי ביתו היו נתונים למרדף.</p> <p>ב. גד הנביא אמר לדוד להפסיק לשבת במצודה במואב ולעבור לארץ יהודה. הסיבות: 1. יתכן שבשלב זה כבר לא היתה המצודה מקום בטוח עבורו ודווקא בארץ יהודה היה בטוח יותר.</p> <p>2. האנשים בארץ יהודה הם אחיו ולא יסגירוהו ביד שאול. בנוסף - בהיותו בקרבם קונה לו דוד אוהבים שסייעו לו אח"כ במלכותו.</p> <p>ג. שמואל, גד ונתן הנביאים ניבאו לדוד.</p>
2	<p>א. החסד שבקש דוד ממלך מואב היה שיאפשר לאביו ולאמו לשבת בקרבם (כי לא יכלו לנדוד ולהסתתר כאחיו של דוד).</p> <p>ב. לשלמה היה קשר עם חירם מלך צור. חירם היה בקשר לפני כן עם דוד (כי אוהב היה חירם לדוד כל הימים). חירם עזר</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	לשלמה בהבאת ארזים וברושים לבניית בית המקדש ושלמה גמל לו במוצרי מזון ושטח אדמה. (מל"א פרקים ה' ו-ט').
3	<p>א. בני שבט יהודה היו נאמנים לדוד, שהיה משבט יהודה, ולכן החזיר אותו גד הנביא לארץ יהודה. בני שבט בנימין היו נאמנים לשאול, שהיה משבט בנימין, ועל כן העסיק אנשים משבטו כאנשים הקרובים לו ביותר ("שמעו נא בני ימיני" וגו').</p> <p>ב. נאמנות שבט יהודה לדוד: 1. שבט יהודה המליכו את דוד עליהם לאחר מות שאול ואילו שאר ישראל הלכו אחר מלכות איש בשת בן שאול. ("אך בית יהודה היו אחרי דוד" – שמ"ב ב', י').</p> <p>2. שמ"ב י"ט: כשהשיבו את דוד למלכותו לאחר מרד אבשלום קרא דוד לאנשי יהודה לתמוך בו (פס' י"ב). לב כל אנשי יהודה נטה אחריו. לאחר מכן פרץ ויכוח בינם לבין אנשי טענו "כי קרוב המלך אלי" (פס' מ"ג) וכו'.</p> <p>נאמנות שבט בנימין לשאול: 1. שמ"ב ט"ז: שמעי בן גרא משבט בנימין, ממשפחת בית שאול, יצא וקלל את דוד. 2. שמ"ב כ': שבע בן בכרי משבט בנימין קרא "אין לנו חלק בדוד ולא נחלה לנו בבן ישי איש לאהליו ישראל".</p>
4	<p>א. דואג השמיע דבריו בעניין עזרת אחימלך לדוד בנוב לאחר ששאול התלונן בפני עבדיו כי אינם משתתפים בכאבו וכי לא גילו את אזנו בדבר כריתת הברית של יהונתן בנו עם דוד.</p> <p>ב. בתגובה לדברי דואג זימן שאול את אחימלך הכהן וכל בית אביו אליו. אחימלך ציין כי נהג כפי שנהג בדוד מתוך ידיעת קרבתו לשאול ומתוך שלא היתה בידו כל ידיעה אחרת, אך למרות זאת ציוה שאול להמית אותו ואת כל בית אביו. התכנית כמעט נכשלה כי עבדי שאול לא רצו לשלוח ידם בכהני ה', אך שאול פנה אל דואג שיהרגם ודואג עשה כדבריו.</p>
5	<p>א. שאול האשים את אחימלך בכך ששיתף פעולה עם דוד בנתנו לו לחם (צידה) וחרב (נשק) ובשאלו לו באלקים. בפרק כ"א נזכרו מתן הלחם והחרב ולא נזכרה השאילה בה' לצורך כיוון דרכו של דוד.</p> <p>ב. אחימלך דבר אמת. הוא לא ידע על שינוי יחסו של שאול אל דוד ורדיפתו אותו. דבר זה מוכח מכך שבשלב זה הודיע שאול על כוונתו רק ליהונתן ועבדיו, ומכך שלמרות תמיהתו של אחימלך על הגעת דוד לבדו לא סיפר לו דוד על רדיפת שאול אותו.</p>
6	<p>א. אביתר הגיע אל דוד לאחר הריגת כהני נוב, כשהוא היה היחיד שניצל.</p> <p>ב. שמ"ב ט"ו: אביתר הצטרף אל דוד בכריחתו מפני אבשלום והיה בין מסייעיו.</p> <p>ג. שופטים ט': אביתר הרג את אחיו בני ירובעל (גדעון) – שבעים איש, ומהם נותר רק יותם בן ירובעל.</p>
7	<p>דוד לקח על עצמו את האשמה למה שקרה לכהני נוב כי ראה את דואג בנוב ולא חשב על התוצאה האפשרית ולא היה זהיר דיו. תגובתו המעשית היתה צירוף אביתר אליו והבטחתו להגן ולשמור עליו.</p>
תשובות פרק כג'	
1	<p>א. דוד הסתתר עם אנשיו באזור קעילה והתקשה לשמוע שאחיו בקעילה נמצאים בסכנה מיד פלשתים ולהניח לכך בלא לעשות דבר. אנשיו היססו בעניין זה מפני שעל מנת לעזור לאנשי קעילה יצטרכו לצאת ממסתורם וע"כ יתגלה מקומם לשאול. את היסוסם פתר דוד ע"י שאילה נוספת בה' וקבלת הבטחה נוספת כי הפלשתים יינתנו בידו.</p> <p>ב. חששם התאמת מפני ששאול אכן שמע על היותם בקעילה וגייס את אנשיו למלחמה במקום.</p>
2	<p>א. על מנת להשיג את דוד היה שאול מוכן להלחם בקעילה כולה. דוד הבין כי הוא מוכן "לשחת העיר בעבורי", דבר שהוכח כאפשרי מצד שאול לאחר שהיה מוכן להרוג אנשי עיר שלמה בנוב בגלל דוד.</p> <p>ב. לדוד נתאפשר לשאול בה' גם במדבר כי אביתר הביא עמו את האפודו בהימלטו מנוב. דוד שאל בה' אם ירד שאול למלחמה ואם יסגירו אותו אנשי קעילה בידו ונענה בהן בשני המקרים.</p>
3	<p>א. אנשי קעילה היו מוכנים להסגיר את דוד לשאול למרות שהושעם מיד פלשתים ובכך נהגו בכפיות טובה כלפי דוד. (יתכן שהמניע שלהם היה פחד משאול לאחר ששמעו מה שעשה לכהני נוב).</p> <p>ב. יחסם של הזיפים לדוד היה זומה לזה של אנשי קעילה מבחינה זו שהיו מוכנים להסגיר את דוד, אולם היו שני הבדלים: 1. אנשי קעילה עמדו להסגיר את דוד לנוכח איום מצד שאול ואילו אנשי זיף הסגירוהו ללא כל איום עליהם. 2. לאנשי קעילה היתה צריכה להיות סיבה לא להסגירו כי דוד הצילם מיד פלשתים והיו חייבים לו טובה. לאנשי זיף לא היה מניע כזה.</p>
4	<p>א. דוד ואנשיו (שעתה גדל מספרם לכשש מאות איש) עברו מקעילה אל מדבר זיף ומשמע זאת שאול החליט לא לצאת אחריו. גם בהמשך לא הצליח שאול ללכדו כי "לא נתנו אלקים בידו". לאחר נסיון ההסגרה של הזיפים ניצל דוד בנס כאשר בא מלאך ה' אל שאול ואמר לו שפשטו פלשתים על הארץ. שאול נאלץ להפסיק מרדיפתו אחרי דוד וללכת להלחם בפלשתים.</p> <p>ב. יהונתן נפגש עם דוד "במדבר זיף בחורשה". מטרת הליכתו אל דוד היתה לחזקו. הוא הביע בטחונו בכך שאביו לא יצליח למצאו וכי ימלוך לבסוף על ישראל והוא יצטרף אליו כמשנה.</p>
5	<p>א. שמ"א י"ח, ג: יהונתן כרת עם דוד ברית אהבה.</p> <p>שמ"א כ', טז: יהונתן כרת עם דוד ברית לאחר שגלה את אזנו בדבר כוונת שאול כדי שיוכל להמלט. בכרית זו בקש יהונתן מדוד שיעשה עמו חסד כשיעלה למלוכה ולא יכרית את ביתו גם משיכרית ה' את אויביו מבית שאול.</p> <p>ב. בכרית השלישית (כ"ג, יח) נאמר גם שכשימלוך דוד יהיה יונתן משנה למלך.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

6	א. שאלו היה בשלב זה למוד נסיון מכך שלמרות שמיקומו של דוד מובא שוב ושוב לידיעתו הוא אינו מצליח ברדיפתו אחריו, ולכן בקש מהזיפים עבודת ריגול שתביא מידע נוסף בדבר מקומות הימצאו האפשריים במדבר זיף. ב. לאחר שנודע לו כי הזיפים ושאלו מחפשים אחריו עבר דוד למדבר מעון ואילו לאחר חזרתו של שאלו לצורך מלחמה בפלשתים עבר למצדות שבמדבר עין גדי.
תשובות פרק כד'	
1	א. ברדיפתו אחר דוד במדבר עין גדי נקרה שאלו למערה אשר בירכתיה ישבו דוד ואנשיו. אנשי דוד ראו בכך הזדמנות של דוד להרוג את שאלו. דבריהם מעידים על כך שהימצאותם עמו לא התבססה רק על הצורך לברוח מפני שאלו (אנשי ביתו של דוד) או מפני אנשים אחרים (אלה שהיו חייבים כסף לנושים וכדו') אלא גם על האמונה כי דוד אכן נועד מעם ה' למלוך על ישראל. בכניסת שאלו למערה הם ראו את היום המובטח נ ב. דוד לא היה מוכן לשלוח ידו בשאלו כי שאלו היה מלך – "מע אף על מעשה זה.
2	דוד השתמש בהזדמנות שבכל זאת כרת את כנף מעילו של שאלו כדי לדבר עם שאלו. הוא יצא אליו וניסה להוכיח לו שאינו חפץ לפגוע בו ואין טעם ברדיפת שאלו אחריו. דוד הראה לשאלו את כנף מעילו כדי להוכיח שיכול היה לפגוע בו לו רצה בכך. הוא אמר שאין הוא שווה את הרדיפה אחריו ("אחרי מי אתה רודף? אחרי כלב מת? אחרי פרעוש אחד?") וכן שה' ישפט ביניהם וידו לא תהיה בו.
3	א. שאלו יכול היה לפגוע בדוד אך לא עשה זאת מפני שדברי דוד נגעו ברגע זה ללבו. הוא בכה ואמר שדוד גמל לו טובה למרות הרעה שהוא עשה לו. ב. כשהגיע יהונתן לחזק את דוד במדבר זיף אמר לו יהונתן כי הוא ימלוך על ישראל "וגם שאלו אבי יודע כן" (כ"ג, יז).
4	א. שאלו השביע את דוד שלא יכרית את זרעו ואת שמו מן העולם. ב. שמ"א כ"ו: דוד שמע כי שאלו בא אל מדבר זיף וחנה בגבעת החכילה. בלילה באו דוד ואבישי ולקחו את חניתו של שאלו ולאחר מכן דבר דוד אל אבנר בן נר ואל שאלו והוכיח שוב כי אינו חפץ לפגוע בשאלו.
תשובות פרק כה'	
1	שמ"א כ"ח, ג: מות שמואל נזכר שוב בהקשר לכך ששאלו בקש מבעלת האוב להעלות את שמואל.
2	א. 1. דוד בקש מנבל לתת לו ולנעריו צידה. את דבריו בסס על כך שרועי נבל, שהיו עכשיו בשלב גז הצאן, היו עמו ועם אנשיו במדבר ואנשי דוד נהגו עמם ביושר ובכבוד. 2. אחד מנערי נבל אמר לאביגיל כי אנשי דוד היו טובים אליהם מאד. דבריו משלימים את אשר נאמר קודם לכן כי "לא נפקד להם מאומה" משום שאנשי דוד שמרו והגנו עליהם ("י"ד- ט"ז). ב. תשובת נבל הכרמלי היתה "מי זה דוד שאני חייב לו משהו? היום רבים האנשים המתפרצים עבד מפני אדוני ואינם יודעים את מקומם הראוי (גם דוד הוא עבד שאלו שהתפרץ מפני אדוניו). מדוע שאתן ממזוני, שעליו טרחת, לאנשים שאין לי עמם ולא כלום".
3	א. דוד הכין את שש מאות אנשיו לנקום בנבל. את אנשיו חילק באופן ששני שלישי מהם (ארבע מאות איש) היו לוחמים "קרביים" ושליש אחד (מאתיים איש) ישבו על הכלים ("עורף"). ב. שמ"א ל', כא- כה: דוד קבע כי חלקם של חיילי העורף חשוב לא פחות מזה של חיילי החזית וכי הם יחלקו את השלל ביניהם שווה בשווה.
4	כ"ה, כא: "ודוד אמר אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה במדבר ולא נפקד מכל אשר לו מאומה וישב לי רעה תחת טובה".
5	נבל הכרמלי ניצל (מכוונתו של דוד, אך לא מעונשו של ה') בזכות אביגיל אשתו. דברי השכנוע של אביגיל: 1. אביגיל נטלה את האשמה על עצמה (כ"ד, כ"ח) כדי להשקיט את כעסו. כביכול העוון עליה שלא ראתה את נערי דוד, שכן לו ראתה אותם היתה נוהגת בהם בכבוד. 2. תודה לאל שמנע אותך משפיכת דם ולא יהיה לך הדבר למכשול בבואך למלוך על ישראל. 3. אביגיל הביאה עמה מזון רב כדי לתת לאנשי דוד (ולדוד). 4. דברי הרגעה: * "יהיו כנבל אויביך והמבקשים אל אדני רעה" (יהיו כל אויביך כמוהו, לא באמת מזיקים. או: תבוא עליו קללה [שאינה מוות] שתהיה כדוגמא לאויביך). * ה' יקים לך בית נאמן כי אתה נלחם את מלחמות ה' ולא עשית רעה מימך. ב. דבריה האחרונים של אביגיל היו דומים לאלה של שאלו אל דוד בפרק כ"ד בכך ששניהם אמרו כי הם יודעים כי דוד ימלוך ושניהם בקשו מדוד חסד לאחר עלותו למלוכה (שאלו בקש שלא יכרית את זרעו ואביגיל בקשה "וזכרת את אמתך").
6	א. למחרת בבוקר, אחר שנתפכח מהשכרות בה היה נתון, סיפרה אביגיל לנבל את פרטי הליכתה לדוד. בשמעו זאת מת לבו בקרבו והיה לאבן. לאחר עשרה ימים נגפו ה' והוא מת. ב. 1. בשמ"ב ג' שומעים על אבשלום, שלאחר מכן אנו שומעים על המרד שלו באביו, ועל אדניה, שעליו מסופר במל"א א' שהמליך את עצמו לעת זקנת אביו. 2. בעבר התחתן דוד עם מיכל בת שאלו, אולם לא ראה אותה הרבה זמן מפני שנאלץ להמלט משאלו ועתה ניתנה לפלטי בן ליש לאשה.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	שמ"ב י"ב: דוד התחתן עם בת שבע ונולד להם בנם שלמה.
	תשובות פרק כו'
1	בפרק כ"ו מסופר על נכונות אנשי זיף להסגיר את דוד אל שאול, כבפרק כ"ג. בפרק כ"ו מסופר על התקרבות דוד לשאול, לקיחת דבר מה השייך לו וסירוב להרגו, כבפרק כ"ד.
2	א. אומץ לבו של דוד בא לביטוי בכך שהעז להכנס למחנה שאול ולהגיע עד שאול, שהיה מוקף בכל אנשיו (שלושת אלפים איש), ולקחת יחד עם אבישי את חניתו ואת צפחת המים אשר מראשותיו. הסיוע האלוקי שקבל היה שה' הפיל על מחנה שאול תרדמה שהביאה לכך שאף אחד לא התעורר בעת המעשה. ב. אבישי סבר שזו ההזדמנות של דוד להרוג את שאול, נ לאנשיו בפרק כ"ד ולאבישי בפרק כ"ו היתה דומה: הוא נ באופן אחר – מה', מזקנה או במלחמה, אך לא ממנו).
3	הדמיון: 1. דוד לקח משהו השייך לשאול (כנף המעיל, החנית וצפחת המים). 2. דוד הבהיר כי יכול היה לפגוע בשאול אך אינו רוצה לפגוע במשיח ה'. 3. דוד הזכיר את אי הטעם ברדיפת שאול אחריו (אחרי "פרעוש אחד"), 4. דוד הזכיר שכר ועונש מעם ה' ("ישפוט ה' ביני ובינך", "וה' ישיב לאיש את צדקתו ואת אמונתו"), 5. שאול הודה בטעותו ("צדיק אתה ממני", "חטאתי שוב בני דוד"). הבדלים: 1. בפרק כ"ד דבר דוד עם שאול פנים אל פנים. בפרק כ"ו דבר עמו מרחוק ("ויעמוד על ראש ההר מרחוק, רב המקום ביניהם"). 2. במדבר עין גדי נתקל דוד בשאול במקרה. בגבעת החכילה בא דוד אל מחנה שאול באופן מכוון ולאחר שיקול דעת. 2. בפרק כ"ו היה מעורב גם אבנר בן נר, אליו קרא דוד "ולמה לא שמרת אל אדוניך המלך" וגו'.
4	א. העובדה שדוד יכול היה להרגו ולא עשה זאת הביאה את שאול לומר דברים אלה: "תחת אשר יקרה נפשי בעיניך היום הזה, הנה הסכלתי ואשגה הרבה מאד". ב. 1. דוד האשים את אבנר בכך שלא שמר על שאול כראוי, שכן הצליח להתקרב אליו עד כדי כך שיכול היה להרגו. לראיה הציג את החנית וצפחת המים שלקח מעם שאול. 2. שמ"ב ג': אבנר הוא שיזם את ההשלמה עם דוד לאחר שאיש בשת האשים אותו בבואו אל פילגש שאול אביו. דבריו אלה הכעיסו את אבנר מאד. הוא הבטיח לדוד שיסב אליו את כל ישראל, ודוד מצדו בקש מאבנר שיביא את מיכל בת שאול בבואו לראות את פניו.
5	"... אם ה' הסיתך בי ירח מנחה (אעלה לפניו מנחה, שירצה בה לכפר עוונתי) ואם בני האדם – ארורים הם לפני ה' כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלקים אחרים" (פסוק י"ט). דברי ההסתה של אנשים ורדיפותיך גורמים לי להתרחק מנחלת ישראל, והדר בחוץ לארץ כאילו עובד אלהים אחרים).
	תשובות פרק כז'
1	א. דוד הבין באופן מוחלט ששאול ימשיך לרדוף אחריו כי אינו יכול להתגבר על כך. על כן ברח אל הפלשתים, מקום בו יפסיק שאול לרדפו ("ונואש ממני שאול לבקשני עוד בכל גבול ישראל")... ב. בבריחתו הקודמת אל איש (פרק כ"א) נאלץ דוד להציל עצמו ע"י העמדת פני משוגע כי עבדי איש אמרו לו שמדובר בדוד ש"הכה ברבבותיו". בבריחתו זו הסכים איש לתת לו לגור בקרבם. יתכן שדוד שכנע את איש שכבר אינו רוצה לחיות בישראל (מחמת כל הרדיפות) וכי הוא רוצה "לערוק" אליו. (כמו כן יתכן שלא היה זה אותו איש אלא מלך אחר מאותה שושלת).
2	א. ההישג הכפול הוא שמחד הרג דוד אנשים שהציקו לישראל ומאידיך סיפר לאיש כי הכה באזורים המיושבים ע"י ישראל והביא בכך לאמונו של איש כי אכן "הבאש הבאיש בעמו בישראל". דוד לא השאיר מהם אף אדם בחיים, כך שלא היה מי שיכול להעיד שהדברים אינם כפי שסיפר לאיש. ב. "ואיש או אשה לא יחיה דוד להביא גת [אם היה זה מקרה חד פעמי היה נאמר "לא החיה"] לאמר פן יגידו עלינו לאמר כה עשה דוד וכה משפטו כל הימים אשר ישב בשדה פלשתים ".
	תשובות פרק כח'
1	א. 1. איש האמין שנבאשו ישראל בעיני דוד ושדוד "ערק" מתוכם עד כדי כך שהיה מוכן לתת לו לצאת אתם למלחמה נגד ישראל ואף מינה אותו לשומר ראשו. 2. דוד רכש את אמון איש ע"י כך שהיה יוצא למלחמות שעזרו לישראל, אך נתן לאיש להאמין שהיה יוצא למלחמות נגד ישראל. 3. איש שמם את דוד במצב חדש שבו הוא אמור לצאת עמו למלחמה נגד ישראל. עד עכשיו יצא (כביכול) למלחמות "נגד" ישראל בלי שאיש היה עמו ובלי שיכול היה לדעת שאינו נלחם באמת נגד ישראל. מכיוון שכך נמצא דוד במצב שהוא לא רוצה להלחם בישראל אך גם לא יכול להגיד זאת לאיש. לכן היו דבריו סתומים: "לכן אתה תדע את אשר יעשה עבדך". בדברים אלה נתן לאיש להבין כי יעשה גבורות למענו, כשלמעשה לא התחייב לשום דבר במילים מפורשות.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	ב. שמ"א כ"ט: שרי הפלשתים לא בטחו בדוד כפי שבטח בו אכיש ולא הסכימו לכך שדוד יצא עמם.
2	א. שמ"א כ"ב, כג: דוד סייע לאביתר בן אחימלך לאחר בריחתו מנוב. שמ"א כ"ג: דוד סייע לאנשי קעילה בהילחמו עבורם בפלשתים. שמ"א כ"ה, ז, טו-טז: דוד סייע לרועי נבל הכרמלי. שמ"א כ"ז, ח: דוד סייע לישראל (ללא ידיעת אכיש) במלחמה נגד עמים שהיו שוטים בהם. ב. <u>יהונתן</u> : שמ"א כ', טו: הביע בטחון בכך שה' יכרית את אויבי דוד. כ"ג, יז: יהונתן ציין כי דוד ימלוך על ישראל וכי גם שאול אביו יודע שכך יהיה. <u>שאול</u> : שמ"א כ"ד, כ: שאול אמר לדוד "ועתה הנה ידעתי" שמ"א כ"ה, ל: <u>אביגיל</u> אמרה לדוד כי לא כדאי שהמתת נבל תהיה לו למכשול כשיגיעו ימים שהוא יהיה נגיד על ישראל.
3	א. שאול התקשה למצוא בעלת אוב כי הוא עצמו הכרית קודם לכן את האובות ואת הידעונים מן הארץ. אל בעלת האוב הלך מחופש (בבגדים רגילים ולא בבגדי מלכות) כדי שלא תזהה שהבא לפניה הוא שאול עצמו שהכרית את האובות והידעונים. ב. * שאול היה אמיץ ונלחם את מלחמות ה' בגבורה אך עתה ירא מאד והדבר מראה שסרה ממנו רוח ה'. * ה' לא ענה לשאול בשום צורה שהיא "גם בחלומות גם באורים גם בנביאים". * העובדה שהלך לבקש בעלת אוב היתה ירידה גדולה עבור שאול (המעידה על פחד ועל יאוש מכך שה' לא ענה).
4	א. בעלת האוב זיהתה כי השואל הוא שאול לאחר שראתה את שמואל וזיהתה שהיא רואה "אלהים עולים מן הארץ". (עפ"י פרשנים היה המת עולה תמיד כשרגליו למעלה וראשו למטה ואילו כאן עלה שמואל כשראשו למעלה והבינה שהדבר נובע מתוך כבוד למלכות). שאול זיהה כי אכן העלתה את שמואל כשתיארה שהוא איש זקן עוטה מעיל. ב. שמואל אמר לשאול שה' אכן סר מעליו "ויעש ה' לו [= לך] כאשר דבר" ויקרע הממלכה מידך ויתנה לדוד. עוד אמר לו כי "מחר אתה ובניך עמדי", דהיינו תהיו עמי, בעולם המתים, כתוצאה ממותכם בקרב עם הפלשתים. דבר נוסף שאמר לו שמואל היה שישראל ינוצחו ע"י הפלשתים.
5	א. שמואל אמר לשאול כבר קודם לכן כי הממלכה תיקרע מעליו וכי המלכות תינתן לרעו הטוב ממנו (שמ"א ט"ו), אלא שלא פירש מתי ובאיזה אופן תילקח המלכות ממנו ולמי תינתן. הסיבה שלא אמר לו למי תינתן המלכות היתה שחשש ששאול יהרגה אם ידע, אך עתה לא היה לו יותר חשש כזה ואמר לו מפורשות מתי וכיצד תגיע מלכותו לסיומה ומיהו שימלוך אחריו. ב. בעלת האוב שכנעה את שאול לאכול כי ראתה שנפל מחמת רעב וחולשה, ומשהצליחה לשכנעו הכינה לו עגל מרבק ומצות. לצורך כך העלתה בפניו שני נימוקים: 1. אני שמעתי בקולך תוך כדי סיכון נפשי [כי הרי נאסר על פעולתם של האובות] ועתה שמע נא גם אתה בקולי. 2. אכול כדי שיהיה לך כוח ללכת בדרך. (האשה ידעה שלא רק עבור הדרך חזרה הוא צריך כוח אלא גם עבור המלחמה בפלשתים למחרת). ג. שאול לא ניסה להתחמק מהמלחמה למרות שידע את תוצאותיה המרות. דבר זה מעיד על קבלת הדין ועל גבורתו.
	תשובות פרק כ"ט
1	אכיש רצה לצרף את דוד למלחמה כי השתכנע בנאמנותו אליהם ובכל הזמן הרב שעבר מיום היות דוד עמו לא מצא בו רעה. שרי הפלשתים טענו שלא כדאי להסתכן ושזו יכולה להיות דרכו של דוד להשיב את אמון שאול בו ע"י כך שיהרוג הרבה פלשתים ("ובמה יתרצה זה אל אדוניו – הלא בראשי האנשים ההם" [= בראשינו אנחנו]). לחיזוק טענתם הזכירו לאכיש שזה האדם שקנה תהילתו בהכאת הפלשתים והכה בהם ברבבותיו.
2	דוד שלח את עבדיו לנחם את חנון בן נחש במות אביו נחש, אך עבדי חנון שכנעו אותו שהצהרת מטרה זו היא הסוואה לרצונו האמיתי של דוד לרגל את העיר ולהלחם בה. בכך דמו לשרי פלשתים שהשפיעו על מלכם לא לסמוך על כוונתו המוצהרת של איש זה.
	תשובות פרק ל'
1	א. מעבר לכך שהעמלקי שרפו את צקלג ושבו את נשיהם וילדיהם רצו אנשי דוד לסקלו "כי מרה נפש כל העם איש על בניו ועל בנותיו". ב. לאחר כפי ראשוני של כולם ולאחר שהעם רצו לסקלו התחזק דוד בה'. הוא בקש מאביתר את האפוד ושאל בה' אם לרדוף אחרי הגדוד ואם ישיגם וה' ענה לו בחיוב.
2	כששמע דוד את תשובת נבל הכרמלי לבקשתו חילק את אנשיו לארבע מאות לוחמים "קרביים" ומאתיים היושבים על הכלים. (שמ"א כ"ה, יג). ההבדל בין חלוקה זו לחלוקה בפרק ל' הוא שלמרות שמספר האנשים בכל אחת משתי הקבוצות זהה הרי שבפרק כ"ה חילק אותם דוד כך מעצמו ואילו כאן מאתיים האנשים הנותרים פגרו מאחור מתוך חולשה ומשום כך מסר דוד בידיהם את האחריות על הכלים.
3	א. אנשי דוד מצאו איש מצרי, פליט מהגדוד שנלחם בצקלג שנעזב ע"י אדונו העמלקי, ושאלוהו על מיקום הגדוד. ב. האיש המצרי מסר את מיקום הגדוד לאחר שדוד הבטיח לו שלא ימיתוהו ולא יסגיר אותו אליהם.

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p>ג. במחנה דוד התעורר ויכוח לגבי חלוקת השלל מפני שארבע מאות הלוחמים טענו שאין סיבה לשתף את מאתיים האנשים שפגרו מאחור (ונשאר בנחל הבשור) בחלוקת השלל. דוד לא קבל את דבריהם משום שהפקיד את תפקידי העורף, שממילא חייבים להיעשות כדי להקל על הלוחמים, בידי אלו שהיו חלשים מכדי להלחם, ולכן גם הם חלק חשוב מהצבא. דוד הכריע שהלוחמים והיושבים על הכלים יחלקו ביניהם את השלל שווה בשווה.</p>
<p>4</p>	<p>א. בין דוד ואנשיו התעוררה מחלוקת בנוגע לשאול כשהגיעו הדברים לידי כך שהיתה לדוד אפשרות להרגו והם חשבו שאכן על דוד להרגו, לסיים אחת ולתמיד את המרדפים, ולקרב אל עצמו את המלוכה. דוד סירב לכך בטענה שאין לפגוע במשיח ה'. ב. אנשי דוד רצו לסקלו מרוב תסכול על שביית נשיהם וילדיהם ומפני שהוא היה מנהיגם והם ראו בו את האחראי לכל המתרחש. ג. מקרים אלו הוכיחו את יכולתו של דוד לעמוד במצבי לר הפרק האומלל של הרדיפות אחריו עשה את השיקול הנ צדקתו" וגו', "ויתחזק דוד בה' אלקיו") ואת היותו אדם שמנהיגותו מתקבלת ע"י האנשים שאתו, שהרי במחלוקת ביניהם תמיד שמעו לדברי דוד.</p>
<p>5</p>	<p>א. החוק שקבע דוד הוא שגם ללוחמים בשטח וגם ליושבים על הכלים ישנו חלק חשוב בלחימה, ומשום כך על שתי הקבוצות לחלוק ביניהם שווה בשווה את השלל. ב. במלחמת מדן - במדבר ל"א, כז: "וחצית את המלקוח בין תופשי המלחמה היוצאים לצבא ובין כל העדה". ג. לאחר חלוקת השלל בין אנשיו חילק דוד את השלל הנותר בין ערים שונות ביהודה בהם התהלך בימי רדיפתו. בצורה זאת הודה להם על עזרתם לו (שליחת השלל היתה לאוהביו - "לרעהו") וקנה את לבם להיות נאמנים לו.</p>
תשובות פרק לא'	
<p>1</p>	<p>א. שאול ראה שהפלשתים היורים בקשת מתקרבים אליו וירא שימיתוהו תוך כדי התעללות בו. משום כך בקש מנושא כליו להרגו. נושא כליו ירא מאד להרוג את אדונו המלך וסירב לעשות זאת. ב. שאול מת בנפילה על חרבו. נושא כליו ראה כי מת שאול והפיל גם הוא את עצמו על חרבו. בשמ"ב פרק א' מסופר כי שאול לא מת מיד ולכן בקש מאיש עמלקי שנקרה למקום להמיתו כי כבר היה במצב קשה מאד וסבל.</p>
<p>2</p>	<p>הדמיון: שניהם קראו לנושאי כליהם להרגם. ההבדלים: 1. אבימלך בקש זאת לאחר שכבר היה במצב קשה, אליו הגיע בידי האשה מתבך, ובקש מנושא כליו להרגו פן יאמרו שאשה הרגתהו. שאול בקש זאת כשהפלשתים התקרבו אליו כדי למנוע מצב שיהרגוהו תוך כדי התעללות. 2. נושא כליו של אבימלך הסכים להרגו. נושא כליו של שאול לא הסכים ושאול נפל על חרבו. 3. שאול מת תוך כדי מלחמה באויבי העם הפלשתים. אבימלך מת תוך כדי מלחמה באנשי עמו.</p>
<p>3</p>	<p>א. במלחמה בפלשתים נהרגו שאול ובניו, נושא כליו וכל אנשיו. אנשי ישראל נסו והיושבים בערים שמסביב (בעמק יזרעאל ובעבר הירדן) שמעו על מנוסת ישראל ומות שאול ובניו ונסו גם הם מעריהם ופלשתים באו וישבו בהן. ב. אנשי יבש גלעד שמעו שהפלשתים תלו את גופות שאול ובניו בחומת בין שן. הם הלכו כל הלילה אל החומה, הורידו את גוויות שאול ובניו, שרפו גוויותיהם, הביאו את עצמותיהם לקבורה ביבש וצמו שבעה ימים.</p>
שאלות כלליות	
<p>1</p>	<p>1. שמואל אמר לשאול בשיחתם הראשונה, כשנתן לו את הרמז הראשון על מלכותו. 2. העם אמר לשאול לאחר שנתגלה שיהונתן הפר את שבועתו. שאול היה נכון לקיים השבועה לגביו אך העם פדה את יהונתן. 3. דוד אמר לגולית לפני שנלחם בו. 4. דוד אמר לאחימלך בהקשר לחרב גולית שהיתה אצלו. 5. דוד אמר לשאול כשדבר אתו מחוץ למערה ורצה להוכיח לו שאינו חפץ לפגוע בו. 6. אביגיל אמרה לדוד כדי למנוע ממנו לפגוע בנבל.</p>
<p>2</p>	<p>1. חנה אמרה משפט זה בתפילת ההודיה שלה לה' לאחר הולדת שמואל. 2. דוד אמר לשאול, אליו הובא לאחר שאנשי שאול שמעו על התעניינותו בהריגת גולית. 3. שמואל העיד את העם לאחר המלכת שאול על הדרך הישרה בה נהג עמם. 4. שאול אמר לדוד לאחר שראה בפעם השניה כי דוד יכול היה לפגוע בו ולא עשה כן. 5. דוד אמר לאביתר לאחר שנמלט מנוב. 6. דוד שאל את שאול באיזה אופן יוכל להיוודע על המצב במקרה ששאול מתכוון להרגו.</p>
<p>3</p>	<p><u>רמתיים צופים</u> – עירו של אלקנה, אבי שמואל. <u>בית שמש</u> – ארון ה' הגיע משדה פלשתים לשדה יהושע בית השמשי.</p>

סיכום ספר שמואל א – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

	<p><u>בית לחם</u> – עירם של ישי ודוד. <u>נוב</u> – אחימלך היה כהן שם. דוד לקח משם לחם ואת חרב גולית הפלשתי. דואג האדומי סיפר לשאול על מעשי דוד שם. <u>שילה</u> – עלי הכהן, מקום המשכן. <u>קרית יערים</u> – לאחר היותו בבית שמש הגיע ארון ה' לקרית יערים, שם שמו אותו בבית אבינדב והפקידו את אלעזר בנו לשמור על הארון. <u>הרמה</u> – מקום מושבו של שמואל. <u>הר גלבוע</u> – מלחמת ישראל בפלשתים, מות שאל ובניו. <u>צקלג</u> – העיר שנתן איש למושב דוד ואנשיו. <u>המצפה</u> – המקום אליו היה שמואל מכנס את העם.</p>
<p style="text-align: center;">תשובות</p>	<p>4 אביגיל – אשת נבל הכרמלי. מנעה מדוד לפגוע בו. לאחר מות נבל נישאה לדוד. אבנר – שר צבאו של שאול. גד הנביא – אמר לדוד לחזור לארץ יהודה ולא להגיש קיש – אבי שאול. מרב – בת שאול, אותה רצה בהתחלה לתת לדוד לאשה. אחינעם היזרעאלית – נישאה לדוד.</p>
	<p>5 א. סדר האירועים: הריגת גולית הפלשתי הכאת מאתיים פלשתים הליכה אל שמואל בניות ברמה השבת הנשים והילדים שנשבו בצקלג. ב. שמ"א י"ח: שאול הציע לדוד להתחתן עם מיכל בתו (בתחילה הציע לו את מרב) תמורת מאה ערלות פלשתים. דוד מילא את התנאי, הרג מאתיים פלשתים והביא לפני שאול פי שניים ממה שבקש.</p>
	<p>6 א. המלחמה במעבר מכמש מלחמת עמלק הבאת דוד לנגן לפני שאול הריגת תושבי נוב עיר הכהנים. ב. הכאת יהונתן את נציב פלשתים בגבע הביאה להתחלת המלחמה במעבר מכמש.</p>